

S. VERROJ - Abdurrahman UÇAMAN

FERHENG-VAJNAME

KURMANCÎ

HEWRAMANÎ

DÎMÎLÎ

SENENDAJÎ

Weşanên WAR

S. VEROJ- Abdurrahman UÇAMAN

FERHENG-VAJNAMEyê

KURMANCÎ

HEWRAMÎ

DIMILÎ

SENENDAJÎ

Weşanên WAR
rêzeyê ziman/ziwan: 1/1
FERHENG-VAJNAMEyê
KURMANCÎ-HEWRAMÎ-DIMILÎ-SENENDAJÎ

Seîd VEROJ - A. UÇAMAN

Edîtor: Sait Veroj

Berg: *War*

Tîprêzî-Mîzampaj: *War*

Çapa yekemîn: 2002-Îstanbul

çapxane:

*Ev pirtûk bê destûra weşanên War
naye kopîkirin û çapkirin*

Yönetim yeri-Cîyê rêvebirinê:

KOR Reklamcılık Basın-Yayın Tic. San. Ltd. Şti.

adına sahibi ve sorumlu yazıişlerimüdürü

Sait ERSOY

Kazım İsmail Gürkan Cad.

Hamam sk. Yavuz Han No:2 KAt: 3/3

Cađalođlu-İstanbul

Tel: (0212)

FERHENG-VAJNAMEyê

KURMANCÎ-HEWRAMÎ-DIMILÎ-SENENDAJÎ

Seîd VEROJ - Abdurrahman UÇAMAN

ÇEND GOTIN LI SER FERHENG-VAJNAMEyê *KURMANCÎ-HEWRAMÎ-DIMILÎ-SENENDAJÎ*

Ziman di nav pêvajoya dîrokî de, di wexteke dirêj de bi xebat, danûsendin, têkilî, tevbûn û tevkarîya xelkekî çêbûye, zengîniya fikir, pêşdeçûn û şarezayîya xelkê nîşan dide. Di jîyana civak û ferdan de faktoreki herî girîng e. Sermîyanê wî yê dîrokî ye, dilê jîndar ê çandî ye û di nav dirêjayîya zeman de bûye hîmê hiwîyeta netewî.

Heta îro di derbarê ziman de gelek tarîf hatine kirin. *Saussure* dibêje: “Ziman, sîstemeke ji şanîkarên cûda cûda pêkhatî ye ku her yek beramberê navlêkeke cûda cûda ye.”; *Maraouzeau* dibêje: “Her sîstema şanîkaran a ku di navbera mirovan de peywira fonksiyona navgînê ragihandinê (komnîkasyonê) tîne cî, ji wê re têtê gotin ziman.”; *Lalande* dibêje: Her sîstema şanîkar a ku karibe peywira fonksiyona navgîna ragihandinê bîne cî, ziman e.”; *O Jespersen* dibêje: Ziman, her yek nevgînê ragihandinê ye di navbera heyîyên gîyandar de.”; *Larousse* dibêje: “Ziman navgînekî ye jibo îfadekirina ramanan.”¹

Ji dervayê civakê, ji dervayê têkilîyên mirovan ji xwe ve yan jî bi serê xwe ziman nîne, ancax ziman bi têkilîya navbera mirovan peyda dibe. Ferd, tenê weke endamekî xwezayî (tebîî) yê civakê, dê ziman wekî zimanê xwe bibîne. Lewra axaftin bi xwe jî berhemê têkilîya navbera mirovan e, yanî berhemekî civakî yê dîrokî ye. Her zimanê ku alîyê wî yê dîrokî hebe, jibo axaftvanê wî, zimanê zikmakî ye. Zimanê ku mirov di destpêkê de hîn dibe zimanê wî yê zikmakî ye. Zimanê ku herî zêdetir tesîr bi çêbûna şexsîyetan dike, zimanê ku li destpêkê hîn bûye yanî zimanê zikmakî ye². Ziman, bi peydabûna netewetîyê têtê rewşa potansiyeleke sîyasî, ev jî berhemê sîyaseta neteweyî ye. “Ziman, bi tevî dewletan zêde dibin; an ku dewlet bi zimanan zêde nabin.”³ Yanî zimanê zikmakî, nebe zimanê fermî û dewletê, nabe zimanê neteweyî.

1. *Kıran Zeynel*, Refgirên Zimanzanistî r. 78 (*Dilbilim Akımları*, Onur yay. s. 78)

2. Muttersprache- jêder: Walter Porzig, *Mucizeya Ziman* (Dil Denen Mucize)

Zimanê Kurdî yek ji zimanê Rojhelata Navîn e. Di nav rêza malbata zimanên Hînd-Awrupayî de, şaxekî zimanê Arî yanî Îranî ye. Di bingeh û temelê xwe de eslê zimanê Arî, di xwe de, ji tevî şaxên zimanê Arî bêtir dipê. Jiber ku neketîye cedel û dîyalektîka resmî û qelemê. Jixwe, “Zimanê eslî zimanê axaftinê ye, nivîsandin îmgêyê zimanê axaftinê ye, bi şekil û şanîkaran nîşandana dengên e.”⁴

Zimanê me yê axaftinê gelek rengîn û zengin e. Lêbelê jibo ku me zimanekî yekgirtî û standart heta îro pêk neanîye, ew rengînî û zengînîya axaftinê-devkî, di pratîkê de bûye sedemê jihevûn, tenegehîjtin û qûtbûna têkilîyên nivîsîn, rewşenbîrî û neteweyî. Ev rengînî û zengînîya Kurdî, dem deman ger jî ber nezanî be ger jî bi destek û halandana neyarên kurdan be, wekî sedemekî jihevûn û cûdatîyê hatîye nîşandan û ew hewildana wan îro jî berdewam dike. Eger em dixwazin zimanekê yekgirtî yê nivîsandin û xwendinê biafirînin, divê em liser hemû zaravayên zimanê Kurdî xebat û lêkolînên kûr û fereh pêk bînin. Lêbelê, tenê bi serê xwe ev yek jî bes nîne, wekî gelek mînakên di dinyayê de, yekîti û standartîzekirina zimanê Kurdî jî, di encamê de bi navendîbûna sazîyên civakî û sîyasî mimkun dibe.

Xebatên di derbarê raberîhevkirina (miqayese kirina) zaravayên Kurdî de gelek kêr in. Divê hay ji yekîti û dewlemendiya ziman, wêje û kultura xwe bin. Karibin bersîva wan merivîn nezan û dilnexwaz bidin, yê ku dibêjin û dinivîsin ku gelek zimanê Kurdan hene; wek Kurmancî, Soranî, Hewramî, Senendajî, Dimilî/Zazakî/Kirdî, Mukrî, Goranî, ... û wd. gelek ji hev dûr in, ne zaravayên zimanekî ne, her yek ji wan zimanekî serbixwe ye. Bêşik, eger zimanzan û zanyarên kurd liser zimanê kurdî lêkolînên kûr û fereh çêkin, hemû zaravayên zimanê kurdî raberê hev bikin, ew kesên ku wesa dibêjin ew dê pê bihesin ku ev hemû şîweyên zimanê kurdî ne û zimanê kurdî, zimanekî kevnare, fereh û ji alîyê dîyalektan ve dewlemend e. Hebûna dîyalektên cûda, rastîyek dîrokî ya hemû zimana ye. Kurdî jî bi dîyalektên (lehçe) xwe yê dewlemend yek ji wan zimana ye. “Yanê em Kurdî wek malbat qebûl bikin, Soranî, Hewramî, Dimilî û Kurmancî jî dikevin nav vê malbatê.”⁵

Em hemû dizanin ku îro zimanê Kurdî jî her wekî têkoşîna azadî û serxwebûna gelê kurd, di wexteka zor, tahloke û nû da ye. Zimanê

4. *KIRAN Zeynel*, Refgirên Zimanzanistî r. 129 (Dilbilim Akýmlyarý, Onur yay. say. 129)

5. Emîr Hesên Pûr, Digel redaksiyona Armancî'ê sohbetek, Armanc, hej: 134, jêder Kovara *WAR*, hej:

dewletên zordest bi rêya xwendegêh, pirtûk, rojname, kovar, radyo û televîzyonan hingî ketine nav bajar, bajarok û gundên Kurdistanê. Zordest dixwazin bi vê sîyasetê rê li pêşîya Kurdî bigrin, rêç û şopa kultur û edebîyata kurdî ji rûyê erdê rakin. Wisa dikin û dixebitin ku di nav neslên nû de roj bi roj qisetkirina-peyvîna Kurdî wenda bibe. Evro em ketine rewşeke wesa ku hêzên welatperwer ên kurd, têkoşer, xwenda û ronakbîrên kurd di civînên xwe de, di navbera xwe de, di mala xwe de, di kovar û rojnameyên xwe de, ... Pîrrî caran bi Tirkî, Arebî yan jî Farisî dipeyivin û dinivîsin. Bi giştî em dikarin bêjin ku welatperwer û ronakbîrên kurd, zimanê bav û kalan nagehînin neslên nû û zimanê xwe yê zikmakî hînê zaroyên xwe nakin. Ev rewş jibo wan bi hindikî kêmanî, eyib û gunehêke pîrr giran e.

Her wekî zimanên dî, di zimanê Kurdî de jî hin zarava û devok hene. Heta îro liser hemû zarava û devokên zimanê Kurdî xebatên bi serûber û têgihîştî bi dest me neketine, gelek kêmanî in yan jî çênebûne. **Lêbelê em dizanin ku rêya pêşveçûna û standartîze kirina zimanekê yekgirtî, ji alîkî ve bi lêkolîn, nêzandîna û berhevdana zarava û devokan ra derbaz dibe.** Ji ber vê yekê, kêmanî be jî, me bi îmkânên xwe yên teng û nebes dest bi vê xebatê kir û **FERHEN-VAJNAMEYÊ Kurmancî-Hewramî/Hewramanî-Dimilî-Senendajî** pêk anî. Me di vê xebata xwe de, jibo **Kurmancî-Hewramî-Senendajî** ji afirandina *Doqtor Muhamed Teqî Porr* feyde dît. **Dimilî û ferehkîrîna Kurmancîya wê jî**, me amade kir. Eger kêmanî di vê babetê de hebe jî, divê hûn me bibexşînin.

Ev xebat di nav rûpelên hejmarên Kovara WAR de hatibû weşandin. Bi tevî diristkirina hinek xeletî û kêmasîyan, li ser zêdekirina hinek gotinan, ji nû ve wekî pirtûkek çapkirina wê, dê jibo zimanhes û lêkolînerên zimanê Kurdî bibe çavkanîyeke girîng.

Şêweya xwendin û têgehîştina vê pirtûkê jî jibo xwendevanan nûqtekî girîng e. Ji ber vê yekê em dixwazin di vî derbarî da agadariyeke bidin we: Bêjeyên(peyvên) ku bi tîpên reş hatine nivîsîn bêjeyên esasî ne, ew ên din bi mana xwe bêjeyên nêzîkê wan in. Ji ber ku di zarava Dimilî da bi pîrranî şeklê sade yê bêjeyê hatiye nivîsîn, **nêr** û **mêyîtiya** bêjeyê weke(m/n) hatiye nîşandan.

ÇEND QISEY FERHENG-VAJNAMEYÊ DIMILÎ-KURMANCÎ-HEWRAMÎ- SENENDAJÎ SERO

Ziwan şêlikî mîyan de yew wexto derg de bi xebat, dayiş û girewtiş, têkilî, têmîyan bîyayîş û yew bîyayîşê miletêk ra peyda bîyo, viraziya yo. Ziwan zerra kulturde ganî yo, binya hiwîyeta netewî yo. Ziwan, ciwyayîşê komekan û ferdan de faktorêko zaf mihîm o. Dewlemendîya fikrî, şhrazayey û kehêneya yew milet nîşan dano.

Heta ewro derheqê ziwani de gelek tarîfî bîyê. *Saussure* vano: “Ziwan sîstemêko ke nîşanekandê ciya ciya ra yeno pê û her yew zî veracê terimêdeka ciya ciya yî.”; *Marouzeau* vano: “Her sîstemê nîşanekanê ke navbeyna mêrdiman de karê fonksîyona hacetê komnîkasyonî bîyaro ca, te ra vajiyeno ziwan.”; *Lalande* vano: “Her sîstemê nîşanekanê ke bişênê karûbarê fonksîyona hacetê komnîkasyonî bîyero ca, ziwan o.”; *O. Jespersen* vano: “Her yew hacetê komnîkasyonî yê navbeyna ganîyan de ziwan o.”; *Larousse* vano: “ziwan yew hacetê îfadekerdişê fikiran o.”¹ Ma şênê tarîf û naman hîna zî vêşî bikerê, labelê hewcîye nêkeno, hende tarîfî bes î.

Cemaatî ra teber, têkilîyanê mêrdiman ra teber xoser ziwan çinyo, ncax ziwan bi têkilîya navbeyna mêrdiman reyde peyda beno. Ferd, ncax sey yew endamê cematî, şêno ziwan sey ziwanê xo bivîno. Peydabîyayîşê qîsekerdişey bi xo zî, berhemê têkilîya navbeyna mêrdiman o. Ziwan ke mêrdim vernî de museno, ziwanê eyê zikmakî yo. Her ziwan ke wayîrê dîrokekê bibo, qîsekerdoxandê jê rê, ziwan zikmakî yo. Ziwan ke en vêşî tesîr bi teşekul bîyayîşê şexsîyetan keno, ziwan ke vernî de musay yanî ziwanê zikmakî yo.² Ziwan, bi peydabîyayîşeya neteweyî resono halê potansiyelêko sîyasî, eno zî berhemê sîyasetê neteweyî yo. “Ziwanî bi dewlet reyde vêşî benê yan zî dewletî bi ziwanan reyde vêşî nêbenê”³

1. Kiran Zeynel, *Dilbilim Akımları*, Onur yay. say. 78

2. Muttersprache- jêder: Walter Porzig, *Dil Denen Mucize*

Ziwanê Kurdî, ziwananê Rojhelata Navîn ra yew o. Yew şaxê ziwandê Arî, yanî Hîd-Awrupayî yo. Binya û temeldê xo de eslê ziwane arî xo de, pêrin şaxandê ziwane Arî vêşêr paweno. Semedo ki nêdekewto cedel û dîyalektîkda resmî û qelem. Çinku “Ziwano eslî ziwane qisekerdişê yo, nûstiş îmgeyê ziwane qisekerdişê yo, bi şekil û nîşanekan nawitişê veng an o.”⁴

Ziwanê ma yê qisekerdişî zaf rengîn û zengîn o. Labelê semedo ke ma heta eyro nişênayo ziwaneke pêgirote û standart virazê, ay rengînî û zengînîya qisekerdişey, pratîk de bîya semedê cêrabîyayîş, famnêkerdiş û qerfîyayîşê têkilîyanê nûstişî, rewşenbîrî û netewî. Ena rengînî û zengîneya Kurdî, qorî wextan zî bi destek û halandayîşê neyaranê Kurdan, hezey semedê cêrabîyayîş û cîyayey ameyo nawitiş û ena cehd û xebata înan eyro zî dewam kena. Eger ma biwazê şert û qeydeyanê ziwane nûstişê kurdî newe ra dirist bikerê, hewceyo ke ma pêrin fekan û zaravanê ziwane kurdî sero zî kar û xebateka xorîn û heray bikerê. Labelê, tena bi serê xo ena zî bes nîya, sey gelek mîsalanê bînan ê dinya, yewbîyayîş û standartîze kerdişê ziwane Kurdî zî, peynîya peynî ancax bi merkezi bîyayîşê komelî û sîyasî mimkun beno.

Xebata di derheqê veracê kerdişê dîyalektanê Kurdî de gelek kemî ya. Eger ma haya bi yewbîyayîşê û zengînedê ziwane, edebîyat û kulturê xo bibê, bişênê ciwabê ay mêrdimandê nezan, çimnêbaran û xêrnexwazan bidê; ay ke vanê û nûsenê ke gelekî ziwane Kurdan estî; sey Kurmancî, Soranî, Hewramî, Senendajî, Dimilî, Goranî,... û wd. gelekî cêra dîr î, dîyalektê yew ziwane nî, belkî her yewê ênan ziwane deko xoser o. Bêşik, ziwanzanê Kurdan pêrin zaravayanê Kurdî bîyarê pêser û veracê bikerê, sero kar û xebata xorîn bikerê, ay kesê ki eno hawa vanê, ku pê bihesî ke ay zî fek û şîweyê ziwandê kurdî yî û ziwane kurdî yew ziwano verên, hera û hetê dîyalektan ra zengîn o. Xebata di derheqê miqayese kerdişê dîyalektanê Kurdî de gelek kemî ya. Dîyalektê cîyay, rastîyeka tarîxî ya pêrin ziwane a. Kurdî zî ay ziwane ra yew a. “Yanê ma Kurdî sey yew azbat qebûl bikerê, Soranî, Hewramî, Dimilî û Kurmancî zî dekiwena mîyanê ay azbate.”⁵

Ma pêro zanê ke ewro ziwane Kurdî zî sey têkoşîna xoser bîyayîşê û azadêya mileta kurdan, wextêdo zor, newe û tahloke do. Ziwane dewletandê zordestan bi paştî û rayîrbê mektebî, kitab, rojname, kovar, radyo û

4. Kiran Zeynel, *Dilbilim Akamları*, Onur yay. say. 129

5. Emîr Hesen Pîr. Digel redaksiyona Armanç'ê sohbetek. Armanç. hej: 134. jêder Kovara *War*. hej:

televizyonan hêdîna kewto mîyandê şaristan û dewandê Kurdistanî. Bi eno sîyasetê xo dewletê zordestî, wazenê ke rêç û şopa kurdîyî, kultur, edebîyat û ziwane Kurdî ridê dinya ra hewanê. Wena kenê ke mîyanê neslandê (qirmandê) newan de roj bi roj qisekerdişê Kurdî vinî bo. Ewro ma kewtî halêdeko anasarê ki; zaf wende, tekoşer, şerker, giragirê hêzandê welatperweran beyntarê xo de, key xo de, cemaatê xo de, kovar û rojnamandê xo de,... bi Tirkî, Arebî yan zî Farisî qisey kenê û nûsenê, ziwane xo bon derê gedandê xo nêkerdo-nêkenê, ziwane baw û kalan nêresnenê neslandê xo ra pey. Raşt a der, bîrawerîya yê a netewî nêmceta û xo nêdejnayo ki ziwane xo yê makzîkî bimusê. Eno hal, semedê înan, bi taynê kemanî, guneh û eybêdeko zaf giran o.

Sey ziwane bînan, ziwane Kurdî de zî tayn fek û zaravayê cîya cîyay estî. Heta eyro pêrin zaravan û fekanê Kurdî sero xebatêka bi serûber û besbîyaya bi ma dest nêkewta yan zî nêbîya. Feqet aseno û ma pêro zî zanê ke **rayîrê aver şîyayîş û standartîze kerdişê ziwane ma, yew heta zî bi bide gêrayîş, nîzdî kerdiş û pêser kerdişê fekan û zaravan ra vêreno**. Eno semed ra, kemî bibo zî, ma bi şertandê xo yê kemîyan dest bi ena xebat kerd û eno **FERHENG-VAJNAMEYÊ Kurmancî-Hewramî-Dimilî-Senendajî** hadirna. Ma ena xebata xo de semedê **Hewramî û Senendajî** rê, eserdê *Doqtor Muhammed Taqî Por'î* ra îstîfade kerd, **Kurmancî** zî sero zêdnay û **Dimilî** ma hadirnay. Eno semed ra kemanî bibo zî, wazenim şîma ma bexş bikerê.

Ena xebat verê mîyanê pelandê *Kovara War* de ameybî çapkerdiş. Bi diristkerdişê tayn xeletî û kemanîyan, newera zey yew kitab çapkerdişê eya, semedê ziwane û bidegeyroxanê ziwane Kurdî ku bibo çimedêko mihîm.

Şeweyê wendiş û famkerdişê ena kitab zî semedê wendoxan nûçtyeka mihîm a. Coka ma wazenê derheqê enî de agadarî biderê: Qisey (vatey) ke bi herfandê sîyayan amey nûştîş qisey esasî yî, ayê bîne zî bi mana xo qisey nîzdî yan zî zey ênan î. Semedo ke zarava Dimilî de şeklê sade yê kelîman ameyo nûştîş, **nerîyê** û **makîyêya** kelîma zey (m/n) ameyo nawitiş.

A-a

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
a	-	a	a
ha	ha	ha	ha
çi	-	çi	çi
çiye	-	çiyoy(çina)	-
acil	çuro	acele	çuro
-	-	teqeze	-
lez	-	lez	-
afet	afet	afet	afet
bela	bela	bela	bela
afrumend	awrûmen	hercîyaye	awrûme
giranbiha	awrûdar	antîke	ba awrû
hêja	-	biqîmet	-
birûmet	-	-	-
agah	haga	aga/haya	aga
haydar	hagadar	agadar	agadar
xeberdar	xeberdar	xeberdar	xeberdar
pê hesandin	werya	pê hesiyayîş	xwerdar
zanîn	-	zanayîş	zana
agir	awir	adir	agir
ar	eyir	-	-
agirbar	-	adir panayîş	agirbar
-	-	adir kerdiş	agirbaran
agirbazî	ewirbazî	adirbazê	agirbazî
-	eyirbazî	-	girgiran
-	eyrekilî	-	agrekilî

agirberdan	Hewramî	Dimilî	Senendajî
agirberdan	awirdayî	adir verdayîş	agirdan
-	eyîr dayî	adir dadayîş	agir berdan
-	awir werdey	adir verdayîş	agir tê berdan
-	eyîr fesyene	adir panayîş	-
agirberbîye	awir girtay	adir girotiş	agir têçûn
-	ayîr girtey	adir tebîştiş	-
agirgah	arga	kuclan	ateşgah
argûn	awîrga	kûçlan	ateşkede
agir girtin	awîre girtey	adir girewtiş	agir girtin
-	eyîre girtey	adir tebîştiş	-
agirî	awîre	adirên	agire
arîn	eyîre	-	ateşek
agir miranve	-	adir mirênayîş	agir kujandiwe
-	-	adir peysnayîş	-
agirnîşan	eyrewê koşney	darba nîşanî	agir kujîn
ahek	ahek	şitaw	ahek
ala	beydax	beyreq	ala
al	-	ale	-
beyraq	-	-	-
baydax	-	-	beyax
alav	kala	kermer	kala
-	kotal	qaf û qac	qotal
alazî	aloz	aloz	aloz
xos	ture	hors/sert	ture
tuş	tuş	tuj	tuş
tun	ruş	tund	tun
alaw	bilêse	alawî	bilêse
pêtî	kilpe	kil/kile	kilpe
-	-	şemaye	-
alet(Ar.)	esbaw	alet	esbaw
sebeb	esbap	sebeb	esbaw
alew	belîse	alawî	belîse
pêt	girr	kila adirê girrî	-
alif	alif	alif	alif
qût	-	qût	-

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
alî	mal û menal	alî	mal û menal
al	xaw û xeyzan	şar	xaw û xeyzan
hêl	-	teraf	-
xezvan	xezvan	-	xezvan
alîkarî	destgirutî	destgirewtîş	desyarî
yardim	yerdey	ardim	lakoşe
komek	-	paştî dayîş	destgirutî
alorî	heşerî	heşerî	heşerî
heşerî	-	-	-
alûce	heluce	aluçe	heluce
holî	-	-	gokçe
aluzî	aluzî	bedilyayîş	aluzî
gûhêrîn	toreyî	vurêyayîş	toreyî
-	-	-	tusî
ama	ewan	ama	eman
welê	welê	welê	welê
lêbelê	belam	labelê	belam
feqet	lelan	feqet	belan
amade	amade	amade	amade
saz	saz	saz	saz
hazir	teyar	hadirnaye	hazir
rêk û pêk	rîk	hadre	teyar
-	pîk	-	pêk
-	-	-	kemberbese
-	-	-	qorax, qotar
anîn	ardeyî	ardeye/ardiş	awerden
înan	-	ardene	awerden
arabe	garye	areba	garye
-	-	temafil	-
aram girtin	aram girtey	asan bîyayîş	aram girtin
kirbûn	serewtey	weş bîyayîş	damirkîyan ¹
-	ehwen bîyewey	hewîyayîş	jêrebûn ²
-	eremerdey	arisayîş	benbûn ³

1. Başbûna birin û şewatê.

2. Sekinîna girîna zarokan.

ard	Hewramî	Dimilî	Senendajî
-	jêrew bîyey	xelisyayîş	dakasyan ⁴
-	mirday	-	hêwîn bûn
-	-	-	weqre girtin
ard	ardî	ardî	ard
arvan	hardî	hardî	peynke
arbûn	aram bîyey	asan bîyayîş	arambûn
kirbûn	wirîng girtey	weş bîyayîş	wirîng girtin
lembûn	men bîyey	sakîn bîyayîş	menbûn
-	hêmen bîyey	hêmin bîyayîş	hêmin bûn
-	ehwaney bîyey	-	ehwanew bûn
-	weqre girtey	-	bêçirke bûn
-	-	-	seqam girtin
arzû	arzu	arzû	arzu
xwazî	weştî	waştîş	xwezke
daxwaz	awat	xwezî	xwaz
-	tasux	-	tasox
-	tarse	-	tase
-	-	-	kelkele
-	-	-	elha
-	-	-	awart
arzûxwaz	awatewaz	arzûwaz	awatexwaz
arzûmend	arzumend	waştox	arzumend
tamaruz	-	-	tamaruz
xwestox	-	-	tasemen
asan	asan	asan	asan
rehet	rehet	rehet	rehet
asin	asin	asin	asin
hesin	-	hasin	ahin
asinî	asinîn	asinên	asinîn
asinger	asinger	asinger	asinger
hesinker	-	asinker	-
çilîngir	-	çilingîr	-
asirmî	sêwya	serd girotiş	sêwyak
pişkîn	peşukîya	pişkayîş	peşukîya

4. Ji bin teşîra tişte çerxweşê derketin

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
asîman	asîman	asmên	asîman
-	say	-	say
-	-	-	sayaqe
-	-	-	asmancil
aş	aşîaw	arîye	aşîaw
aşaşok	kolozirk	kûrkûrik	kolezirk
sîsildanik	-	arye(ê teyran)	çiqildan
-	-	-	çiledan
aşê avê	aşî aw	arîyê awe	aşî aw
aşitî	saziş	pêameyîş	saziş
-	aşt	aşt bîyayîş	aşt
aşîkar	dîyar	dîyar	dîyar
eşkera	eşkera	eşkera	aşîkar
-	-	-	aftawî
aşît	herse	hewrês	heres
-	-	vewrês	-
aşnê	awşine	asnaw	-
avjenî	-	asnawberî	-
soberî	-	sobeberî	-
ajne	-	-	-
aşo	kolewîwa	koneyê	aşo
fitne	fitne	fitne	fitne
aşvan	mêze asîyaw	karaş	aswane
mêzeaş	-	arwançî	-
qeraş	-	qeraş	-
av	awê	awe	aw
ava	awedan	awan	awa
awa	-	viraşte	awa
avedan	-	-	abad
ava birinc	-	awa birincî	awa çilaw
-	-	awa rizî	-
ava cehê	-	awa cewî(bîra)	avçik
avçikîn	-	aw çikyayîş	avçik
-	-	aw peysayîş	-
-	-	aw ziwa bîyayîş	-

ava mirarî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
ava mirarî	aw mirwarî	awa mirarî	aw mirwarî
ava germixî	-	awa germixin	aw mirwar
-	-	-	reşaw
awahîn	awedan	awankerde	awedan
-	-	viraşte	awa
ava genî	genkaw	awa germixyaya	genaw
ava bîno	-	awa bûyin	genkaw
awayî	awedanî	awayî	awedanî
avahî	awayî	viraşte	awayî
gund	dega	dew	awanî
-	-	-	abadî
lêkirî	-	-	ladî
-	-	-	dî
avberdan	aw westeber	aw veradayîş	aw daxistin
-	aw werkerdey	aw berkerdiş	aw helkirdin
-	aw horkerdey	-	-
-	aw werewsey	aw veradayîş ser	-
-	aw wevsey	-	-
av bûyin	aw bîyey	aw bîyayîş	aw bûn
-	-	awî biyayene	awîyan
avbaş	awbaş	awa baş	avbaş
-	-	awa panke	-
avberdaye	awenya	aw ra dayîş	awenya
avdan*	aw dayîwa	aw dayîş	awdan
-	aw weseyre	aw veradayîş ser	aw daxistin
-	aw werwesey	-	aw dêran
avdar	awdar	awdayox	awdar
avdarî	awdarî	awdarî	awdarî
-	-	awdayne	awyarî
avdayî	awdirya	awdaye	awdan
-	-	-	dewan
-	-	-	cewherdar
avdew	awdew	awdo	mastaw
çeçilmast	masaw	mastaw	-
dew	dew	do	do
-	doxeaw	-	doxaw

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	avgirî Senendajî
av dew xiyar	aw dew xiyar	aw do xiyar	aw dew xiyar
av dizîn	aw diz kerdey	aw diz biyayîş	aw diz kerdin
-	aw ciz kerdin	aw pede şîyayîş	aw dizîn
avedanî	awedanî	awan kerdiş	awedanî
-	-	viraştiş	awanî
-	-	-	abadanî
avebmar	hesarî	embara aw	hembaraw
birk	-	hewz	-
hewz	-	-	-
avekî	ter	awin	ter
şilkî	teretolke	şilkî	teretolkawe
ter	-	hî	awekî
wizigî	-	-	-
kûnik	-	-	-
avenos*	-	abanos	-
avêt	baz	vist	baz
havêt	-	eyşt	-
avêtin	westeye	vistene/vistiş	pertdan
-	kewteye	kewtiş	xistan
firandin	firday	fîr kerdiş	fireden
-	erewesey	eyştiş	daxistin
-	torday	pernayîş	perîn
-	wisey	fînayîş	torday
-	bazberbey	-	bazlêdan
-	-	-	beranî
avgîr	awgir	awgêr	awgîr
berrm	çalaw	çala aw	çalaw
gol	kolaw	goleaw	awpeng
birk	hesarî	-	hesîl
hewz	hewz	hewz	hewz
lîç	-	-	xizen
bendav	pêşaw	bendaw	bendaw
avbend	-	-	tolaw
avgirî	-	awgêrî	awgêrî

* Navê celebek dar e.

avgost

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
avgost	awgoşt	awgoşt	awgoşt
eşkena	-	îşkena	-
avhelçîn	-	awa xo antiş	aw helçîn
agirê şevê	ayre	adire	agire
-	-	-	ateşek
avî	awî	awî	awî
perav	weraw	veraw	beraw
av jê girtin	aw girtey	aw jê ra girotiş	aw girtin
-	şûwaray	aw vetiş	aw çinîn
esirandin	-	esirnayîş	goşanîn
gûvaştin	-	-	goşandin
avkêş	awkêş	awkêş	awkêş
-	-	awkeş	awkeş
-	-	-	seqa
avkirin	awî kerdey	aw kerdiş	aw kerden
av lêkirin	awêj ginay	aw piro kerdiş	awêjandin
-	-	-	awêjanin
-	-	aw rişnayîş	awrêjîn kirdin
-	-	-	awîşanin
avlîmon	awlîmon	awa lîmon	awîlîmon
avnebat	awnebat	awa nebatî	aw newat
-	-	-	awdunan
-	-	-	keşkereqe
avpê(pijiqîn)	awê geryay	aw pijiqyayîş	awpez
-	-	aw çenbîyayîş	-
avrû	awrû	awa rî	awrû
-	-	-	abrû
avrû birin	awrû birdeyî	awa rî rişayîş	awrû birdin
avrû çûyin	awrû weşey	awa rî şîyayîş	awrû çûwin
avrû çûyî	-	awa rî rişaye	awrû çûwik
avrû hildan	awrû mitey	awa rî rişnaye	awrû rijandin
-	-	awa rî nêmendîş	-
av rijandin	aw êjkinney	aw rişnayîş	aw rijandin
-	aw miçyay	aw miçyayîş	aw rijan
-	aw mitey	-	-

	axîn		
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
avrûmend	awrûmen	erciyaye	awrûmen
-	awrûdar	hewl	awrûdar
-	-	-	ba awrû
avşor	awşor	awsol	awşor
şorav	-	solaw	-
av û ax	aw û gil	aw û harre	aw û gil
av û hewa	aw û hewa	aw û hewa	aw û hewa
av û reng	aw û reng	aw û reng	aw û reng
av û tav	aw û taw	aw û tîje	aw û taw
avis	awiz	awis/awra	awis
beygiran	zeysen	zeye	bardar
ducan	lemeper	digan	dugîyan
dugan	-	bargiran	zikipirr
hamle	-	hamle	rikpirr
av vexwarin	awê werdey	aw werden	aw vexwarin
-	-	aw şimitiş	aw xwardinewe
avxwey	aw mûmek	awa solin	aw xwo
awzê	awezê	awzê	awxîş
zêna	hane	hênî	kanî
çavî	-	çime	çawke
avzêr	aw witlay	awzêrr	aw tela
zêrav	-	awa zerrên	-
awadan	merhelêz	aşîr/m	meşkole
heban	xîyolek	-	xîyolke
dudank	-	meşka hûrdî	-
aware	aware	aware	aware
derbeder	derbeder	derbeder	derbeder
berderî	tevere û tuna	veradaye	tevre û tuna
sengele	-	sangole	tevre
awareyî	awareyî	awareyî	awareyî
awaretî	-	-	-
ax¹	ax	harr/m	ax
xwelî	xol	-	xol
ax²/axîn	ox	ox	ax
-	ûx	ux	ux

ax³	Hewramî	Dimilî	Senendajî
ax³	ax	ax	-
wax	-	wax	wax
ay	-	way	-
axa	axe	axa	axa
mezin	-	sermîyan	-
axaftin	qise kirdey	qise kerdiş	qise kirdin
-	diwayî	qalî kerdiş	diwîn
-	filt	-	filt
axayî	axayî	axayê	axayî
axatî	-	xîşney	-
mezinatî	-	pîley	-
axivîn	zux	kêmwaw	zux
derbûn	-	berbîyayîş*	-
-	-	rêmin	-
axir	axir	axir	axir
axzîn	per	pey	per
dumayî	dumayî	peynî	dumayî
dawî	-	tepa	şîtir
paşî	-	-	akam
axî	herîn	harrên	hergîn
axîn	-	-	-
axret(Ar.)	çewe dinya	axret	axîret
ew dinya	-	dinya bîne	ew dûnya
axur	axur	axur	axur
tewle	tewle	tewle	tewle
pang	gewr	pun	gewr
havir	aware	-	-
ayîn	ayîn	ayîn**	ayîn
rewiştê	-	kêş	-
ayrî	cîyawekirya	cîya kerdiş	cîya
cihê	-	cîya	cîyawaw
veqetandî	-	aqitnaye	-
-	-	cêbirnaye	-

* berbîyayîşê birîne.

** pêreyê de îbadet kerdis

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	azurde Senendajî
aza	aza	aza	aza
zîrek	zêrek	zîrek	zêrek
jîr	girj	-	girş
-	gorç	-	gorç
-	qoçax	-	qoçax
-	-	-	zirîng
-	-	-	firz
azad	azad	azad	azad
serbixwe	serbixwe	serbixo	serbixwe
berela	berela	serbest	berela
vêl	bewêjî	-	wêl
-	-	-	azadane
rizgarbûyî	-	-	reha
azadbûn	aza bîyey	azad bîyayîş	azabûn
vêlbûn	wêlbîyey	xoser bîyayîş	wêlbûn
berela bûn	berela bîyey	-	berela bûn
serbixwe bûn	-	-	serbixwe bûn
azadî	azadîyey	azadîyey	serbixweyî
serbixweyî	-	xoser bîyayişey	-
azadîxwaz	azadîxwaz	azadîwaştex	azadîxwaz
azad kirin	aza kirdey	azad kerdiş	aza kirin
vêl kirin	wêl kirdin	serbest kerdiş	wêl kirdin
berela kirin	berela kirdey	-	berela kirdin
azar	azar	bêarz	azar
tahqîr	-	-	-
azurde	-	nêweş	azurde
nexweş	renceya	rincan	renceyak

B-b

ba

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
ba	va	va	ba
-	wa	-	-
bab¹	-	bawo	bawo
bav	-	bavo	-
-	-	pî	-
bab²	tate	bawkal	bawik
bavkal	-	bakal	-
babet	babet	babet	babet
mijar	batî	dakera	bawet
-	cîyatî	-	cîyatî
bac	bac	bac	bac
xerac	xerac	xerac	xerac
erdî	-	erdî	radarane
pac	-	-	-
bacenax	hemrema	bacenax	hawrama
hevzava	-	-	-
hevçeng	-	-	-
hevling	-	hemling	-
badan¹	waday	vadayîş	badan
rafirandin	-	-	-
badan²	horkteknay	tadayîş	badan
zivirandin	bajînegêrî	pêştiş	bawecarî
-	-	-	bak kirdin
xelandin	xolnaywe	-	xoldan
tewandin	-	tewaynayîş	tawdan
-	-	-	surdan

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
badan ³ bizdan	şinyay -	têşanayîş -	şinyay -
badar	wacwer	vagêr	badar
ba derçûn ba berketin fiss	wa bersîyey - -	va verşîyayîş va verkewtiş fiss	ba derçû niştinewe tirrîn l
badî çol	baye -	beyar çol	baye -
berke belge pel	belkom peşke peşkem	pel belge pelge	pelkom beşke beskem
baft - -	tan - -	- - -	baft tan beft
bager ¹ babirîsok	gêçeba -	telazok	gêçeba -
bager ²	wagêr	vager	bagêr
bahatin	wa kewtey	ameyişê vay	bahatin
bahs kirin - -	bahs kerdey - -	bahs kerdiş - -	bahs kerdin kolîne diwîn
baj rind qenc law çak xweş	weş - - - - -	weş rind şêrîn baş hewl -	xoş bex şêrîn - çak -
baînan werm perçifîn hilhatin	masey wakerdey - -	masayîş wegêryayîş werimayayîş hewa dekewtiş	masîn masyan penemyan penenîn
bajar sûk	ş'ar -	ş'ar sûk	ş'ar -
bakirin perçewtin	wa kerdey -	vakerdiş vadayîş	ba kerdin -

bakut			
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
bakut (firaqa rûn)	birr	-	milaz
bajarî şaristanî şarezayî	şarsanî - -	şaristanî - -	şarsanî şarî şareza
bal bejn	bala bejn	bala beşn	bala -
balif balge	senga serênga	paşna palýşna	balîşt serenga
baluk	balukî	birk/m	baluk
balyoz sefîr qasid	êlçî - -	êlçî sefîr qasid	êlçî sefîr -
ban serxanî qatî	ban - -	ban serê banî qatî	ban banman kelik
bang deng gazî qîrîn -	bang qaw çire - -	bang veng gazî qîrîn -	bang qaw çire ding ban
bamye	bamye	bamye	bomye
bar barpişt piştî -	bar kolepişt derze -	bar paştî derze -	bar kolepiştî kolebar baruşar
baran pele - - -	waran varan weşt - -	varan pele - - -	baran pel weşt weşen barişt
barîn -	varay waray	varayîş -	- -
baran hatin baran barîn	waray -	varayîş varan varayîş	baran hatin warîn

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	baresitu
barana xweş	lasame	rişêşe	lasame
reşîş	lêzme	-	lêzme
-	-	-	rehêle
-	-	-	lêzmaw
baranî	baranî	varanê rojî	baranî
-	-	tîncî û varan	-
bar avêtin	bar weteyre	bar vistiş	bar xistin
bar qûlibandin	-	bar qûlibnayîş	-
bare	keret	ray	bare
care	car	rayek	car
-	nobe	rey	nobe
-	nore	note	noge
-	-	-	keret
-	-	-	ra
-	-	-	ser
berê	wellê	verê	-
berfiroş	-	ticar	berfiroş
bargirî	-	bar girotiş	bargîrî
bar hatin	bar amayî	bar amayîş	bar hatin
berhatin	yawayî	resayîş*	-
bergirtin	-	-	-
ber dayin	-	bar dayîş	-
barkêş	barkêş	barkêş	barkêş
barbir	-	bar kaşkerdox	barber
barkirin	bar kerdey	bar kerdiş	bar kerdin
barbir	barwergir	hemal	barbir
zebal	-	-	-
barût	barût	barût	barût
derman	derman	darû	derman
barxane	barxane	barxane	barxane
hevbar	-	hembar	-
baresitu	muxur	barê milî	daru
barê mil	-	barê milî	nure

* resavîsê fêkîvan û mevwî.

bask	Hewramî	Dimilî	Senendajî
bask	bal	bask	bal
perr	-	perr	-
baş	zere şîrîn	zar şîrîn	zere şîrîn
zarşîrîn	mekîn	zarweş	banmek
başî	başî	başî	başî
rindî	-	rindê	sergewre
qencî	-	-	-
dalalî	-	delaley	-
başûr	qible	vacêr	cenub
cenub	cenub	qible	-
bav û kal	baw û bapîr	baw û bapîr	bawan
bapîr	bab û bapîr	pîrbav	-
ejdad	-	ejdad	ezdad
bawer	bawer	bawer	bawer
yeqîn	-	yeqîn	yeqî
bawerî	bawerî	bawerî	bawer
yeqînî	-	yeqînî	-
bawer kirin	bawer kirdey	bawer kerdiş	bawer kirdin
-	birwa kirdey	yeqîn kerdiş	berwe kirdin
-	berway	-	bermîyan
-	-	-	beyekew
-	-	-	dil niyabûn
bawesîr	bayesîrî	-	bawesîr
baweşî	pife	pif kerdiş	pêvek
baweşîn	baweşîn	baweşîn	-
-	baruşe	-	baruşe
bawişk	wêje	fekvilay	bawîş
baxvan	baxewan	nator	baxewan
nator	-	babançî	-
bayê kur	way şemal	vakur	bay şemal
bayê jor	-	vayê corî	-
bayê şîmal	-	-	-
bayê sor	way sor	vayo sûr	bay sor
-	-	-	benewşî
bayê xurt	wagize	vayo xurt	bagize
			remen

			beg
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
baz	baz	baz	baz
bazar	bazar	bazar	bazar
-	-	sûke	-
bazarcih	bazarcih	bazarca	bazarcih
cihê bazar	-	cay bazarî	-
bazarî	bazarî	bazarey	bazarî
bazar germî	bazar germî	bazar germey	bazar germî
bazartijî	bazartijî	bazar nermev	bazartijî
bazarsarî	bazarkesasî	bazarwişkey	bazarkesasî
kesadî	-	kesadey	-
bazar pirsî	bas û xwas	bazirgan	pirsîyar
-	-	-	basxwaz
bazirgan	-	-	bazirgan
bazin	meçek	bazin	maçek
bazres	bazres	mifetîş	bazres
bazubend	bazîbend	bazbend	bazubend
bebe	bebe	bebik	bebe
bedel	wera	vera	bedel
dêl	qerebu	bedêl	qerewê
-	êza	-	batî
beden	beden	beden	beden
leş	leş	leş	leş
-	laşe	laşe	laşe
-	enam	-	enam
ten	-	ten	ten
-	-	-	giştgiyan
-	-	-	gizyan
-	-	-	gizikyan
bedewa	beyhewa	bedewa	bayhewa
belaş	fêro	belaş	fêro
xurayî	xurayî	xorayî	xurayî
bêçîne	-	-	-
mift	-	-	-
bêdeng	sakit	bêveng	sakit
beg	-	beg	beg

behane**Kurmancî****Hewramî****Dimilî****Senendajî****behane****pelp****behane****bahane**

mane

bir û behane

maney

bays

-

-

-

pelp

-

-

-

engîze

-

-

-

berperç

-

-

-

bîyang

bela**wey****vila****bela**

bela kirin

remnay

remnayîş

remalnîyan

-

remalnîyay

vila kerdiş

rewalnîya

-

semere

-

tarandin

belav**wele****vila vila****bela**

beşbeş

pirş

-

welaw

pirrjî

sana

-

pirj

-

-

-

beşbeş

-

-

-

pijyak

bazin**meçek****bazin****maçek**

jêketin

-

cîyayê

-

jihevketin

-

cêrabîyayîş

-

belek**aloş****belek****belek**

reşsipî

xarişt

qijbelek

reşbazik

-

-

-

baze

-

-

-

bazek

bejî**dêmî****bejî****dêmî****belî bûyî****dîyar bîyey****belî bîyey****dîyar kiryak**

dîyar bûyî

dîyar kirya

dîyar bîyeye

newîryak

xuyayî

-

nawîyaye

-

belkî**belke****belkî****belkî**

-

beşke

belke

beşkem

-

beşkî

belku

gas

-

belkem

belkem

belkem

-

peşko

-

peşkem

-

gahem

-

gahes

belxem**belxem****belxem****belxem**

-

xelm

-

exlat

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
ben	wes	resne	ben
best	werbes	best	berbes
werîs	-	giwend	ber
bendewar	çemdar	bendewar	çawyar
çavnêr	-	pawitox	çavdêr
çavlire	-	-	çavdar
benîşt	wêjen	vilînce	cacke
beq	qurwaqî	qilîncire	qorwaq
qilîncik	-	beq	-
qerqencik	-	qincile	-
ber¹	ber	ber	ber
fêkî	bar	bar	bar
mêwe	mêwe	mêwe	mêwe
ber²	wer	ver	ber
fireyî	-	heryey	-
beraber	werawer	veraver	beraber
pevre	-	têkişt	beramber
-	-	têhete	-
beraberî	beraberî	veraverê	beraberî
wekhevî	yekyetî	yewane	rakî
nîvekî		seycê	-
beradayî	herze horze	veradaye	harze horze
pêxwas	herze merze	pêxwas	obaş
lat ûlot	lat û lot	tolaz	elo cilo
geveze	-	geveze	lat û lot
serserî	şoşo	serserî	-
beran	beran	beran	beran
beraş	hare	ssîya aryî	hare
beravêtin	ber wesel	ber vîstîş	berxistin
-	-	pîze ra şîyayîş	zîyan kerdin
beavin	werben	pêşmal	pêşber
pêştêmal	-	-	-
berat	berat	berat	berat
-	desne	-	desene
-	welîfet	-	bexşen

beraz

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
beraz	xog	xog	xog
yekane	yekane	xoz	yekane
waş	-	xenzîr	-
berberî	qîneberî	pêqerez	reqabet
reqabet	hawkin	reqabet	-
birc	pîk	birc	pîk
berçavik	çêsmekî	eynekçimî	eynek
berçîn	xizin	wişkdês	xizin
-	-	perçîn	-
-	-	dêskerre	-
bereket	bereket	bereket	bereket
-	pêt	pêt	pêt
berdeyev	birîkeder	borax	werîşeder
berekanî	bezekanî	kerrasîng	-
berkenar	berkenar	yewkinar	berkenar
-	qet	qef	qet
berene	berene	karkerde	berene
kar kirî*	-	kar kerdox*	-
berê	caran	verê	caran
cara berê	çîwele	raya verên	berg
berêvar	esir	verêre	berêvar
-	-	esir	xurezerd
-	-	vereşan	-
berêz	nazar	ercîyaye	nazar
hêja	-	biqîmet	-
xoşewîst	-	erjaye	-
berf	werwe	vewre	berf
berg	lapere	pele	berg
belg	pere	pelge	pere
gela	gela	-	gela
per	-	-	lopere
pel	-	-	-
bergirtin	sul	vergirotiş	sul
parêz	parêz	pawitiş	parêz

* karê ticarî

			bersîv
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
durî	durî	-	-
payîn	-	-	-
berhevdan	berayawe	arêkerdiş	birînewe
-	-	pêserkerdiş	-
-	-	arêdayîş	-
kom kirin	-	kom kerdiş	-
berhur	rêx	boxar	rêx
xîç	-	xîç	-
-	-	xilik	-
berhevî	komele	kome	komele
civîn	gerd	gel	gel
civan	-	cemat	geşt
berhevdan	werçine	weçînayîş	helçînîn
hilanîn	-	vijênayîş	bijnîn
xûrkirin	-	têvernayîş	-
berikela	berekela	aferîn	berekela
aferîn	aferîn	-	aferîn
berroj	aftawe	verroj	xwergir
berroş¹	xazane	beroş	qazan
tîyane	tîyane	tencere	tîyane
berroş²	xazane	qazan	qazan
tîyane	tîyane	qûşxane	tîyane
tencere	-	tencere	-
berpal	palişte	paşna	piştî
balîf	-	verpal/m	-
balgî	-	-	-
zembarîş	-	-	-
berrû	berrû	bellû	berrû
bersing	berwang	pêşmal	berwang
bervang	çeperben	-	berwanik
-	-	-	çeperben
-	-	-	berek
bersîv	cewab	cewab	cewab
cewab	-	ciwab	welam
-	-	-	sifarişt

bes			
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
bes	wesî	best	bes
best	best	best	best
girê	ben	la	ben
bervik	terrwal	serbana	terwal
serben	herzel	-	herzal
-	dalît	-	dalut
-	konelan	-	-
berxwedan	werge	xoverodayîş	berg
-	çene	-	gor
beşk	beş	birr	beş
peşk	-	bare	-
beşer	beşer	beşer	beşer
însan	însan	însan	însan
mirov	adem	merdim	adem
meriv	ademîza	-	ademîza
betirpêr	peserpêreke	pitikperarey	peserpêreke
betirpêrar	peserpêrareke	pitikpêrar	peserpêrareke
berçavik	berçawek	-	berçawîle
-	berçaweke	-	afitaw
-	berçawe	-	gerdan
-	palewî	-	palewî
bexîl	qesîs	bexîl	bexîl
çikûz	rijd	çikûs	rijd
çavteng	çimteng	çimteng	çavteng
çavnebar	qirsîçim	çimnebar	qirsîçim
çikud	-	çikûd	kins
xesîs	-	xesîs	xesîs
bexêlî	bexêlî	pexêlî	bexelî
çavnebarî	rijdî	çimnebar	rijdî
çavtengî	çem tengî	çimtengê	çavtengî
çikudî	were	çikûsê	berçawtengî
çikûzî	-	çimbarnêdayîş	çînge wişkî
bext	bext	bext	bext
şans	şans	şans	şans
reml	nigîn	-	nigîn

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	bêvarû
bextreş	kirol	bextreş	kolol
bêwayik	barkewte	barkewte	çarereş
bêşans	-	bêşans	sîyatale
rojreş	-	-	rojreş
-	bextsîya	bextsîya	sîyabext
bextyar	tesel	bextyar	tesel
teje	-	-	-
beyar	bayir	beyar	bayir
bihur	bûre	bûre	bûre
biwur	-	-	bahîr
xûzan	-	-	bebaz
beyat	pezîre	beyat	beyat
-	şewmen	-	pezîre
beybûn	-	beybûn	babûne
-	-	-	gulçawîşe
beygirani	awizî	avizê	awisî
bargirani	lemperî	avis bîyayîş	zikpirrî
-	zeysanî	bargiraney	zeysanî
bez	pîy	vezd	pîy
rûnê dûv	dime	dime	çewrî
dohn	-	dohn	-
bezaz	perçe wireş	parçe rotox	perçefiroş
bezz	taw	vaz	taw
çarpê	çarnal	çarpay	-
hicum	tirat	hicum	tirat
xar	-	xar	xar
bezandin	retnan	remnayîş	retanin
bezîn	ramay	remayîş	rakirdin
bazdan	-	vazdayîş	derçûn
bê-*	bê-*	bê-*	bê-*
bil	bêcke	bê	bêjke
bêar	teşk	bêar	teşk
bêvarû	bêawrû	bêawrî	bêawrû
bêşerm	terû	bêşerm	têrû

bêbextî**Kurmancî****bêbextî**

bêşansî

rojreşî

-

bêbinyat

bêkok

bêbab

nankor

bêcî

bêwar

bêçare

feqîr

hejar

-

bêçî

dipil

pêçî

tilî

bêder

çorxîn

bêdindan

bêdiran

bêdîn

-

bê êş

bêzor

bêgulî

bêşax

koç

bêheya

bêdebe

debixî

-

-

qeşmer

Hewramî**kirolî**

-

-

-

zol

-

-

-

bêyage

-

bêçare

hejar

eramene

-

kilke

-

-

-

xerman

-

bêdidan

-

bêdîn

bêra

bêway

bêazar

kol

-

-

bêheya

kawlî

selîte

-

-

-

Dimilî**bêbextê**

bêşansê

-

-

bêcis

bêkok

bêbav

nankor

bêca

bêware

bêçare

barkewte

-

feqîr

gişte/m

engişte

bêçîke

-

ciwên

-

bêdidan

kewlik

bêdîn

-

bêdej

bêzor

bêgil

bêşax

qot(dara qote)

bêheya

bêdebe

debexiyaye

-

-

qeşmer

Senendajî**kololî**

bîyoletî

rojreşî

nametî

zol

-

-

-

bêca

bêcîke

bêçare

barkevtik

hejar

damak

kilk

engos

-

-

xerman

-

kepo

-

bêdîn

bêrê, hele

bêway

bêazar

kol

bêşax

-

bêheya

kawlî

selîte

daşoryak

damalyag

qeşmer

			jinebî
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
bêhêvî	meyus	bêhêvî	meyus
bêwayik	-	bêumud	-
bêhêz	bêhêz	bêhêz	bêhêz
bêtaqet	-	bêtaqet	-
bêhiş	bêhiş	bêhiş	bêhiş
-	biyawan	bêvîr	bîyawan
-	-	bêxwîy	bêxwî
-	-	bêxewîr	-
bêhude	dembir	veng ra	dembir
herze	gotre	bîlasebeb	gotre
bêxo	birre	-	birre
fêro	fêro	-	ketreyî
-	-	-	bîxo
bêjin	bêwer	bêcenî	bêwe
bîve	bêhewta	vîya	bêwejin
bêkar	-	bêkar	-
azeb	-	azeb	-
bêjing	wêçne	pirrjin/m	bêjing
bêjimar	bêjimar	bêhumar	bêjimar
bêhejmar	-	-	bêşimar
bêkok	bêesil	bêesil	bore
bêbinyat	-	bêkok	-
bêmêr	qazax	vîya	qazax
jinebî	-	-	-

C-c

cacim

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
cacim	cacim	cacim	cacim
meyzer	-	bûxçe	-
cadu	cadu	cadu	cadu
cazû	çembes	sêrbaze	dembes
cade	cade	cade	cade
rê	-	rayîr	-
papûr	-	papor	-
cakeş	cakeş	girîşê ...estarişi	cakeş
qorimsaq	qorimsax	-	qorimsax
depos	-	-	depoz
-	-	-	payenaz
camêr	aza	carmêrd	carmêr
ciwanmêr	-	ciwanmêrd	aza
can	gîyan	gan	gîyan
gan	-	can	-
rih	-	rih	-
canbaz	-	canbaz	darbaz
-	-	-	tenebaz
candar	gîyandar	ganî	gîyandar
cangiranî	ajawle	gangiraney	ajawle
-	pêşîwe	-	pêşîwe
-	-	-	jilwe
car¹	ezyet	ezyet	ezyet
ezyet	-	carr	-
car²	car	ray	car
-	bar	bar	bar
-	-	cem	ra

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	cereyan Senendajî
car³	more	estaneke	more
fiqre	fiqre	fiqre	fiqre
carçê	carçê	gazîkerdax	carçê
bangedan	-	-	bangewaz
delal	-	delal	helale
carna carna	dem bi dem	dem bi dem	dem bi dem
car bi car	demadem	rayray	demadem
dem bi dem	heyta heyta	ge ge	heyta heyta
carrok	gezî	gezî	gezîk
gezik	-	carok	-
sivnik	-	-	-
casus	casus	casus	casus
sîxûr	-	ajan	-
cayîz	cayîz	cayîz	cayîz
lê	pete	-	pete
tê	-	-	-
taw	-	-	-
ceh	yewî	cew	co
cele	cile	cele	cele
-	-	-	cerge
cimidîn	biyay	cemidyayîş	riçyan
qerisîn	riçyan	qerisyayîş	cemed bestîş
buz girtin	-	buz bestîş	-
cenaze	cenaze	cenaze	cenaze
cendek	term	term	-
meyît	-	meyît	-
cencal	cencal	aygam	cencal
gûriltî	hoje	sixlet	hoje
-	-	-	şilêwe
cerr	guze	kûz	besa
kuz	-	kûze	kûze
-	-	şerbik	-
cereyan	ceryan	ceryan	certain
kahreb	-	-	karîban

cil			
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
cerr	home	dene	home
kup	-	kup	-
xilik	-	xilik	-
cesur	perdil	cesur	pirrdil
netirs	-	bêters	-
wêrek	-	aftaraye	-
cesur	perdil	cesur	pirrdil
netirs	-	bêters	-
wêrek	-	caris	-
çeşn	çejn	roşan	çejn
çejn	-	-	-
cevat	komele	kome	komele
komel	koma	cemat	embû
cevatkî(rûniştin)	çok	çokankî	xinçikan
carmêrkî	-	cematkî	-
ceynîk	laserey	cîneg/m	kerake
cêb	kêz	cêb	kîfan
berîk	kîse	tonek	kêrfan
paxil	paxil	pistin	paxil
paşil	-	-	-
cî	yagê	ca(maqam)	cî
cih	melwen	-	melwen
cihêz	bawanî	cêz	cihaz
-	-	-	bawanî
cil¹	cil	cil	cil
çek	berk	çek	berk
tîsî	-	-	poşan
zîval*	-	cilê kehênî	şîpal*
pot*	-	-	-
çot*	-	-	-
cil²	cil	cil	cil
palan	berg	palan	berg
kûrtan	-	-	-

* cilê getyayî kevin

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	ciwan Senendajî
cihê	cîya	cîya	cîya
cîyê	-	dûrî	-
bê	-	bê	-
cihêbûn	cîyawe bîyey	cîya bîyayîş	cîyawebûn
cihêkirin	cîyawe kesdey	cîya kerdiş	cîyawe kirdin
veqetandin	sêwa kerdey	-	sêwa kirdin
ayrî	-	-	tak kirdin
cilik	paberî	cilik	pêcame
-	-	girîşê verpaştî	-
cilikreş	reşpoş	cilsîya	reşpoş
perdereş	-	-	-
cilşo	gilarko	cilşo	cilşo
kereşo	-	kereşo	-
cilkevin	şîrol	pertalin	sirebar
-	-	cilkehên	qoteçek
cimk	qolap	pencûr	qolap
		(herunda pencî)	
cinax	çeleme	hestey sertî	çeleme
çelme	-	katey sertî	-
hestîyê sert	-	-	-
cirm*	cerîme	cerm	cerîme
-	cirm	cirm	-
cerîme	tawan	-	-
cit**	rêqne	qûla kevanî	rêqne
civat	gele	civat	gele
berhevbûn	komele	kom bîyayîş	komele
gele	-	dîwan kerdiş	ran
kom	-	kom	-
gerr***	-	-	-
ciwa(Hg)	ciwa(Hg)	ciwa(Hg)	ciwa(Hg)
ciwan	ciwan	ciwan	ciwan
genc	weş	genc	cêl
-	qeşeng	tîtal	qeşeng
-	-	-	bedeq

* cezayê maddî.

** kûna nişan girtina kevanê.

*** civîna helqekî.

cixcixe			
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
cixcixe	zerzere	pelik	zerzere
zêrhêlî	-	cixcixa	-
cixêz	xête	xet/m	xêt
cizxî	-	çizxî	-
xêz	-	xêz	-
cî	cîyay	cayke	becîkey
cih	-	-	li cîyay
-	-	-	vartî
cîda(metîn)	mirdayre	cayo metîn de	wêsiyag
midrare	-	pawite	bepawe
-	hordirya	-	hilsag
-	-	-	hildiryag
cî de	beyagî	ca de	becîgeh
bi cî	-	bi ca	beca
di cî de	-	ca ra	-
cîger	peher	cîger	cîger
kezeb	-	kezeb	cerg
mêlak	-	qesba	-
cîgirtin	rawe bîyey	ca girotiş	goncîyan
-	yake girtey	ca bîyayîş	cîke girtin
-	poryay	ca tebitiş	poryan
-	xonciyay	-	xonciyay
-	kunciyay	-	kunciyay
-	-	-	çeryan
-	-	-	dêran
cîla	zaxaw	cîla	cîla
-	-	-	zaxaw
-	-	-	perdaw
cîn	qijnesere	cinî	qijnesere
dirîne	dirîne	-	dirîne
perî	-	perî	-
cînar	hamsa	hemberyan	hawsa
cîran	-	cîran	-
cîq	çîr	cîq	cîq
devxar	-	-	rîç

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
cî ravan	dîyar kerdey	dîyar kerdiş	dîyar kirdin
cî nîşan	-	ca nîşankerdiş	nîşan kirdin
tayî	-	ca nawitiş	naw birdin
cîya	cîya	cîya	cîya
terk	terik	terik	terik
cihê	cîyaker	cîyakar	cîyakar
-	cîyawaz	cîyawaz	cîyawaz
cîya cîya	cîya cîya	cîya cîya	cîya cîya
cihê cihê	-	-	-
cîyabûn	cîya bîyey	cîya bîyayîş	cîyawebûn
terk kirin	-	terk kerdiş	tekewbûn
cîyê kirin	cîya kirdey	cîya kerdiş	cîyawe kirdin
conega	kelega	conega	kelega
conî	-	cirne	-
mîrkût	dolî	mîrkût	ding
cor	cor	bêj	cor
cûre	-	-	kaluç
hawa	-	hawa	-
tewir	-	tewir	-
cot¹	cot	zewnc	lef
çift	çift	çift	çift
zo	hamta	-	hewta
-	hîte	-	-
cot²	kêş	cit-cite/m	kêş
-	-	-	xêş
coxînke	axle	ciwênê aşme	axle
beydera hîvê	-	-	xermane
cu	macûwe	vay	xinçikan
erx	çom	xeta aw	coke
cok	coklî	-	cokele
cur	cur	kal	cur
negihiştî	-	nêresaye	kiloç
cûtin	jaway	cawetiş	cawîn
-	kirmeyre	-	kirman
-	-	-	xirmanin

cûtî

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
cutî	jawa	cawyaye	cawyak
cuyî	-	-	cirî
carî	-	-	-
hirikî	-	-	-
cûhûr	tayçe	tayke	tayçe
-	-	nêmta	-
cûrm	gune	gune	gune
gûneh	-	-	cûrm
cûwanî	kurre	ciwana	kurrik
cahnî	-	cûna	-

Ç-ç

			çadir
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
çadir	çadir	çadir	çadir
kon	dewar	xeym	dewar
reşmal	-	kom	-
çal	çal	çal	çal
çandin	şanay	ramitiş	weşanin
ajotin	kalay	kalan	kalên
-	-	-	kêlan
çandinî	weriz	ramite	weriz
kişt û kal	kişt û kal	-	kişt û kal
kişt	-	zîyan	kişt
kal	-	-	-
çandî	weriz	ramite	weriz
ajotî	-	zîyan	kişt
çaq	pozewane	çaq	pozewane
qit	-	-	-
çar	çiwar	çiwar	çiwar
-	-	çîyer	-
çare	çare	çare	çare
-	deselat	-	deselat
-	-	-	başar
çargoşe	çargoşe	çargoşe	çargoşe
-	-	çarkoşe	xiştî
varik	waruke	varuk	waruk
-	-	varik	-
çarmedor	doe	çaqirnî	dor
çarhêl	-	çarheta	keme
çaralî	-	çarkenar	reweq

çaydan

Kurmançî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
çarnal	çiwarnal	çiwarnal	çiwarnal
xaranî	xar	xar	xar
bezz	taw	vazdayîş	taw
çarox	xamîye	çarox	kale
kalik	-	-	-
çarpê	çiwarpa	çiwarpay	çiwarpa
-	çarawa	çîyerpay	çarwa
çarşembe	çiwarşeme	çarşeme	çiwarşeme
çarşî	çiwar	çarşî	çiwar
sûk	sûk	sûk	sûk
-	-	-	çiwarîgan
çaryek	çiwaryek	çarek	çaryek
-	-	-	çarek
çav	çim	çim	çaw
-	dîde	-	dîde
çavnêr	qerewil	wayîrey	qerewil
haydar	nîgaban	haydar	nîgeban
çavdar	-	pawitox	çavyar
çavpîs	çemder	çimdar	bedhîz
-	-	çimpîs	çilmedar
çavnebar	-	çimnebar	çawenewarê
temadar	-	temakar	temadar
çavteng	çimteng	çimteng	berçawteng
çavtêr	çimtêr	çimmird	tîjbîn
çavxêl	xoyan	çimşaş	wiwêl
çavzîq	zaq	çimzîq	çawzaq
çawa	çenî	senî	çon
çilo	-	bi çi hawa	çilno
çay	çay	çay	çay
çayçî	çayçî	çayçî	çayçî
-	qaweçî	qaweçî	qaweçî
-	awdar	çaydar	awdar
çaydan	çaydan	çaydan	çaydan
-	-	-	qorî

	çeng		
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
çayxane	qawexane	çayxane	çayxane
-	awdarxane	qawexane	qawexane
-	konelan	-	awdarxane
çejin	çejn	roşan	çejn
çejna newroz	çejna newroz	roşanê newroz	çejn newroz
çeleng	kirj	çeleng	girş
çalak	gorç	jêhatî	çalak
zîrek	qoçax	zîrek	zêrek
çist	qoçax	-	qoçax
-	-	-	gore
-	-	lezok	bizuk
çeket	kot	çaket	kot
çeltuk	çeltuk	çeltuk	çeltuk
çem	çem	çem	çem
xem	xem	ro	xem
nevî	lar	lay	lar
robar	ruxne	-	ruxne
-	kom	-	kom
-	-	-	çeft
-	-	-	gêr
çember	peplê	çember	çember
helqe	helqe	helqe	pepke
ttar	-	qaznax*	axle
çend	çen	çend	çen
-	-	çen	-
çendî	ane	çende	ewne
hingî	-	-	haru
gerçî	-	-	-
çene	çeneke	çene	arware
şevêlke	harwu	-	haru
çeng	çink	çeng	çink
-	-	wirdês	pençule
kulm	-	kulm	-

* helqa pirrjin (pirocine) û moxile.

çengel

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
çengal	qenare	çengal	çengek
-	-	-	qenare
çente	çante	çante	çante
-	-	-	çente
çente	çante	çante	çante
-	-	-	çente
çep	çep	çep	çep
çewt	-	çewt	çeft
-	-	-	çewêl
çepxwane	çepwane	çepkane	çepwane
-	pêçwane	-	pêçwane
çeq	leq	gasar	leq
hêçik	çuze	gastar	çuze
heçîn*	-	-	haçe
-	-	-	geşe
çeqçeq	çeqçeq	çeqçeqo**	çeqçeqe
çeqel	çeqel	çeqel	çeqel
çeqmaq	çexmax	çeqmaq	çexmax
çerçî	beqal	çerçî	beqal
beqal	binedkar	dikandar	binedkar
çerixandin	xolday	çerixnayîş	çerixanîn
sordan	sorday	-	soranîn
-	-	-	xoldan
-	-	-	çerxdan
çete	çete	çete	çete
rêgir	cerde	cerge	cerde
rêbirr	terêde	raybirr	terêde
keleş	-	keleş	kelegir
-	-	-	melegir
-	-	-	gerdenegir
çetuk	çeltuk	çeltuk	çeltuk

* duguliyê serê werîs.

** parçekê dar o ke kerra aryî pê niqiryena.

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
çewt¹	bebt	çewt	xebt
xeta	xeta	xeta	xeta
nadûris	-	neraş	nadûris
çewt²	mift	çewt	mift
puç	puç	puç	puç
çirug	bêxwe	çirug	bêxo
netaw	natawan	-	natawan
nelê	-	-	-
nerê	-	-	-
vajî	-	-	-
çewt hatin	bêzîyan	çewt ameyîş	bêzîyan
xerab hatin	qîn ameyî	xerab ameyîş	qîn hatin
bêkeys hatin	-	-	-
çûx	çixe	çûxa	çixe
-	-	kirwas	çix
çêbûyî	dûrû kirya	viraşte	xitanewe
çêkirin	aferîde kerdey	peyda kerdiş	afîde kerdin
dûrist kirdin	dûrist kerdey	dûrist kerdiş	xelq kerdin
-	weseyu	viraştiş	xistanewe
çêkirî	deshelbes	viraşte	deshelbes
çêlek	doşdenî	manga	manga
manga	mangawe	-	mangadoş
çêlekew	kewarî	zeleyîr	kewbar
çêrandin	lewernay	çerênayîş	çeranin
-	-	-	leweranin
çêre	çêre	çêre	çêre
çêrega	lewerga	merg	çerega
mêrg	alifcar	cay çerî	lewerga
-	-	-	alifçer
-	-	-	gîyaçer
çi dibe bila bibe	badebad	sebeno wa bibo	bade bade
çikûz	rijdî	çikûs	rijdî
çikud	-	baxîl	-
çavbirçî	-	çimveyşan	çûware
desteng	-	destteng	-

çil	Hewramî	Dimilî	Senendajî
çil	çil	çewres	çil
çillim	çillim	çillim	çillim
çineyî	mûhmel	vateyo veng	lekane
-	-	-	bêxo
çilmêr	-	qaroste	çilmerd
çinar	çinar	dilbêr	çinar
çira	çirawî	çilay	çiraxan
çirandin	diryay	çîr kerdiş	dirîn
-	-	dirnayîş	-
çiraxan*	çiraxan	-	çiraxan
çirç	çirçol	çerme	çirç
çirpî	lequpo	çarî	ajal
perçîn	-	perçîn	pejal
pejal	-	-	serşaxe
çirpandin	dizyey	dizdey	çirpanîn
dizîn	-	tirawitiş	dizîn
-	-	-	padan
-	-	-	palêdan
çiruk	nejd	çiruk	nejd
-	-	xilt	-
-	-	helisyaye	-
çiwal	cemdan	ciwal	cemdan
cemdan	ciwal	-	ciwal
-	gewale	-	-
çîmen	çemen	çîmen	çemen
çîn	çîn	neqîş	çîn
kerge	reke	kergef	reke
êlme	-	-	êlme, rec
çîqanek	hewsele	kûrkûrik**	çiqildan
çîrok	ras	estanik	raz
xeberoşk	-	-	desen
çîrr	dijmanî	lengî, xeberî	dijwîn
çêr	-	-	-
dijmîn	-	xeberî	xiraw

* Cira xwendin/fener alavî.

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	çûyin Senendajî
çît	çêx	şeyt	çêx
şirt	-	şerte	-
çîya	keşûka	kaş û ko	çîya
-	şaxûdar	ko	şax
-	-	-	dax
-	-	-	kêf
ço	çoy	çûwa	ço
çov	çom	çiwe	çoke
degnek	çokle	çardûg	çokele
çogan	çogarî	çokan	çokarî
asa	zirwî	-	sipon
gopal	-	gopal	darkarî
çok	çok	çok	çok
jinu	zengol	çaq	ziranî
ejnu	-	-	wijnig
çokdan	çokday	çok dayîş	çokdan
çol	çol	çol	çol
yaban	bîyaban	yaban	bîyaban
-	hol	-	awak
-	ras	-	-
çolax	reqan	çolax	reqezewîn
çolaq	-	çolerd	-
reqezewî	-	qerax	-
çorax	kirêş	hîrre(erdê hîrre)	kirêş
hîr	-	-	-
çunîn	nebûnî	nebîyaye	nebûnî
îflas	-	çýnibîyaye	-
çûyin	şîyey	şîyayîş	çûyin
revîn	rid bîyey	remayîş	rewûn
-	luway	caverdayîş	bigirdin

D-d

dabirîn

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
dabirîn(xesp)	ere girtey	zorakî	dabirîn
daf	dan	dam/m	daw
dafik	-	dafik	-
duzax	-	-	-
dagîr	ere girtey	dest vera girotiş	dagîr
tesaruf	girteyre	tasaruf	dabir
dest ragirtin	-	-	-
dahol	dawil	dawil	dewil
def	-	niqere	-
daw	damne	pêş/m	damen
pêş	-	-	dayne
-	-	-	paldayne
damançe	dawançe	dawançe	dawançe
-	pişte	dabançe	piştew
damay	dorol	aciz	damak
aciz	eremene	-	eramene
-	-	-	deremene
-	-	-	kolol
damîn	têrinc	xerc	têrinc
deman	-	-	dayne
duçik	-	-	-
dane avdan	dana awdan	dane awdayîş	dana awdan
danîn*	nîyayre	vîrayîş*	danyan
berdan	asey	veradayîş	nîyan
hiştin	-	ronayîş	hêşti
-	-	-	tilên

* Tira vîrartîs/wazgêc bîyayîs-iê derbashûn

			dawa
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
dankut	danekolane	cirrn/m	danekolane
cirrn	-	-	-
dapîr	mama	dapîr	nene
nenik	-	dêk	-
dar	dar	dar	dar
tîrik(1)	tîr	tîr(1)	tila
ço/çov(2)	tila	çiwa(2)	garam
şiv(3)	koleke	şewt(3)	çokele
şerrbut(4)	-	nerbut(4)	baho
xîşt	-	şelbut	race
darayî	darayî	bîyaye	darayî
hebûn	-	-	-
daristan	wêşe	daristan	bêşe
rêl	-	riwêl	çinarsan
mêşe	-	mazêr	-
sattar	-	qorî	-
gorange	-	-	-
das	darî	darê	das
dasok	tewerdas	qalunç/m	tewerdas
tevirdas	-	vaşturî	darpaç
daşil	kenaraw	kinefe	kenaraw
-	-	awrêj	-
dav	tal	dame/m	tal
faqik	têsik	duzax	têsik
-	lêzik	-	lêzik
-	-	-	ben
dawa(şer)	dawa	dawa	dawa
doz	demqal	doz	demqal
-	şer	şer	şer
-	-	lej	helesî
-	-	-	heçel

(1) Dara zirava dirêj.

(2) Darê ku di destan de jibo parastinê tête karanîn.

(3) Darê pîrr zirav ê terr û kin.

(4) Darê pîrr zirav ê terr û dirêj.

dawet	Hewramî	Dimilî	Senendajî
dawet	dawet	dawet	dawet
ezibandî	xolk	dawetî	xolk
-	deng	-	deng
-	-	-	çirr
dawî	dimayî	dima	duwayî
paşî	-	pey	tawaw
duwayî	-	peynî	-
dumayî	-	-	-
dax	dax	dax/daxnayîş	dax
kel	-	kel	-
kewandin	-	kewênayîş	-
dayik	eda	dayik	dayik
da	-	day	-
dê	-	may	-
-	-	mar	-
dayîn	day	dayîş	dan
dan	-	-	-
dayîn û sendin	far û gor	dayîş û girewtîş	ar û gor
-	saqî û beqî	-	saqî û baqî
-	dad û bised	-	alist
debe	debe	teşxele	debe
teşxele	gêçel	-	gêçel
gilî	gerre	gerre	gerre
-	-	-	kixîn
debdebe	debdebe	debdebe	debdebe
-	zirmûkot	-	zirmûkot
deh	deh	des	-
delax	delak	-	delak
-	-	-	arayışger
-	-	-	selmanî
delal	delal	delal	delal
deleme	deleme	dilme	deleme
gûlme	lete	- -	
kelxaç	-	kelxaç	-
nîvpijî	-	nêmpewte	-
çerg			

	derd		
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
dem demê	dem demê	ray ray	dem demê
-	ray ray	ray ray	taw tawî
-	-	raray	hokî
demsal	sa	mewsîm	sa
mewsîm	-	-	-
dendik	dane	dendik	dane
tane	danar	tene	dan
heb	-	heb	danar
lib	pêşe	-	pêşe
-	-	-	nawke
dendik dendik	-	yew bi yew	azdar
dengbêj	goranîwac	deyrbaz	goranîçir
lawcebêj	bewêj	-	awazxwan
deng kirin	deng kerdey	vengdayîş	deng kirin
-	çiryey	qîrnayîş	çirîn
-	çarday	-	çardan
-	qaw kerdey	-	qaw kirdin
bang kirin	-	-	bang kirin.
deq	deq	deq	deq
xeml	-	xeml	bizek
xêz	-	-	arayist
deqdan	deqday	deqernayîş	deqdan
aşîkirin	razmay	aşî kerdiş	razandin
-	razîyay	deqnayîş	razanin
-	weş kerdey	weş kerdiş	rezaniwe
-	winaray	-	zeref kirdin
der	ber	teber	der
derve	-	tewer	derwe
derbeder	derbeder	derbeder	tere
aware	aware	aware	tuna
belengaz	-	belengaz	behengaz
-	-	veradaye	-
derd	derd	derd	derd
jan	jan	jan	jan
êş	êş	dej	êş

dereng			
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
dereng	dêr	erey	dêr
direng	direng	-	direng
derew	derew	zurî	derew
virrî	-	virrî	-
derhatin	huramay	akewtiş	derhatin
-	-	vejyayîş(ê rojî)	-
derî	bere	ber	der
dergeh	-	keber	derga
derkirin	teqnay	teqnayîş	derkirdin
-	-	ber kerdiş	derberandin
dermal	dermal	-	dermal
derman	darman	darî	derman
-	dawarî	darû	darû
-	-	-	daware
dermanxane	dermanxane	darûxane	dermanxane
ders	ders	ders	ders
derpê	patol	timan	jêrsewalî
tûman	demel qopan	tuman	demel qopan
derva	ber	teber/deber	-
derya	derya	derya	derya
behr	behr	behr	behr
derz	derz	derz	derz
terrk	-	terrk	tilîş
qelş	qilêş	qelş(qelişyayîş)	qilêş
tîş	-	tîş	-
şeq	-	şeq(şeqyayîş)	şeq
gerr	-	-	-
lêk	-	-	-
derzî	çenî	derzîn	derzî
destgirtî	desgirtey	destnişan	-
-	-	waştâ	-
desmal	desmal	desmal	desmal
desrok	desper	-	-
destar	hare	destar	hare

	dever		
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
destbela	dest vela	dest vela	desyat
destvekirî	-	destakerde	desyam
-	helexerc	-	helexerc
-	-	-	wêlexere
destçep	çepî	destçep	çepî
destdan	wize	destdayîş	wize
dest gihîştin	-	waştîş	-
deste	dese	deste	dese
baq	baqe	qevd	baqe
qevd	birr	birr	birr
gûrz	çel	girze	çel
-	melo	cema	çepe
-	-	-	qol
destî	hengesî	qestî ra	desî
qestî	-	-	li qes
-	-	-	bi qes
dest teng	des teng	dest teng	dest teng
dest vala	-	destveng	-
destkurt	-	destkirr	-
destengî	destengî	destengê	destengî
tengasî	-	tenganey	-
destmêz	heqdes	heqêdestan	desmiz
heqdest	desweşane	- demxweşane	
destur	destur	destur	destur
deşt	deşt	deşt	deşt
berrî	deştay	deştey	deştay
çol	-	çol	-
deştayî	deştayî	deştey	deştayî
dev	ramay	fek	dem
devgirtî	razdar	xorîn	razdar
-	-	sirr limox	-
deve	wîştir	hog	wîştir
hêştir	-	deve	-
dever	dewer	dorme	dewer
dor	-	dormare	-
der û dor		der û dor	

devken	Hewramî	Dimilî	Senendajî
devken	zerdexwî	fekwiyaye	pozken
zerdeken	zerdexene	zarweş	zerdexene
dev li ken	-	-	lebxen
-	-	-	biz
-	-	-	bize
devpîs	dempîs	fekpîs	demşer
devçepel	-	-	demçepel
devgenî	-	-	-
dew	dew	do	dew
dewam	dewlemen	dewam	dewam
dom	ber	-	ber
-	-	-	berge
dewlemend	dewlemend	dewletî	dewlemend
puldar	dara	bîyaye	dara
zengîn	-	zengîn	-
dewlet	dewlet	dewlet	dewlet
mal	-	mal	mal
heşem	-	-	heşem
deyndar	qerzdar	deyndar	qerzdar
-	-	-	qerzar
-	-	-	bidîkar
deyus	qormisax	deyus	deyus
qormisax	-	-	qormisax
-	-	-	payenaz
dezge	dezge	dezge	dezge
dezî	perg	layo yewqat	desik
-	-	layo xam	-
dê	eda	yadê/atê	-
dayik	-	dayik	-
dêrk	tirk	terk	tirek
qelş	tilêş	tîş	tilêş
şeq	şeq	şeq	şeq
-	-	deye	qaş
-	-	-	şikaf
dêl	del	dele	del
dêlik	-	dêlik	-

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
dêw	dêw	dêw	dêw
-	-	-	dirinc
dêzik	dêze	dêza	dêzî
dîz	koşî	dêzik	dêze
-	-	-	têkle
dibe	mîşyu	beno	eşê
mimkûn	mimkûn	mimkûn	mimkûn
dibit	-	wabo	şê
dibî	-	beno	-
didan	didan	didan	didan
diran	dan	diran	dîyan
didanê kankir	-	didanê serkû	-
dij	mêmil	têvero	mêmil
-	milozim	têvera	milozim
dijmin	dijmanî	dişmen	-
dijmîn	dijmanî	nengî	dûjwîn
çêrr	-	xeberî	çûyîn
dijûn	-	-	-
dijwar	sext	zor	dijwar
sext	-	-	duxşar
dil	dil	dil	dil
delak	delak	zerr/m	delak
sertaş	sertaş	-	-
-	zêll	-	-
dilbaz	dilbaz	dilbaz	dilbaz
dilxwaz	dilwaz	dilwaz	dilwaz
dil bi cî	dilnîya	zerr cakewtiş	dilnîya
dildar	dildar	zerre girewte	dildar
dilêr	-	-	dilêr
dilêş	lemêş	bi zerrî nêweş	dilpêçe
jan	jan	jan	jan
navêş	-	-	-
dilgerm	dilgerm	zerrî germ	dilgerm
dilovan	dilnîya	gunîşîrîn	-
dilgiran	dilgiran	zerr şikte	dilgiran
	dilmen	zerr mende	dilmen

dilop			
Kurmançî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
dilop	dilop	dalpa	dilope
çilk	dilope	çilk	çik
-	tik	-	tik
dilpîs	dilpîs	zerrpîs	xanegomanî
-	dilçepel	-	dilçepel
-	dilkirmol	-	dilkirmol
dilreş	dilreş	zerrsiya	dilreş
kûşpene	dilreq	xayîn	dilreq
hasûd	-	hasûd	-
-	-	mizir	-
dilşewitî	mêhreban	merhemet	mêhreban
-	-	zerrveşate	-
dilsarî	dilserdey	zerrserdey	dilserde
-	tewesyane	-	tewesyane
dilsoj	dilper	dilsoj	dilper
dilbişewat	-	zerrveşatox	-
dilteng	dilteng	zerrteng	dilteng
-	keyil	-	keyil
dilxwaz	dilxwaz	zerrwaz	dilwaz
-	-	zerrwaştox	-
dimbilik	dimek	dimbilik	dimek
elbane	-	elbane	-
dabroqe	-	darbaqe	-
dengxweş	weşdeng	weşveng	dengxoş
-	-	vengweş	xweş ayen
xweşawaz	-	-	xweşawaz
direwker	dirozane	zurîker	dirozane
direwbêj	-	zurîker	-
direwçî	-	virreker	-
dirêj	dirêj	derg	dirêj
-	zelay	-	zelay
-	zil	-	teje
-	dahol	-	balabilen
dirêjî	dirêjî	dergê	dirêjî
dirêj ketin	dirêjewe bîyey	xo derg kerdiş	dirêj kêşan
		dergehîyene	

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	dînî Senendajî
dirrî	dirrey	dirrik	dirrik
dirrik	-	-	dilêq
istrî	-	telî	xar
qincirok	-	telû	qolesgane
sinc	-	sinc	-
dirûn	wirasey	deşten	duranin
diruşîşik	çize	zêlî	çiz
derzî*	-	derzîn	-
-	-	zîlî	-
dirûv	wêna	dirub	wêna
mînanî	şêwe	şabe	şîwe
weke	-	pê mendiş	çeşn
diş	jenwa	baltûz	jinxwişk
baltuz	-	-	-
diwazdeh	duwanze	diwyes	-
deh û du	-	des û di	-
diz	diz	dizd	diz
-	destçepel	destçep	-
-	qemek	-	-
diz koşke	cay dizdan	diz koşke	dizgah
cî dizan	yago diz	warey dizdan	dizega
dizîve	hêma	limitikî	hêma
kînaye	kînaye	kînaye	kînaye
dîk	keleşêr	dîk	keleşêr
dîl	dîl	hêsîr	dîl
girtî	desgî	girewte	desgîr
dîlan	wirpiray	reqs	helperkî
govend	hurpiray	govend	-
dawed	-	-	-
dîlber	dîlber	dîlber	dîlber
dîn	dîn	dîn	dîn
-	-	delu	-
dînî	şêtî	dînê	şêtî
-	-	deluyê	-

* derzî (zîlî)va dunisk. moz.

dîqet			
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
dîqet	dîqet	dîqet	dîqet
baldarî	serence	baldayîş	serence
dîrik	zime	vîda	zime
zimba	-	birxwî	sime
dîsa	dîsa	rayna	hemîsa
cardî	hemîsa	ancîna	duware
dubare	-	hewêna	-
dîtin	bînayî	vînayîş	bînayî
bînayî	dîyey	dîyayîş	dîyin
bînîn	-	-	bînîn
dîtna	dîyar	beşn	dîyar
bejn	-	beşn û bal	-
dîwar	dîwar	dês	dîwar
dîya şîr	dayar	may şitî	daye
dayîn	-	-	taye
daye	-	-	-
dodo	pepo silêman	dodo	pepo silêman
silêmanok	-	-	hûdhûd
silêmanê dunekil	-	-	senebiser
dojeh	duzax	cahnim	duzax
cehnem	cehnem	-	cehnem
-	-	-	duzeq
dolçe	dolçe	dolçe	dolçe
tas	-	tas	-
zerik	-	-	-
dor	xol	newb/m	xol
dewr	dewr	dewre	dewer
ger	gêç	-	kêç
-	çerx	-	çerx
dost	dos	dost	dos
dostî	dosî	dostê	dosî
dostanî	-	dastanê	-
doşeg	doşeg	doşeg	doşeg
dotin	doşay	dotiş	doşîn
doxîn	hocene	şilabend	hocene
doz	dawa	dawa	dawa
daxwaz	-	doz	derxwaz

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	dûrî Senendajî
dozde	duwanze	duyes	duwaze
du	-	du	du
dukêl	dukêl	dû	dukêl
dubare¹	hemîsa	newera	dubare
carek dî	wawî	rayna	duware
dîsa	dîsa	-	dîsa
dî	hemdîse	hewêna	hemîsane
dîtir	êtir	-	êtir
-	-	-	eyzen
-	-	-	bazem
dubare^{2*}	kêlnaywe	dibare[*]	dubare
duçar	duçar	keyfçî	duçar
pêve	awqe	tiryakî	awqe
tiryakî	-	-	-
dumayik	meney	vêşane	paşmene
bermay	mene	mende	mene
havrî	menew	pişot	paşaw
avrî	bazmenew	pişêwerde	bamene
-	-	-	mawe
dupişk	merekol	aqrep	dimarekol
aqreb	eqye	dimpîştik	-
duqat	duqat	diqat	duqat
duta	-	dita	dumuçiyak
-	-	dila	-
durand^{**}	bîyaşire	vinîkerdax	danyak
jê çûyî	-	-	danyan
durandî	nîyayarî	vinîkerde	danyak
-	-	-	pes
-	-	-	baxte
durişt	dirişt	bêtore	durişt
qelew	-	veradaye	dûşt
bêhewa	-	-	-
dûrî	dûrî	dûrî	dûrî
-	êtlês	-	êtlês

* xapandin, leyiztik, bêbextî, qelaşî.

** di wendakirina leyiztikê de.

durû			
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
durû derewkar	durû -	dirî zurîker	durû -
duwayî dawî paşî dures encam	temam - - - -	temam peynî pey - -	duwayî dewaw duros akam encam
dûa	dûa	dûa	dûa
dûçar - -	dûçar amqe tuş	- - -	dûçar awqe -
dûjmin -	dijmen miloz	dişmen dijmen	dûşmen miloz
dûkan	dûkan	dûkan	dûkan
dûr	dûr	dûr	dûr
dûre melez	dûre -	dûre melez	dûre -
dûnya cîhan	dûnya cîhan	dûnya cîhan	dûnya cîhan
dûplok gûşpane	kilkewane -	giştane	kilkewane -
dûrûst rast	dûrûs -	dûrûst raşt	dûrûs -
dûrûstî rastî	dûrûsî -	dûrûstî raştî	dûrûsî -
dûv boç terrî ¹ qemç kilk dêl ²	qilêçke - - - - -	boç - terrî ¹ dime - dêl ²	dû duçke qilênçke çoçke kilk -

1 duva mîyan (mêşine).

2 dûva kûçik, gur û wd.

E-e

			çopik
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
e	em	e	erê
erê	-	herê	-
belê	-	belê	-
ecel	ecel	ecel	ecel
mirin	-	merg	merg,akam
eda	lasayî	tewir	-
hewa	lance	hewa	-
tewr	lare	bêj	-
edebxane	edebxane	awdestxane	awrêj
avrêj	kenaraw	kinefe	kenaraw
abdestxane	misteray	-	misteray
-	mebal	-	-
efrît	nirbaş	îfrît	nirbaş
efu bûyî	bexşîya	bexşîya	bexşîyak
bexşandî	-	efu bîyayîş	paskiryak
-	-	-	awrzîya
efu kirin	efu kirdey	efu kerdiş	bigirdin
bûhûrîn	-	-	-
eger	eger	eger	eger
ehmeq	ehmeq	ehmeq	ehmeq
gewç	gewç	gewende gewç	
debeng	sefîn	bêfam	nefam
bale	-	-	-
gêl	gêç	gêj	gêç
xêt	-	xînt	gêl
xêv	-	xêv	-
çopik	-	-	-

ejdeha**Kurmancî****ejdeha**

zîha

-

elek

bêjink

elk

kabûs

-

em**ema****emîn**

bawer

enîşk

-

entîke**erebe****erêê**

gelo

-

-

erk

îş

kar

erxewan**erzan****erzanfiroş****esil**

-

kok

-

esmer

tale

qemer

eşkera

dîyar

xuyayî

Hewramî**ejdeha**

-

-

wêçne

hêleke

şewe

şewê

-

ême**ema****emîn**

aram

herejene

yerejene

entîke

-

erêê

axa

daxu

daxum

erk

-

-

erxewan**herzan****herzancan****esil**

bineret

bîx

bin

çerde

tale

-

eşkera

dîyar

peya

Dimilî**ejdeha**

-

-

pirrjin

pÿrûcÿne

kapos

-

-

ma**ema****emîn**

bawer

herçene

herçine

entîke**erebe****erêê**

gelo

-

-

erk

îş

kar

erxewan**ercan****ercan rotox****esil**

binya

kok

-

esmer

sîyatale

-

eşkera

dîyar

asaye

Senendajî**ejdeha**

heniyan

hefî

êlek

bêjnek

şewê

bextek

al

ême**ema****emîn**

aram

qenganîsk

-

entîke**çîwarçerxe****erêê**

axu

daxu

daxum

erk

-

-

erxewan**herzan****herzancan****rîşe**

bineret

bineto

retewe

çerde

tale

-

eşkera

dîyar

peya

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
eşkera bûn derketin	eşkera bîyey kewtey teber	eşkera bîyayiş kewt teber	eşkera kirdin derkevtin
eşkera kirin dîyar kirin	eşkera kerdey dîyar kerdey	eşkera kerdiş teber vetiş	eşkera kirdin derxistin
ev -	ad ane	enî enê	ew -
evan -	adîşe -	enînan aynan	ewan -
evendaze ev çend	ewne adçî	end hendîna	emewne -
evro îro	aro -	ewro eyro	îmro -
evsane mîtolojî efsane	raze raz -	efsane mîtolojî -	efsane raz desan
ewan wana	adî -	ên/yên aynan	ewan -
exte yexte xesandî	xesyân - -	xesênaye yexte sexênaye	xesyek - -
ey! hey! lo!(1) lê!(2) ho! - -	ey! hey! - - - - -	ey! hey! lo!(1) lê!(2) ho! ha! la!	ey! oy! - - - - -
eyar meşk heban pistik	torax - - -	eyar* meşk avrênc -	torax toraxîdan - -
eywan kolan	heywan bancîle	eywan heyat/m	heywan bancîle

(1) Dengkirina jibo **nêr**.(2) Dengkirina ji bo **mê**.

ezim

Kurmancî**ezim**

îrade

ezîyet

îşkence

azar

ceza

Hewramî**qirm**

-

ezîyet

nawêşîy

azar

seza

Dimilî**îrade**

-

ezîyet

îşkence

azar

ceza

Senendajî**qirm**

-

ezîyet

ecizerewe

azar

seza

Ê-ê

			<u>êzing</u>
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
êl	xêl	êl	êl
eşîr	hoz	eşîr	xêl
eminî	hêminî	delê (delîlyayêminş) êminî	êminî
fikir	-	fikir	aramîş
-	wirîng	-	wirîng
-	sîyeno	-	hîwinî
êvar	werga	êre	êware
sêrşew	xewrawa	rojawa	xewrewa
-	werezerde	verêre	-
rojawa	-	rojawa	rojawa
êrîş	hûjum	hujum	hûjum
hûcum	-	hûcum	hûcum
-	-	-	huruj
-	-	-	yorş
êş	êş	dej	êş
êşdar	êşdar	êşdar	êşdar
êşîn	êşay	dejayîş	-
êşandin	êşnay	dejênay	êşanîn
êxnî	pîyazaw	pîyazaw	pîyazaw
avpîvaz	-	awa pîyazî	-
êzing	hîzim	êzim	dar

F-f

fal

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
fal	fal	fal	fal
fam	fam	fam	fam
fehî	-	-	-
famkirin	yawayne	famkerdiş	têgihîştin
têgihîştin	-	-	-
fanus	fanuze	fanos	fanuze
fener	fener	-	lenter
gav	hengam	game	-
firçe	mawit	firçe	mawit
firre	tak	hera	tak
bazz	wiraq	verin	wiraq
-	delp	-	delp
-	rewawe	veriney	rewyak
-	-	-	awan
fatreşik	tal	fatreşik	sipil
sepelik	-	serpelik	-
fedâ	fedâ	fedâ	fera
fedayî	fedayî	fedayî	fedayî
fedekar	fedekar	fedekar	fedekar
fedîkar	heyakar	heyakar	baheya
şermekar	-	şermekar	-
şermok	-	şermok	-
şermedar	-	şermikin	-
felqe	felqe	felqe	felqe
feqîr	lîynî	feqîr	lîynî
xizan	desemo	xizan	desemo
hejar	-	-	-

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
ferman	fermane	ferman	ferman
ferq	ferq	ferq	ferq
cîyawazî	cîyayî	cîyayî	cîyayî
fê	fê	cinî kewtiş	fê
fêrkirin	fêr kerdey	bonder kerdiş	fêrkirdin
hewisandin	muçnan	musnayîş	muçyarî kirin
hinkirin	-	-	yaddan
fikar	werke	şik	enîş
endîşe	wêr	guman	enîşe
-	wêre	-	-
fikir	fikir	fikir	fikir
raman	bîr	vîr	wîr
filan	filan	filan	filan
-	fîsan	-	fîsar
-	-	-	berman
find	şeme	find	şem
fîrarî	fîrarî	fîrarî	ferarî
helatî	-	-	derçun
fireyî	panî	pahney	goşadî
firehî	deretan	herayey	deretan
firezan	zanist	zafzan	firezan
hekîm	-	hekîm	-
firîşk	amyan	amên	amyan
amyen	-	dirişt	-
mayan	-	mîraz	-
şilavik	-	-	-
heyvan	-	-	-
firîşte	firîşte	melek	firîşte
melek	-	-	-
firk	rêgêlay	firk	birk
keheng	keheng	-	keheng
firinçî	firinçî	firinçî	firinçî
nanpêj	-	-	fereçî
firo	firo	erîş	firo
zak	sîpal	-	sîpal
firotin	wiretoy	rotis	firotin

fire	Hewramî	Dimilî	Senendajî
fire	tak	hara	tak
bazz	wiraq	verin	wiraq
-	delp	-	delp
-	rewawe	-	rewyak
-	-	-	awan
firr*	firr	firr	firr
firrîn	firray	firrayîş	firrîn
-	piray	-	perîn
-	palew girte	-	palew girtin
fişîn	mişe	fişayîş	mişe
fitarî	werbang	fitarê	berbang
fitne	fitne	fitne	fitne
fitiq	qere	fitiq	qêre
gûnko	-	-	gewl
fitre	fitre	fitre	fitre
fiyat	nerx	fiyat	bûhayî
bûha	-	vayê	bûha
nerx	-	-	nerx
fîkandin	fîke kerdey	fîknayîş	fîke kirdin
fîsikandin	şîr	fîkî cenayîş	şîr
fîtî	-	-	cîr
fîtîk	-	-	-
fîkîn	fîke	fîkî	fîke
fîskîn	sut	-	sut
fît	-	-	fîqe
fîşek	fîşek	fîşek	fîşek
-	ziwandarî	-	ziwandarî
-	-	-	terezuwanî
fitne	kolefîtnê	fitne	dirdok
kone	kolebine	kone	kolebine
-	kolewawayle	wawayle	koleweywa
-	-	-	awjêrka
-	-	wawelox	-

* Fîrrîna hebûnên biperr.

G-g

			gelavêj
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
gah	gah	gah	gah
dem	dem	demê	dem
wext	wext	wext	wext
-	taw	-	taw
-	car	-	car
-	kat	-	kat
gamêş	gamêş	gamêş	gamêş
daran	gawgel	garan	gagel
naxir	-	naxir	-
garis	herzesî	gilgil	gal
herzen	-	-	-
gasin	gawesin	sersî	gawesin
gîsin	-	sirsî	-
gav	gawe	gam	gaw
fak	-	faq	-
gavan	gawan	gawan	gawan
gayê cot	kele gaw	gayê cit	kele ga
gaz	kelbetî	kelbetîn	kelwetey
kelbetîn	-	gaz	-
ge	birêcar	ge	birêcar
dem dem	demêw	demê demê	birê
carna	beynêw	ray ray	beynê
-	wextêw	ge ge	-
geda	geda	feqîr	geda
xizan	-	xizan	letewçîn
feqîr	-	-	feqîr
gelavêj	welawêj	estarey sibay	gelavêj

gelebêj

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
gelebêj	herzeçene	çenesisit	herzeçene
leqleqo	qereçinax	leqleqo	gereçinax
gelek	gelek	gelek	gelek
lîp	-	zaf	fêl
pirr	-	pirr	çaçule
-	-	vêşî	bembul
gelêk	pêwe	pêya	beyekew
hevra	-	pê reyd	-
tevda	-	têreyd	-
têkda	-	têheta	-
têkve	-	têra	-
pêkve	-	pêra	-
gelî	dol	vêr	dol
dul	çem	doc	çel
şivêk	dere	dere	dere
-	-	-	deraw
gelme	germe	ttepiكى	germe
germe	pegre	kerme	pegre
tepic	tepale	-	tepale
tarr	-	gudik	senêr
gelteçê	şox	teraqok	şoxîbaz
tiranebaz	-	henekker	-
yarîker	-	yarîker	-
gem	dîyane	gem	dîyane
didane	lexam	-	lexam
gemî	keştî	gemî	melewan
keştî	-	keştî	pupar
gemîçî	melewan	gemîçî	melewan
gene	genê	gene	gene
pend	-	-	gewgê
-	-	-	miş
genî	xerab	bûyin	genîk
xerab	-	xerab	xeraw
gerden	mil	gerden	gerden
sûkur	-	mil	mil

			gez
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
gerdenben	milwane	gerdenla	gerdenben
dot	-	giwend	milwênek
gerek	gerek	gerek	gerek
divê	bayiz	ganî	bayiz
gerînek	gêcaw	gêjgeron	gêcaw
-	gêcye	gêcgerîn	golaw
gerdav	gom	gerdaw	gom
germ	germ	germ	germ
germaw	germaw	germaw	germaw
germik	-	-	-
avgerm	-	-	-
germayî	germa	germê	germa
germik	germik	germik	germik
germîyan	germîyan	germîyan	germîyan
gerr	gerî	gerr	gerî
gerro	gerolî	gerro	gerolî
girr	-	-	gal
geş	şad	geş	şad
şad	-	-	şad
şên	seruwî	weş	xweş
bi kêf	-	şên	bi kêf
geşî	weşî	weşî	xweşî
şahî	-	şayî	-
şênî	seruwî	şênayî	biske
kêfxweşî	-	kêfxweşî	-
geveze	har	har	har
-	naraz	geveze	naraz
-	nahal	-	nahal
-	çetun	-	çetun
gewç	gewç	lewç	gewç
xûrifî	xilefya	xerifyaye	xilefîyak
-	-	lewç	xirîft
gewr	bor	gewr	bor
bor	-	-	-
gez (gezkirin)	gaz	gaz	gaz
	gene	(gazkerdis)	gen

gezgezik

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
gezgezik	qewze	gezgezo	qewzeqoraq
çilgezik	-	turtur	-
gêj	gewç	gêj	gewç
gêl	gêl	xêv	gêl
gewç	-	xînt	hepeng
gêr kirin	-	gir kerdiş	gêr kirdin
-	tirinçyay	lêr kerdiş	tirinçyay
gewç	-	xînt	hepeng
gidaran*	-	xoz	pelxe
yekane	yekane	-	yekane
gij**	gijne	gij**	gij
-	dijya	-	gijne
-	dijne	-	gijne
gilêz	gilêz	gilêz	gilêz
şorik	rîng	şorik	rîng
girêz	aw	aw	aw
avdev	-	gilêşk	awdem
-	aş	-	aş
-	-	-	ahar
gilî	gileyî	gerre	gile
şikayet	şikât	şikayet	şikayet
-	-	-	şikât
gindor	zirke	beşîla	zirke
qawin	-	qawin	zirk
kalik	-	-	kalek
xirçe	-	-	xirçe
petêx	-	petêx	-
girke	-	-	-
gir	naklokar	gird	naklokar
qerase	-	qerase	-
xurt	-	xurt	-
giranî	qorsî	giranê	qorsî
-	sengî	setiş	senginî

* berazê nêr.

** di têkiliya cinsî yê ga û manga de jibo teşwîqkirina ga tête gotin.

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	girîtin(1) Senendajî
girde*	girde	dirde	girde
girdane	-	xozo yabanî	-
yekane	yekane	-	yakanî
girew	girew	girew	girew
rehîn	-	rîhan	-
girewgan	barimte	rîhan de	barimte
rehîne	-	-	-
girê	like	girya	gire
movik	cimge	movik	binge
girêzank	muçirk	kitre	muçirk
-	-	-	tez
girêdan	besteyî	bestiş	bestin
pêvedan	besey	beste	besyan
-	jenay	-	jenen
-	qoçnay	fek girêdayî	qoçanin**
-	daypowe	daypawe	danewe
-	-	-	danpek***
dadan	-	-	dadan****
-	-	-	bestinewe
girîn	berme	bermî	berme
qure	girewe	bermayîş	qure
şîwan	şîwen	şîn	şîwen
-	puke	hez n	puke
-	tas	-	tas
-	-	-	girye
-	-	-	bange
girr	girtaw	girr(adiro girr)	gurr
gurî	kilpe	-	kilpe
geş	bilêse	geş	bilêse
-	-	-	taw
girtin¹	girteyne	girotiş	girtin

* cinsekê birincê.

** girêdana dev.

*** cildkirina pirtûkan.

**** girêdana tiştê; jibo ku danekeve.

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
girtin² teqîf -	bihev wawa -	tebîştîş tewqîf -	bihev wawa gir
girtî dîl	gêrene -	girote tebişte	gêrene -
gişt giş berhev xûr	gird gilêr - -	pêro heme - -	gişt gilêr gird -
gizêr gizgêrik çîk(çîka agir) gorî -	gizerkî gire kilpe - -	gizêr gizgalik çîk çilqiziq -	gizêr gire kilpe pilêse ziwane
gizîr -	gizîr padew	xizmetkar -	gizîr padew
gizu* boba	bowa -	gizûn* -	biweba boba
gîya gîhîştî têgîhayî pêgîhayî	gîyawaw yaway pine - -	vaş resaye deresaye -	gîya pîyagîyîn - -
gog top goy	top - -	gog/m top gude	top - -
gohdarî -	eşnewe -	eşnawitiş goştaritiş	ejnewe jinewe
gol hewz delav	golaw hesarî -	gol hewz delawçe	gol hesîl kizin
golik gom axur merek	gorekle ma mere kelela	golik gome axur -	goyreke ma mere gelan

	gozek		
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
gonye*	gonya*	gonya*	gonya*
gopal	esa	gopal	koçan
gampol	-	çogan	koçan
gor	gor	gor	gor
gore	gorewî	gewre	gorwa
-	pazewane	kûrrik	pazewane
-	-	pûç	çorap
goristan	goristan	goristan	gorxane
-	-	mordîg	qewrisan
qebristan	-	qebirîstan	qewirîstan
gorim	sitî	gorim	diş
goşt	goşt	goşt	goşt
goştkar	qesab	qesab	qesab
got	wate	vat/vatiş	-
kolîne	şerh	şerh	şerh
gotûbêj	watûwêj	watûwêj	watûwej
gotin	watey	wate/vate	wate
qise	qise	qise	-
-	duway	vatiş	-
govend	hurpray	govend	reqs
dîlan	sema	reqs	sema
lîstik	-	kay	heleke
bêrînte(1)	-	qilanc(1)	halale kaşkaş
sêpê(2)	-	hîrêling(2)	sêcar
cergbez(3)	-	koçekî-veracê	dudesmale
reşbelek	reşbelek	-	reşbelek
keşo(4)	-	giranî(4)çûpê	-
dicîda	-	ca de/tîkanî	-
gozek	qolepe	gozeke*	qolepe
kap	qap	-	qab

(1) Cûrekê govendê ye, ji wê re tête gotin “delîlo” jî.

(2) Cûrekê govendê ye, bi navê “esmer” jî tête navandin.

(3) Di vê cûre govendê de du yan jî zêdetir kes rû bi rû dileyzin.

(4) Ev cûreyê govendê wekî delîlo, lê giran giran tête leyîztin.

* Gozeka linge.

gu	Hewramî	Dimilî	Senendajî
gu	gu	gî	gu
-	-	gi	-
guhan	çîçî	guhan	guhan
gul	gul	gul	gul
kulîlk	vil	vil	-
-	-	mawer	-
guldand(vazo)	guldand	cay guldand	guldand
gulav	gulaw	gulaw	gulaw
-	-	awa guldand	-
gulgulî	guldard	gulgulî	guldard
gun	gun	gun	gun
hêlik	hêle	hêlik	hêlke
gunce	gunc	kûlik	gunc
-	-	-	temuşe
gundî	lakayî	dewic	lakayî
-	-	dewij	dîhatî
guneh	guneh	gune	gunah
gunehkar	gunabar	gunekar	gunahkar
guh	goş	goş	goyîçe
guhar	goşware	goşare	goşware
guhartin	waraywe	bedelnayîş	goryan
gorandin	firaywe	-	-
guherî	warayay	bedelyaye	goryan
bedilî	-	-	-
guh giran	bilç	goş giran	bilç
gûh hişk	-	kerr	-
guhêrîne	waraywe	veraver	goranewe
-	firaywe	-	goranin
gule	sirp	gûle	sirp
zêrç	-	ercîz	-
gulhe	çeqale	çeqale	çeqale
çeqele	-	firing	-
-	-	gulh	-
gulok	girolye	gilor	golile
gûlole	-	ginda	têr

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	werg
gur	werg	verg	werg
-	-	-	gurd
gurçik	xepî	gûrçik	kolîre/pepe
gurme	tirîşqe	gûryayîş(ê hewrî)	hewre tirîşqe
gurz	gûrz	gûrz	gûrz
gûstîl	kilkewane	giştane	enguşter
-	-	engiştane	enguşterî
-	-	-	engusane

H-h

hadîse

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
hadîse	wey	hadîse	wey
-	qort	gûre	qort
hal	hal	hal	hal
jîn	-	ciwayîş	jîwar
har	har	har	har
harî	harî	harê	harî
hatî	ciyew dimay	rojê ki bêrê	abene
paşnûke	ciyew lay	-	lêrewela
pey nûka	-	dima ra	lemewesa
-	-	-	lemeduwe
havîn	hamin	hamnan	tawsan
-	-	amnan	-
haydarî	hagayî	hagayî	agayî
xeberhay	hay	xeberdarê	xeber
-	-	hayîdarê	hewal
heban	manî	heban*	hewane
hemban	-	-	-
hebûn	biyey	biyaye	bûyin
-	-	estiş	hestî
heç	hêç	hêç	hêç
heds	hako	nişkavara zanayîş	hako
nîşka da zanîn-	-	-	mezene
-	-	-	xote

* tewreyo çermeyin

	helqe		
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
hefte	hewtî	hewte	hefte
hefter	berge	taqet	taw
hêz	werge	hêz	tewîşt
taqet	-	-	berge
hejandin	cimnay	leqnayîş	leqanin
-	cemay	têşanayîş	cimyan
-	-	-	cimîn
-	-	-	ciwîn
hejik	pûş	pûş	pûş
pilaş	pilaş	palax	pilaş
xîşol	hejgî	hejikî	hejik
pûş palax	şexel	pûş palax	hajal
qirş û qal	-	qirş û qal	pijal
hejîn	tekan	têşanayîş	tekan
-	cimay	leqnayîş	cimyan
-	-	-	ciwîn
hel	gemr	gew	gemr
axel	peran	axur	peçe
exel	gelexan	hewş	meraxul
helandin	tewnay	helênayîş	tewanewe
-	-	-	tewandin
helgirtin	pezenez kerdeyî	berz kerdiş	enoxte kirdin
-	-	hewanayîş	nîyate kirdin
-	-	wegirotiş	ko kirdin
-	-	-	note kirdin
helhatin	beramay	vera ameyîş	helhatin
-	-	vejiyayîş	-
helm	helmî	helm	hilm
buxar	bux	box	bux
-	tem	kelebox	tem
-	tef û dû	tef û dû	tef û dû
-	-	cîf	buarx
-	-	mij	mij
helqe	helqrêz	helqe	helqerêz
çengel	-	çengel	çift

helwela**Kurmancî****helwela**

lêgerîn

hem

-

-

hemal

barkêş

hempa

hevta

hemşerî**hemû**

hemî

giş

gişt

hene**hereket**

cim

birê ketin

-

herê

erê

belê

-

herêm

navçe

herî**hermê**

hirmî

herze

sivik

cilq

çors

çiklirû

qird

Hewramî**helwela**

-

hem

yiş

yiç

kolkêş

kolber

hewta

-

hemşerî**gird**

-

-

-

xene**cim û cor**

cim

cole

-

erê

a

belê

em

serzemîn

-

pejm**miroy**

-

qirt

siwik

silf

-

-

-

Dimilî**helwela**

bide gêrayîş

hem

-

-

hemal

barkêş

hempa

verata

hemşerî**heme**

pêro

-

-

hene**hereket**

liv

raykewtiş

-

erê

e

belê

-

mewqî

ca

peşm**miroy**

himroy

celq

sivik

-

çors

-

-

Senendajî**helwela**

-

hem

yiş

yiç

kolkêş

kolber

hewta

-

hemşerî**gişt**

-

-

-

xene**cim û cole**

cim

cole

cims

erê

a

belê

em

serzemîn

navçe

xûrî**hemiro**

golawî

herze

siwik

cilf

cird

-

qird

	hewî		
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
hesan	hesan	seqle*	hesan
sîqal	-	hesan	-
heskirin	hes kerdey	hes kerdiş	his kirin
hesp	esp	hestor	esp
bergîr	-	bergîr	-
hestir	hesere	qatir	hêstir
qatir	-	-	qatir
hestî	pîşe	este-aste	pîşe
-	-	kate	-
hesû	asû	aso	ufuk
hevsar	hewsar	hewsar	evsar
heval	refîq	hembaz	refîq
-	-	embaz	-
hevdeh	hevde	hewtês	-
deh û heft	-	des û hewt	-
hevêrde	-	destgiran	dakirsiyan
destgiran	-	-	dakiryan
mitmite	-	-	-
hevirde	kerewale	karit	kerewale
hevîr	hevîr	mîr	hevîr
hevnasî	taruf	şinasî	taruf
hevrine	birîng	hevrîng	birîng
hevrîşim	hevrîşim	hevrîşim	hevrîşim
-	-	-	kiz
hevtone	bêcare	anawa	awa
-	-	anayên	-
hewar	hewar	hewar	hewar
hawin	-	-	awan
hewes	ehla	hewes	elha
helhele	kelkele	kele	kelkele
-	mirx	waz	mirx
-	kurke	-	kurke
-	-	-	xwaz
hewî	hewî	wesnî	hewî

* herre çagênaxê hewî

hewm	Hewramî	Dimilî	Senendajî
hewm	loç	qef*	qolax
qef	-	-	kolax
marute	-	-	-
hewr	hewr	hewr	hewr
hewrê çav	tadane	hewrê çimî**	tane
gerd	gerd	-	gerd
hewrayî	hewerû	hewrayî	hewrî
hewş	hewş	hewş	hewş
hefş	-	-	-
heyf¹	tawan	heyf	tawan
tol	-	-	tawan
cûrm	-	-	-
heyf²	heyf	heyf	heyf
mixabin	-	-	-
heykel	heykel	heykel	heykel
heyzeran***	heyzeran	heyzeranêr	heyzeran
hêdî	hêmin	hêdî	hêmin
aram	aram	giran	aram
lemkir	wirîng	wirdî	wirîng
yawaş	yawaş	yawaş	yawaş
nerm	nerm	nerm	nerm
-	seroxî	-	sexwî
-	men	-	men, seqem
-	ehwen	-	espayî
-	weqre	-	weqre
-	bêçirke	-	bêçirke
-	sirewet	-	sireft
-	piske	-	paçirke
hêdî hêdî	were were	vera vera	were were
bere bere	-	hêdî hêdî	bere bere
giran giran	giran giran	giran giran	-
hûrik hûrik	-	wirdî wirdî	wirde wirde

* qefo ke masey dekewnê bin.

** sipî serê giliya çimî.

*** navê celebeke dar.

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
hêdî kirin	xenexin	hêdî kerdiş	xinexin
hêdîka	singesing	hêdîka	singesing
hêja	layiq	layiq	layiq
layiq	-	hercîyaye	-
hê jî	hêşteyr	hema zî	hêšta
hêjîr	hencîr	hencîr	hencîr
încîr	-	încîl	-
hêl¹	rûwe	rî	rû
la	la	la	la
rû	lan	-	lan
-	dim	kinar	diw
tenişt	tenişt	kişte	riwe
hêl²	sebare	het	sebare
cîhet	cîhet	cîhet	cîhet
ber	-	ver bi ...	ret
alî	-	heta	şun
hêldar	terefdar	terefdar	terefdar
landar	langîr	mêlkerdox	-
terafdar	-	mêldar	-
hêlîn	hêlanî	halên	hêlane
-	lane	halîn	lane
-	liyanî	-	aşiyane
-	-	-	kolane
hênik	fênik	honik	fênik
honik	-	-	-
hênikî	fênikî	honikî	fênikî
hênikayî	-	honikayî	fênika
hêran	asaw haray	tahnayîş	harîn
hêrayî	harya	tahnaye	haryak
hêre(made)	eşqeme	vêre	gedeg
hêrs	hurs	hêrs	hurs
-	pîş	-	pîş
-	man	-	man
hêsa	asude	asan	asude
-	sunge	rehet	sunge

hingiv

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
hêvî	lale	hêvî	lale
tika	xahiş	-	têka
rica	-	rica	xwahişt
-	-	-	pare
hêz	hêz	hêz	hêz
taqet	taw	ta	taw
karîn	tawêşt	taqet	tawêşt
qewet	tewan	qewet	tewan
-	werge	-	berge
hêzdar	wergegêr	bargirotox	bergegîr
bi hêz	aza	bi hêz	bi hêz
hijdeh	heşde	heştês	-
hilbijartin	werçîneyey	weçînayîş	hilbijartin
bijartin	hûrçîneyey	vejênayîş	helçînîn
navgirtin	-	-	helbijêrîn
-	-	-	bijinîn
-	-	-	tel kirdin
hilkirin	horkirnay	holkerdiş	dakiryay
hildan	werkirnay	wariznayîş	-
-	-	hewanayîş	-
hinartî	remekî	qasid	remekî
elçî	-	elçî	elçî
peyk	-	rewek	rewekî
şandî	-	-	-
hindê	nextê	nexê	tawe
-	-	hinde	-
hindik	next	nextik	nextî
kêm	tozale	kemî	kêm
piçdok	koçyo	şenik	enik
nifş	rêzlanyu	misqalek	rêzlane
tozek	tozlanyu	tozî	tozî
par	kot	çilkî	çilkî
hin	pare	binêkek	rêze
hindik hindik	next next	next next	next next
hingiv	hengiwîn	hengimîn	hengiwîn
dobe	-	-	sehol

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	hîro Senendajî
hindir	zere	zere	zere
nav	rêz	navên	naw
hinav	dilê	pîze	pîze
zik	-	mîyan	rêze
hirç	heşe	heş	heşheş
-	herç	-	wirç
hirmî	mirwe	miroy	hemro
hirmê	hemro	-	golawî
hirrîn	şîrîxe	şîrqayîş	nîx
hîşîn	-	hîşayîş	nirîxe
-	-	hîrayîş	-
hiş	hoş	hiş	hoş
bîr	wîr	vîr	bîr
hişk	wişk	wişk	wişk
-	zirr	-	zirr
reqreq	reqîle	reqreq	reqle
hişkayî*	-	seqem	eyaç
qeja	-	qejay	-
hişyar	werya	şiyar	werya
hayî	hayî	haya	hayî
aga	haga	aga	aga
-	heşyar	hayîg	-
-	bahoş	bi hiş	bahoş
hîm	binerd	binya	binerd
temel	binçîne	temel	binçîne
binaxe	-	-	-
hînbûn	desemo	musayîş	desemu
fêrbûn	-	bonder bîyayîş	lênî
hînkirin	fêr kirdey	musnayîş	fêrkirdin
hokirin	muçyarî kirdey	bonder kerdiş	muçyarî kirdin
fêr kirdin	-	amoj kerdiş	amuçyarî kirdin
hîro**	hermel	hîro	helmele
hîlo	-	-	-
hermele	-	-	-

* hewayê sar ê sayî.

** navê cûrekî giya.

hûrê zad**Kurmancî****hîs**

-

hîv

-

hîvane

mehane

holanî

çamîçir

hogirî

-

-

honan

honayî

pêçayî

ristî

honandî

honandin

-

-

-

hosta

westa

ûsta

mamosta

hov

gêl

gêj

xînt

kewden

-

-

-

hûrê zad**Hewramî****hîz**

hana

mange

-

mangane

-

lelokan

-

xwehî

xûdî

xwi

lul

kirj

pêç

-

-

riştey

tenay

çînayewe

-

mamusa

wisa

-

-

gewç

gêl

şepol

lajik

hewden

hepş

-

-

rêzewil**Dimilî****hîs**

-

mange

aşme

mengane

aşmane

zirnaqop

çomîçirr

hogirê

hembazê

-

lul

tadaye

pêşte

rişte

mûnde

riştiş

mûnde

-

-

mamusa

westa

osta

-

hov

lewçe

gêj

xînt

xêv

-

-

-

wûrdî zadî**Senendajî****hîz**

hana

meng

-

mangane

-

helokan

-

xwehî

-

-

lul

kirj

pêç

-

-

çinîn

tawdan

honîn

tenîn

mamusa

siwa

usa

-

gewç

gêl

sepol

lajik

kewden

hepş

kiwêrhoş

teploz

rêzewil

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	hûcum
hûrik	wûrd	wûrdî	wûrde
hûr	xake	hûrik	-
pirêj	pirîş	-	pirîş
pêje	rêj	-	rêj
hûrî	eşqem	eşkena	gadi
paçe	-	kelpaçe	-
hûrkin	harday	wûrdî kerdiş	harîn
hêran	wûrdî	tahnayîş	-
hût	çewr	hût	şo
hêwî	-	-	-
-	nem	nem	nem
hûcum	pelamar	hûcum	pelamar
êrîş	horoš	-	horoš
gal	-	gal	şatal

I-Î

inqilab

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
inqilab	pêşîwe	înqilab	pêşîwe
-	ajawle	-	ajawle
şoreş	aşu	şoreş	aşu
istêr	hesar	estare	hesar
sitêr	-	astare	-
istir*	-	hesrî	awîde
işkeva	fetîr	fetîr	fetîr
heşkeva	-	heşkeva	helenehatik
-	-	işkeva	-
ixtîyar	extiyar	extiyar	extiyar
kokim	deselat	hilek	deselat
pîr	-	pîr	-
îcat	ardeyne	îcat	dahawirdin
nûvedan	enardey	-	-
îfade	fêz	îfade	fêz
îftîra**	pen	îftîra	pen
nege	-	nege	eftar
buhtan	-	bohtan	-
îhtîyac	îhtîyac	îhtîyac	niyaz
hewce	ewce	hewce	ewce
niyaz	kel	-	kel
înane cih	beyakî ardey	bica ardiş	bicîh hawerdin
bicîh anîn	-	ca ardiş	becîke hawerdin
însan	însan	însan	însan
beşer	beşer	beşer	beşer
meriv	-	mêrdim	adem

* - istirên çavan

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Îşlig
îrs	îrs	mîras	îrs
mîrate	-	-	mîratî
-	-	-	cîmak
îsal	îsal	hemsar	îmsal
emsal	-	emserr	-
îstîrahet	siyaywe	arisyayîş	wirîng
bêhnvedan	wiçan	bûy girewtiş	wiçan
hêsayî	-	-	-
betlane	-	betlane	-
îşev	îmşew	emşew	îmşew
ev şev	-	eşew	-
îşkarşol	kar	kar	kar
xebat	hermane	xebat	-
îşlig	giçî	îşlig	kiras
kiras	-	kiras	-

J-j

jar			
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
jar	atac	muhtac	atac
desteng	desteng	desteng	desteng
feqîr	-	feqîr	desatxalî
xizan	-	muhtac	-
jajrûn	qîmaxe	malêz	qîmaxe
malês	-	malês	ardurîn
jehr	zehr	zehîr	jehr
jeqin	jeqen	jahr	jeqen
jeng	jeng	ceng	zeng
zeng	belx	zeng	belx
zengar	-	zengar	bar
pas	-	cengar	-
ji cî derketin	berşîyey	ca ra vejyayîş	derçûn
derçûn	-	-	-
jimar	jimar	humar	jimarîş
hejmar	-	hamor	-
ejmar	-	-	-
jin	jenî	cenî	jin
jinane	jinane	jino	jinane
-	-	cenîtî	-
jinbab	dêdî	mêrrî	bawejin
damarî	-	damêrî	-
jinbira	birajinî	biracinî	jinbira
· birajin	-	veyv	birajin

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	jûjî Senendajî
jinbûn	bin pijkîyan	cenî bîyayîş	bin pijanin
libandin	-	cenîyê	peraninewe
jintî	-	cenîyê	jintî
ji şîr girtin	beryade	şit ra birrnayîş	birînewe
şîrvekirin	-	şit ra aqîtnayîş	-
jî	ca	zî	ca
-	yiç	zê	yiç
êdî	îtir	hendî	îtir
jîr	jîr	jîr	jîr
zana	zana	zanaye	zana
ferrezan	ferrezan	zaf zana	firrezan
zorzan	-	-	-
serwext	-	serwext	-
jiyan	jiway	ciway	jiyan
jîn	jînegî	heyat	jîngî
-	zînganî	-	zînganî
-	jiyo	-	-
jiyanî	zînganî	ganîyey	zînganî
jîwar	jîwar	ganî	jîwar
jûjî	jujî	dije	jujo
jîjo	-	-	teşî

K-k

ka

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
ka	ka	simer	ka
-	simerî	-	-
kadîn	kadan	merek	kadan
-	-	simzor	-
kal	kal	kal	kal
xav	-	xag	-
kan	kan	hênî	kan
serkan	-	serçime	-
çavî	-	çime	-
çavkanî	-	-	-
kankirr	kakîle	kankile	kalîle
xirya	-	dirdanê sekuy	-
kap	kap	kab	kap
karik	bizle	bizêk	kidê
kedik	-	kedik	kar
kartîk	meber	dorpî	more
dûrpî	-	xardos	-
kavir	were	verrek	kawir
berx	retewî	berx	berx
-	puş	kavir	-
karbipîr	konekar	pîrê karî	konekar
karbicî	qeyre	-	xerekçî
-	-	-	xerekdar
karwan	karwan	karwan	karwan
-	herbene	-	xerekçî
xerîdar	-	-	xerekdar

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Keftar
karxane	karxane	karxane	karxane
pawloke	-	paloke	-
kasik	kase	kasik	kase
dêzik	çamle	dêzik	camule
keç	kinaçî	keynek	kinaçî
qîz	-	çênek	kinêsk
zerî	-	-	-
keçel	keçel	keçel	keçel
gurrî	-	gurrî	-
keçikane	kinaçane	keynekane	keynîşkane
keçane	-	keynektî	-
keçîtî	kinacî	keynekî	kenîşik
keçînî	-	keynatî	-
keçmam	mamoza	datkeyna	amoza
dotmam	-	-	-
keçmet	metyeza	e(a)mkeyna	mîmkeza
keçxal	laloza	xalkeyna	xalokza
keçxaltî	mêteza	yaykeyna	mêmkeza
kedîkirî	fêr bîye	destî kerde	amuxte
keviyî	lîynîşî	destî	lîynîyî
fêrbûyî	-	bonderbîyaye(a)	fêr
ehlî	-	ehlî	goru
kedî bûyî	-	kedî bîyaye(a)	-
kedxûdakêxa	wayîrê	keyî	kêxa
-	-	wayîrê dew	mîredê
keya	-	keya	-
kef	kef	kef	kef
kefen	kefen	kefen	kefen
-	xelat	-	xelat
kefgîr	besê	kefgîr	kewgîr
kefî	qoçke	kafya	qoçke
çefî	-	-	moçaq
-	-	kilawqij kilawqij	-
keftar*	kentar	keftar	keftar
gorken	-	-	gorkenke
hewtîyar	-	-	kentar

kehrîban**Kurmancî****kehrîban**

-

kekê

keko

kel*

fehl

furîn

kel**

coş

furîn

kela

barga

saray

derbar

beden

birc

kelem¹

mîx

-

kelem²**keleş**

şerker

cengî

cengawer

kelî

kelîyay

Hewramî**kareba**

zerdî

kake

-

tige

fahl

-

qol

coş

-

barga

derbar

-

-

-

-

kelem

-

-

kelem**cengî**

-

-

-

girya

-

Dimilî**kehreba**

kehrîban

keko

kekê

kel ameyîş

fahl

-

kel/m

coş

firrayîş

kela

dize

saray

-

beden

birc

kelem

mîx

-

kelem**keleş**

şerker

lejker

cengawer

girya

kelyaye

Senendajî**karîba**

zerdî

kake

-

kel

fahl

-

qol

coş

kol

barga

derbar

baru

erik

-

burc

kelem

kercê

belem

kelem**cengî**

-

-

-

kolyak

-

* kel ameyîşê heywanê makî.

** coş biyayîş, heycanî bide girotiş.

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	kengî Senendajî
pijyayî	-	pewte	-
pehtî	-	-	-
kelîme	kelîme	kelîme	kelîme
kelîn	giryay	giryayîş	kolyan
-	-	kelkewtiş	helkolyan
-	-	-	qolyan
kelmêç	aw wilotî	çilm	awlot
-	-	çellmî	çelm
liçik	-	lîke	-
kelyayî	kole	kelyaye	qole
-	gireway	giryaye	-
kemançe	kemançe	kemançe	kemançe
kemaw	-	kemaw	tengaw
-	-	tengaw	-
kêmaw	-	-	-
kemer	kemer	kemer	kemer
-	kalek	-	kelek
-	suxme	-	suxme
-	kule	-	selte
newq	-	-	nawqew
ken	zeqe	huy	zeqe
-	tirîqe	tirîqe	tirîqe
-	pirîke	hiwîyayîş	kene
-	-	wîyayîş	xene
kendal	ken	kend	kenaw
-	dirnal	kendal	awderke
kengî	key	key	key

kenyan

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
kenyan	xeneran	rî huyaye	xeneran
rûken	-	rî wiyaye	-
kepek	kerkêfe	kepek	kerekêfe
kapek	-	kapek	pelx
kepeng	ferecî	kepeng	kepeng
kepene	-	-	-
kepir	kerekêfe	komik	kerekêfe
holik	herzele	herzele	herzele
-	-	holik	kolît
ker¹	her	her	ker
caş	caş	kurî	caş
welaq	welax	welax	wilax
-	olax	-	tor
-ker*²	-ger	-ger	-ger
-van/wan	-	-wan	-wan
-çê	çê/çî	-çî	çê/çî
kerî	kot	lete	let
ker	têke	-	têke
dîlim	diryar	dîlim	diryak
parçe	-	parçe	kol
pare	-	-	pel
pirtike	-	-	tilîşyak
kerb	ketre	keder	ketre
pert	helêt	-	helêt
pelêt	pelêt	-	-
kerbeş	sewzser	gother	sewzîser
-	-	-	pêşser
kerî	mêgelî	kerî	tolaşe
birr	-	birr	demetrîş
-	-	bol	tiraşe
-	-	-	taşe

* di mana "cı, ci"ya Tirkî da paşek. Wek: karker, zêrker, ...

	ketin		
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
ker ker	parçe parçe	parçe parçe	piçir piçir
kerî kerî	şir û wer	lete lete	şir û wer
pare pare	helar	helak	helar
parçe parçe	şir	-	şir/rêpel
-	-	-	dawesyak
kermoz	xerengere	meysa heran	xerengez
kerkotik*	gizerkî	kerkît	kelkîr
kerpîç	acur	kerpîç	acur
kils	kolosin	kils	kolo
kerr	kerr	kerr	kerr
-	-	nêşnawitiş	neşnewe
kereng	kengerî	kenger	kenger
keşawerz	keşawerz	citêr	keşawerz
cotkar	hêsyar	-	-
berzyar	werzên	-	berzger
cotyar	cotyar	-	-
keşe	keşe	keşe	keşe
keşkol	keşkol	pêlek	keşkol
tûrik	beyaz	tewre	beyaz
-	-	tewrik	-
-	-	parzim	-
keten	keten	keten	keten
ketin	kewteyre	kewtiş	keftin
-	daryanewe	redro gunyayîş	daryanewe
-	gilêray	kewtiş erd	gilyan
-	hurdaryay	-	dakeftin
-	-	-	rimyan

ketî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
ketî¹	era kewte	erdra kewte	dakeftin
keftî	-	kewte	-
ketî²	duçar	kewte	duçar
şerpeze	toşyar	şerpeze	toşyar
bêgav	awqe	bêwayîr	gîr
-	-	-	pagîr
kevanî	keywanu	kevanî	keywanu
binevan	binewan	kebanî	kedbanî
keybanû	çaştker	kevanî	aşîyews
kevcâl	qirjangî	kerrakinc	qirjang
qijmale	-	kerkencik	-
kevçî	çemçe	kewçik	kewçik
çemçik	-	-	çewçe
kevir	kewerke	kerra	kewerik
ber	-	ber	-
kuç	tewene	kuç	kûçik
zinar*	-	zinar*	-
-	-	hîm	-
ferş	-	ssî	-
lat	-	lase	-
teht**	-	tahte**	-
kevirê aksê	tewenefrî	şeyle	pelefirî
beranî	-	-	pelefirkî
kevn	poya	kehên	pertukîyak
-	fertut	keyen	fertut
-	-	kevnar	daruzyak
kevok	kawetrî	kewter	kotirî
boran	-	boran	-

* kevirê mezin ê bi erd ve zeliqî.

** kevirê pehn ê bi erd ve zeliqî.

			kêşan(1)
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
kevroşk	-	hergoş	-
kêrgu	-	arweş	-
-	-	arguş	-
kew	jerejî	zerencî	kew
kewar	kenu	kewarî	kenu
kuwar	-	kuwarî	-
xilêf	-	-	-
kewnêr	beq	dîkzerenc	beq
nêrkew	-	dîk	nêrkew
-	-	-	padaw
keyf	keyf	keyf	keyf
xweşî	weşî	weşî	xweşî
keys	perdewî	va bide ardiş	perdêj
fîrsat	pa	va	pa
ba lêhatin	-	fîrset	pile
-	-	-	hel
kêç	kekî	keke	kêç
kêm	laykem	kemî	laykem
hindik	-	tayn	-
kêm kêm	kem kem	kemî kemî	kêm kêm
hindik hindik	hela hela	tayn tayn	endik endik
piç piç	nexte nexte	next next	next next
-	-	piço piço	toze toze
-	-	-	rêze rêze
kêm kirin	pajîne	kemî kerdiş	pajîne
-	çîroçin	tayn kerdiş	pajîne
kêrik	kordî	kardî	çeqo
şilf	-	şifl	-
çeqo	-	şiv	-
kêşan¹	kêşay	kaşkerdiş	kêşan
kaşkirin	-	-	-
kêşandin	-	erd ra antiş	-

kêşan(2)

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
kêşan²	kêşay	kaşkerdiş	kêşan
lênîyan	kelday	keldayîş	-
gadan	-	gadayîş	-
kêşandin	tekeday	tera kaşkerdiş	dekedan
keldan	kelday	keldayîş	keldan
danekel	hête	gadayîş	-
kêzîn	persa	awzê	pirsa
avzê	kucaw	binvay	bincu
kucva	-	-	kunav
kibrît	kibrît	kibrît	gogird
şixat	-	miftik	-
kil	kile	kil*	kil
-	-	-	kile
kilan	jay	nîrtiş	jendin
kilandin	şileqenîn	cenayîş	-
keyandin	-	-	-
kilandin	kildan	kildan	kildan
kilên	kelen	ttewq	kelen
ttewq	ttewq	-	ttewq
kilît	qûfil	kilît	qûfil
qûfil	-	keseg	açar
kilîm	kilîm	kilîm	kilîm
berr	ley	berr	berr
cacim	-	cacim	şalîne
kilkêşan	reştey	rêştîş	riştin
ristin	-	-	rijtin
kin	kul	kilm	kul
kurt	kota	qol	kota
qût	baqaqurte	qot	bawequrte
-	werdegîle	werdêlek	simexurte
kiras	helawe	kiras	cawik
-	-	pirên	-
kirasê marr	kaj	pirênê marrî	kaj

* kila çiman.

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	kiz Senendajî
kirasso	delaxxane	keleşo	delaxxane
delaxxane	-	-	arayîşga
-	-	-	selmanî
kirêç	geç	kirêç	geç
kirê	îcare	îcare	kiraha
îcare	-	kirya	-
kirê girtî	kiraha girya	kirya girote	ecîre
ecîr	-	-	mizur
-	-	-	mizber
kirêt	negbet	xelat	negbet
kefaret	-	kefaret	-
kirîve	bawe	va û vakur	kirîwe
tufan	şuwe	tofan	silîwe
gilêle	-	firtone	badewe
xilêle	-	xilêle	-
kirrîn	esay	erînayîş	-
kirrkirre*	gizerkî	sayekî**	sêv binerd
kirs	dexel	dexel	dexele
zêr û zibil	zêr ziwêl	gend û gemar	zêr û ziwêl
-	puş û pelax	puş û palax	puş û pelaş
-	xak û xol	qirş û qal	xak û xol
-	pajîne	-	pejîne
kiryeve	kiryaw	ca verdayîş	kiryawê
biyeve	waz	waz biyayîş	waz
dev jê berdan	wela	fek tera veradayîş	berela
jêgerîn	tak	-	tak
-	-	-	taq
kispik	morekewle	kûspik	moriker
-	kilane	-	kilaney
-	-	-	kewik
kitabî	qûtabî	şagirt	qûtawî
xwendekar	-	wendox	-
kiz	kiz	kewte	kiz
zebûn	zebûn	zebûn	zebûn

* çêrê binerdê K/çawa hindê ardî D.

kizîr	Hewramî	Dimilî	Senendajî
kizîr	kizîr	kizîr	kizîr
-	pakar	-	-
kizrik	çizlik	kizrik	çizlik
kizik	-	-	-
kî	kî	kê	kî
kîja	kam	kam	kam
kîl	here	here	herik
-	lête	kîl	lête
-	-	-	qur
kîm	zox	rrêm	zox
kêm	kêm	nêm	çilk
nêm	-	rîm	-
edap	-	edaw	-
kîn	qîn	kîn	qîn
-	man	-	man
-	pîş	-	pîş
-	-	xezeb	xezew
kîr	kîr	kir	kîr
kîs	manî	kîs	hewane
kîsik	-	kîsik	-
kîse	kîse	kîse	kîse
kitik	çilme reqe	çilma wişke	çilme reqe
-	kemêle	gî pirnik	-
-	-	gizinc	-
kitre	peyaze	cîy	peyazik
-	-	coy	-
koçek	reqas	koçek	reqas
reqas	-	reqas	-
kod	koçele	kod	koçele
kodik	-	-	-
kol	kol	kol	kol
kolan¹	kenay	kenayîş	kendin
kolandin	-	aşanayîş	kenîn
kolan²	dalan	ziqaq	dalan
qorîdor	-	kûçe	-

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
kolandar	dalandar	kûçeçî	dalandar
kolek	tilîş	-	tilîş
-	dolaçe	-	-
koloz	home	kilaw	home
kope	-	koloz	-
kom	kome	kome	komele
civan	koga	pêser	koga
hêwirîn	-	-	paxwa
komek¹	desyar	destirman	komek
şagird	-	şagird	-
komek²	komek	paştî waştîş	komek
harî	yarî	ardim	yarî
komir	zuxal	komir	zuxal
rejo	xeluz	xazil	zuxal
rejî	-	rijî	-
kopik	pope	qulp	pope
qule	qule	qule	qule
qulupik	-	-	sere
-	-	-	kele
kor	kor	kor	kor
koravek	zongaw	çol	batlaq
qobî	zilkawî	zilaw	zilk
kose	kose	kose	kose
koşîş	teqale	xebata zerrdasafira	koşîş
xebata ji dil	teqale	-	teqale
-	telaş	-	telaş
kote	muçe	wer	muçe
gihîştik	-	çî werî	-
kotel	koter barîkî	koter	qûmrî
kotek	kotek	kotek	kotek
lêdan	-	kutiş	-
lêxistin	-	pirodayîş	-
kovarik	helçî	qapîrek	qarçik
kakvîrik	-	sûngî	-
-	-	kelawik	-

kovik			
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
kovik	rehtî	mastêr	rehtî
master	-	kovik	-
kovî	koyî	kovî	kêvî
bîyanî	kolî	koyî	bîyawanî
-	-	yabanî	-
kuçe	kuçye	kuça	kûçî
-	kolan	zikak	kolan
kul	dimel	kul	dimel
kûner	-	rêş	dûmel
rênc	-	-	made
rîj	-	-	pêgîn
kulav	kulav	kulav	kulav
rêsik	par	-	par
-	-	-	dese
-	-	-	kil
kurt	nîmeçil	nîmcet	nîmecil
birrî	birrya	beryaye	piçiryak
nîvçe	-	-	kurt
kuştin	kuşya	kişte	kuştin
kuştî	kuşya	kişte	kujyak
-	topyak	-	kolan
kûçik	awîrge	kûçlan	kûçî
kanun	eyîrga	adîrgan	gole
tifik	ocax	kûşlan	ocax
cîagir	-	-	-
kûdun	xitlî	kuzik	xitkî
kuzik	xuruk	-	xuruk
kûfte	kûfte	kûfte	kûfte
kûlek	kilawrojîn	paja	konaroçke
pace	rojîn	paca	konawece
pencere	-	şibak	derpîçe
kûlemek	kefel	kûlêmek	kefel
kefel	simt	-	simt
-	wilwe	-	wilwe

	kûre		
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
kûling	zengel	zegne	kolinge
kûlî	pakure	mele	kule
kûlm	lamişt	kûlm	lagiwêl
kûm	taqîle	kilaw	teqle
kûn	wile	qûl	kûne
qûl	-	lan	-
kunbet	qûmez	qube*	gûmez
-	taq	-	taq
kuncî	kûncî	kûncî	kûncî
-	-	kûnce	-
kun kun	wil wil	qul qul	kûna kûna
qûl qûlî	-	-	-
kurm	kûrm	karm	kûrm
kurmam	mamoza	datîza	amozak
kûrap	-	-	kerkol
kurmet	mêteza	emiza	memkezak
-	-	amiza	-
kurmorî	miruçe	mijlewr	miruçe
morik	-	mijlewr	-
morî	-	morcele	-
kurr	kûrr	laj/lac	kûrr
-	-	gede	-
kurrane	kûrrane	gedeyê	kûrrane
kurre	gog	ginda	kûrre
xirr	-	gûd	xirt
gog	-	gog	gog
top	-	top	girdelane
kurrî	kûrre	kurrî	kûrre
sîpe	holper	-	holiker
dahş	-	-	kerkol
kurxal	laluza	xalîza	xaluzak
kûr	qul	xorîn	qul
kûre	kurê	kure	kure

* qubeyê mizgeftê.

kûrî

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
kûrî	qulî	xorînê	qulî
-	çalî	çalî	çalî
-	-	-	qewdî
kûsî	kîsele	kesa(e)	sin
sinik	sun	req	-
kûtlik	dayne	kûfte	doyne
kûfte	-	-	-
kûtubir	kûtubir	yewray	kûtubir
yekcar	-	hewî de	hew
kûxik	qoze	kuxik	qoze
-	-	-	qoxe
-	-	-	koke

L-l

			larî
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
la¹	la	la	la
ta	lo	rişte	lo
ben	-	lak	-
nex	-	nex	-
la²	lawlan	lewe	lalan
kenar	dîm	kenar	to
teraf	temuwe	teraf	temu
rex	-	het	dêw
kêlek	-	kalek	-
ber	-	ver bi ...	ber
hêl	-	-	-
tenişt	-	kişt	-
laf	huşe	vatey vengî	huşe
-	-	-	haşe
-	-	-	lav
laje	goranî	deyrî	goranî
goranî	hure	lorikî	çire
serhewa	deng	serhewa	-
dilokî	mure	dilokî	mure
lawje	çolçir	lawikî	çolçir
saz	durçir	hevalî	dengdîlanî
-	toytoy	-	toytoy
lalbûn	tûrî	lal bîyayîş	turî
-	-	ziwan qefilyayîş	-
larî	kaylê	kay	kaye
repel	game	-	keme

larîker

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
lîstik	kilî	-	tepel
leyîztik	-	-	-
larîker	kayeker	kaydayox	bazîker
antronûr	-	-	bazîbaz
larî kirin	kaylî kerdey	kaykerdiş	kaye kirdin
lastîk	lastîk	lastîk	lastîk
-	-	-	cîr
lat û lot	lat û lot	gend û gemar	lat û lot
-	elo û cilo	pîs û heram	elo û cilo
lavayî	lalyanewe	lebîyayîş	lalyanewe
paryanewe	wêyawayne	vera gêrayîş	paryanewe
têkhelyay	-	-	têkotya
-	-	-	têperya
lawaş	lawaş	fetîl	lawaş
labaş	-	(nano fetîl)	-
lawir	gîyandar	ganî	canewer
candar	-	-	-
lawmet	metyeza	amiza	mîmkeza
-	-	amojza	-
lec	lenc	rrik	rrik
rrik	-	-	-
legan	legan	legan	legan
legleg	hacî leqleq	legleg	hacî leqleq
lehîm	lehîm	lehîm	lehîm
lehî	lafaw	laser	lafaw
leyî	-	nasel	laxêz
laser	-	-	lêzmam
lêmişt	-	-	laseme
leke	leke	leke	leke
lele	lele	lele	lele
-	-	-	tete
lelengî	pişiyîy	lolik	pişî
kilorik	kolîçe	kilor	-
zingil	-	zingil	-
tutik	-	-	-

	lêdan		
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
leng	leng	leng(lengayîş)	leng
kulek	koç	kulek	koç
topal	-	sîqal	-
lengerî	lengerî	lengerî	tebaq
şikevk	-	-	-
lerz	lerz	lerz	lerz
-	çoq	-	çoq
leş	leş	leş	leş
beden	laşe	laşe	beden
can	enam	gan	laşe
-	-	beden	-
lawaz¹	lawaz	bêtaqet	bêhêz
çeqelte	çeqel	bêhêz	çeqelte
lexer	ler	lawaz	ler
lawaz²	lerr	heywano bêtuk	xirxol
-	qirxol	-	belebarîk
-	çeqel	-	çeqel
-	reqel	-	reqel
lewendî	soranî	-	soranî
-	-	-	qoçikê
lexav	lexam	lexam	lexav
-	-	-	dîyane
lext	lext	lax	lext
-	şil û fil	belate	-
leymûn	leymun	leymûn	leymun
lez	pele	lez	pele
zû	-	rew	hele
lê anîn	nîyayser	pê ardiş	lenîyan
lê înan -	pê şendiş	-	-
lêynan	-	-	-
lêbandin	xelefnay	xapênayîş	xilafanîn
xapandin	-	xeletnayîş	-
rêbirinder	-	-	-
lêdan	daywane	darb	lêdan
kûtan	kûway	kûwayîş kûtan	-
-	weşay	weşanayîş	weşanin

lêgerîn**Kurmancî****Hewramî****Dimilî****Senendajî****lêgerîn****bazdîd****bide gêrayîş****bazdîd**

pirsyar

persa

persayîş

pirsa

lipeyketin

-

pey kewtiş

papey

lêhatin**saznay****bide ameyîş****sazîyan**

-

saçnay

pê kewtiş

pêkeftin

lêkdan**toşamay****raykewtiş****helsan**

hevra

toşyaraway

resayîş

rasewebûn

tevda

-

werzayîş

berzepabûn

lêlav**lêlaw****lêlaw****lêlaw**

şêlu

-

lêl

-

lîşo

-

leymin

-

lêtir

-

lîşin

-

lep**çaçole****hîle****çaçole**

kelek

kelek

kelek

kelek

zexelî

-

zexelî

banbûle

lêp**fêl****teşxele****çaçule**

teşxele

-

xelafnayîş

-

lêp kirin**xilafnay****xeletnayîş****xilafanin**

-

-

zexeley kerdiş

xawanin

-

-

hîle kerdiş

xawanin

lêpker**hoqebaz****hîlebaz****çaçolebaz**

kelekbaz

kelekbaz

kelekbaz

kelekbaz

mizewir

mizewir

mizewir

mizewir

xapinok

fêlbaz

fêlbaz

fêlbaz

fêlbaz

-

xapênayox

dawbaz

dekbaz

-

dekbaz

-

lêv**lews****lew****lews**

limor

liç

-

liç

-

-

-

lîyo

lib**rowalet****zurî****rowalet**

şibhe

-

-

çap

derew

-

-

-

lihêf**lêf****lihêf****lêf****lik****like****wesî****lik****liva****berkin****liva****berkin**

	lûlik		
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
livandin	xiletnay	kaydayîş	xiletanin
leqandin	-	leqnayîş	-
li vir	ew êge	wita/ewta	egre
li vêrê	êge	weyta	êre
li vê derê	-	weyta de	-
li vira	age	ewta de	eyne
lêre	cuge	tîya de	-
-	ça	etya de	-
-	çage	-	-
li xwe danîn	amapine	xo mikuryayîş	jêrçûn
mikûrî(îtîraf)	pincamay	-	pêhes
lîm	lîm	dûrdî	lîm
binik	binexale	binik	libt
tort	çoq	-	çoq
tellp	cirm	tellp	cirm
littam	-	xilt	limt
rittam	-	ritam	xilt
lîwan	lîwan	qedeh	lîwan
şûşe	aw werî	şûşe	-
îskan	-	-	-
pîyale	-	-	-
lome	menûlome	lome	menûlome
gazind	demko	-	-
loqme	tîke	loxme	tîke
parî	-	gazik	-
lûle	lule	lûla	lule
borî	-	borî	lulîne
lûlik	meko	ginda	meko
maqara	-	miqara	meko
makuk	-	makok	-

M-m

maç

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
maç ramûsan	maç -	miçî lew	maç buse
maden	filz	maden	filz
maf heq	heq -	heq -	heq rewa
mahîn	mayne	mayîn	mayîn
mahkeme dîwan	mahkeme -	mahkeme dîwan	mahkeme dîwan
mahû*	malose	xoze	malose
mak zak	jek -	makî -	jek axoz
maker manker	mahere -	maker manker	maker -
makîne	makîne	makîne	makîne
mal serwet	mal -	mal serwet	mal serwet
malbat êl	qingeze hoz	ab/m êl	qingeze hoz
eşîret	-	eşîret	dudman
qebîle	-	qebîle	-
azbat	-	azbet	-
babik	-	-	-
maldarî xanedar	binewan xanedar	maldarê xanedar	binewan xanedar
malês ardexewk	qêmaxe -	malês helîr	qêmaxe -

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	mat Senendajî
malîştin	pakew kerdey	pank kerdiş	pak kirdin
malîn	ere malay	erd pank kerdiş	malîn
pakişkirin	-	estarişiş	-
malîn	malîn	ritiş	malîn
malandin	malayre	estarişiş	-
maliştin	-	-	-
malxo	xawen	wayîrê keyî	xane xweyî
xwedîmal	-	-	xawenmal
mazûban	-	mazûban	-
malxwe	-	-	-
mam	mamo	dat	mamo
ap	-	ded	-
maman	mamane	dêk	maman
ebe	-	eba	-
mamza	mamoza	datîza	mamoza
-	-	dedza	amoza
mar	mare	mare	mare
mehr	-	-	-
marî	çêlî	marî	makew
mêkew	-	-	-
markirin	mare biryey	mare birrnayîş	mare biryey
-	-	mare kerdiş	mare kirdin
marre birnayîş	-	mare birryaya	jin awerden
-	-	-	îzdîwaç
marute*	hewm	qefê çemî	qolax
mase	lim	mase	mase
mêz	mêz	-	mêz
masî	masaw	masî	masî
mast	mas	mast	mas
maşe	meşaq	maşe	meşaq
maşik	-	-	-
mat	mat	mat	mat
kerr	beht	kerr	beht
-	-	zîq	demeq
-	-	-	waq

*hewma masî

mat mayin**Kurmancî****mat mayin**

zîqbûn

-

-

mayî

-

-

-

-

mawe**mazî****mela**

mamosta

seyda

mele

soberî

mele kirin**meled**

rêrava

melhem

-

memik**mencel**

tencere

qûşxane

-

mengel

-

merbêr

bêr

mercan

-

merg

çîmen

mermer**mesîn**

-

Hewramî**mat**

zaq

demeq

-

mene

paşe

menciya

-

-

mude**mazî****mela**

mamusa

-

meley**mele kerdeyî****meled**

-

melhem

petpetî

meme**qazan**

-

-

-

-

mengele

-

xakenas

-

mercan

bizk

gîwaçar

-

mermer**aftawe**

-

Dimilî**mat mendiş**

zîq bîyayîş

-

-

mende

camende

-

ma

camende

molet**mazî****mela**

mamusa

seyda

asnaw

soberî

asnaw kerdiş**rêber**

raber

melhem

-

memik**qazan**

tencere

qûşxane

-

mangal

manqal

hilwe

hûye

mercan

-

merg/m

çîmen

mermer**mesîn**

-

Senendajî**mat**

zaq

demeq

waq

mene

pezîre

mak

ma

cîmak

mawe**maze****mela**

mamusa

axuwun

mele

awtenî

mele kerden**meled**

raber

melhem

petpetî

memke**qazan**

tîyane

-

-

mengel

agirdan

xakenas

-

merc

-

giyaçer

-

mermer**mesîn**

aftawe

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	mê Senendajî
meşk	helêze	meşk	meşke
-	mane	kin	kune
meşq	meşq	musayîşê nûstîşî	meşq
honivîs	-	-	-
meşxul	meşxul	meşxul	meşxul
girêday	xerîk	pa mandîş	xerîk
sergerm	sergerm	sergerm	sergerm
met	metye	ame	mîmik
bîbî	-	bîbî	-
xala	-	xala	-
metza	metîyeza	amiza	mîmikeza
mewij	heşkuçî	heşkijî	kişmiş
mewîj	kişmiş	pisêtikî	mewîj
mexluq	aferîde	mexluq	mexluq
duristker	dasukar	duristker	dasukar
mêxweş	-	mêxweş	laubûl
-	-	miz	miz
-	-	-	lorte(pirrşîrîn)
meydan	meydan	meydan	meydan
raste	-	raşte	raşte
qad	-	deşt	-
meymun	meymun	meymun	meymun
qeşmer	-	qeşmer	-
meyzer	meyzere	bûxça	meyzere
mezin	gewre	gird	gewre
zîlam	zîlam	xîşin	zêlam
-	zîl	pîl	zîl
gewre	xîr	-	xîr
-	-	-	kelan
mezin kirin	ene ardey	gird kerdiş	banv hawirdin
mezkere	made	tetik/m	made
mezrik	-	-	-
pîst	-	pîste	-
mê	makî	makî	ma
-	-	may	make

mêefîd**Kurmancî****mêefîd**

dêledêw

mêjî

mêjo

mêjîyê hestî

-

mêjo

tarîx

dîrok

mêjve

-

mêr

malxo

zilam

mêranî

-

mêş**mêşa hingiv****mêvan**

rêwîng

-

-

mêvanî**mêw****mift**

belaş

bedawa

mijîn

-

-

-

mij

duman

mikurî

îtîraf

Hewramî**deledêw**

-

mux

-

pîşe

-

tarîx

-

-

qedîm

-

şu

-

-

pîyayetî

-

meşî**heng****meyman**

rawyar

rêwker

rêwar

meywanî**mêw****mift**

xorayî

rug

milknay

mirinay

çeknay

-

mij

tem

pêhat

-

Dimilî**deledêw**

-

mezg

-

-

-

tarîx

-

-

verêna

rewna

mêrde

carmêrdê keyî

-

peyayî

mêrdeyî

meys**heng/hing****meyman**

rayan

rêwî

-

meymanê**mêw****mift**

belaş

bedawa

lewtiş

-

-

-

mij

duman

mikurî

îftira

Senendajî**deledêw**

-

mux

-

pîşe

mawke

tarîx

-

-

qedîm

-

şu

-

-

pîyagetî

merdekanî

megez**heng****meyman**

rawyar

rêbker

rabker

meymanî**mêw****mift**

xorayî

bedawa

mijîn

milêdan

çekandin

çekanin

mij

tem

pêhat

-

			mitrib
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
mil	qol	pol	qol
-	bal	-	bal
-	bahu	-	bahu
-	-	-	bazu
-	-	-	aseyîn
mil girtin	waweşî	veradî kerdiş	baweş
hembêz	-	-	binkeş
mildan	mildan	sere ronayîş	baweş
-	-	-	minîyan
-	-	fermanber	fermanber
milêb	sêzne	malêb	şen
-	-	malêv	-
mindal	role	mindal	role
zarok	zawle	tifal	minale
gede	-	gede	-
tîtal	-	doman	-
-	-	qîjek	-
mirar	mirdar	mirdar	mirdar
-	-	mondar	-
mirar bûn	mirdar bîyey	mirdar biyayîş	mirdar bûn
mirin	merdey	merdiş	mirdin
gandan	gîyanday	gan dayîş	gîyandan
candan	-	-	-
mirî	merde	merde	mirdik
mirk	muryane	cengar	muryane
zengar	-	zengar	mur
pas	-	-	-
mişar	mişar	mişar	mişar
xişt	-	-	-
hîzar	-	hîzar	here
mişk	mire	merre	mişk
mişmiş	şêlane	mişmiş	şêlane
qeysî	-	qeysî	-
zerdalî	-	zerdalî	-
mitrib	sazne	mitrib	mitrib
			lotî

miz			
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
miz	miz	miz	miz
mêxweş	mêxweş	mêxweş	mêxweş
mizgeft	mizgî	camî	mizget
mizewir	fizul	fizul	fizul
fizul	-	mizewir	irduq
mizgîn	mizani	mizgîn	mizgînî
-	demweşane	mijdanî	demxweşane
mî	mey	mêşna	mer
mêşin	-	-	-
mîrkut	mêkûwt	mîrkut	mêkûwt
mîx	mîx	mêx	mîx
bizmar	bizmar	-	bizmar
mîl	mîl	hilbûy	mîl
mîz	mîz	mîz	mîz
-	-	-	zaraw
mîzanok	mîzildanê	mîzmîzok	tîzanok
piflik	tirtemanî	mîzurik	gimêzan
pizdan	pizlî	-	pizlî
mîzo	gelmêz	mîzo	gimêz
şatir	-	-	şatir
modik	ramê	billon	mark
pungalek	-	billan	mare
hêlvanik	-	modik	modke
morî	more	murî	more
morik	morxe	morê	morxe
mirwarî	-	-	tas
-	-	-	morîtxe
-	-	-	miroxe
moverêz	birbir mazi	morika manî	maze
wazîya pişt	-	movika mîyanî	benge
-	-	-	ben
xirtik	çimge	movik	-
moz	qolançe	moz	qolançe
mozebeş	sorepîyaz	çarhing	soremoze
mozgezk	berzeçîre	çîrçîrok	filfilker
çîrçîrok			

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	musabeqe Senendajî
mu	mu	mu	mu
-	merex	-	merex
mualîm	mualîm	mualîm	mualîm
ustad	usa	ustad	usa
mamoste	mamusa	mamusa	mamusa
muçînik	muçin	muçîne	muçin
gurge	-	qisqancî	-
muçyarî(vaîz)	muçyarî	wazî	muçyarî
pend	pen	-	pen
murêş	murêze	xurmê	-
murr	murr	mûrr	murr
mirûz	latîr	mirûz	latîr
mutbax	yagaçaştî	mutbax	aşîyesxane
muttîh	hermander	goşdar	golemiş
-	ram	-	ran
mûhûr	mone	mor	mor
munasib	mûnasib	munasib	feraxur
mûruz	lat û put	miruz	lut û put
musabeqe	kêwilkanî	musabeqe	mûsabeqe

N-n

ne

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
ne	na	nê-	ne
me	ne	ne	-
me	me	me-	me
-	nerê	-	nerê
naçar	naçar	naçar	naçar
nadir	tasux	kemî kemî	tasux
-	qat	raray	qat
-	-	gege	-
nal	nal	nale	nal
nalîn	nale	nalîn	nalîn
kalîn	nikney	kalîn	nikanin
nana ketî	kole	nana veşata	kole
nap	kelbî	kelbî	kelbe
kilpe	-	dindanê kûtikî	kelwe
nasandin	pina sinasnay	sinasnayîş	nasanin
nasbûn	aşna bîyey	aşt bîyayîş	aşnabûn
-	-	sinasyayîş	pêde hatin
nasî	aşînayî	sinasyaye	aşînayî
nîyasî	-	bi vengên	aşînasî
nasîn	ejnasey	sinasnayîş	nasîn
nas kirin	-	şinasnayîş	-
naskirin	aşna	aşt bîyaye	aşna
-	ejnas	şinasî	şinas
-	aşnas	-	aşnas
navend	mabeyn	mabeyn	naw
navberr	durî	beyntar	beyn
civîn	-	-	baxwer

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	navûdeng Senendajî
navçav	pêşanî	çare	pêşanî
henî	tewêl	-	tewêl
enî	cemîn	-	cemîn
çare	-	-	çare
-	-	-	newtewêl
-	-	-	navçaw
navçe	hewze	mintiqe	nawçe
herêm	-	-	-
navçî	nawcî	mîyançî	nawçe
navbîn	-	-	-
navdar	ejnasya	şinasyaye	nawdar
meşhûr	-	meşhûr	nasyak
navday	namî	namedar	benaw
navdeng	-	namedayox	-
navdar	-	bi veng	-
navber	weru berey	verê berî	berderga
berderî	asanu berey	verber	asane
-	çîro berey	binber	jêrberan
-	-	-	tekye
navik	navgîn	nake	nawik
nêv	-	mîyan	navgîn
hindir	-	zerre	-
navok	nehe	nawk/m	nawik
navpîs	xirabnav	namexirab	riswa
pîsnav	-	namepîs	-
-	-	riswa	-
navrast	navras	mîyan	navras
navend	-	werte/merkez	-
navrastik	tewq	hîva serî*	tewqe ser
ferqa serî	-	-	-
navûdeng	kilkenîşan	vengan	kilkenîşa
meşhur	-	meşhûr	nigus
-	-	name	name

* xeta gili(por).

nazik

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
navzik	dilî	zerey pîzî	nawzik
nav	dilîlem	-	naw
hundir	-	-	-
naz	naz	naz	naz
xemze	xemze	-	xemze
-	lare	-	lare
-	lence	-	lence
-	-	-	în
-	-	-	an
-	-	-	xinçe
nazdar	nazdar	nazdar	nazdar
delalî	-	delalî	-
nazik	nasik	nazik	nazik
barîk	-	barî	barîk
qelemî	-	-	-
zirav	-	-	-
nebû	bohtiyani	bohtani	bohtiyani
bûhtan	-	nege	delese
derew	-	zurî	desheles
nefes girtin û dayin	henese	nefes girotiş û dayiş	henese
nefes tengî	nefes tengî	nefes tengey	nefes tengî
-	-	-	henase birkî
negotî	newacya	nêwacyaye	nêwêjyak
-	-	nêvajyaye	-
nehêlan	bergirtin	vergirewtiş	bergirtin
nehêja	korewerî	bêqîmet	korewerî
kolexwarî	-	nêrjîyaye	-
li xwarî	-	-	-
nekelî	negirya	nêgiriyaye	nekolyak
kal	kal	kal	kal
nepijî	-	nêpewjiyaye	-
nekes	nakes	nekes	dirnal
-	derben	-	dirge
-	celeb	-	celeb

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
nem	nem	nem	nem
hêm	şo	hut	şo
ritûbet	-	ritûbet	-
nemikurî	înkâr kerdey	înkâr kerde	înkâr kirdin
-	-	bêmikur	enma kirdin
-	-	-	legop dan
nenas	bêgane	nenas	bêgane
bîyanî	-	şar	naşnas
-	-	xerîb	-
nenik	mama	dapîr	nene
pîrik	-	pîrik	-
dapîr	-	-	-
nenok*	nezok	-	nezok
neqeb	wile	neqeb	neqeb
lexme	qumeş	-	qumeş
-	kure	-	kure
nerb	nemam	narbe	nemam
şitil	-	şitil	-
şîne	-	-	-
rîşe	-	-	-
neremî	nerûma	nerîmak	nêrûma
nerm	nerm	nerm	nerm
-	şil	hî	şil
nerme	wilme	nermik	nerme
nerx	nerx	vayey	nerx
fiyat	-	fiyat	wilwe
borsa	mezen	mezat	bûhayî
qur	-	qur	-
nesrîn(gul)	wilî	wilî(nesrîn)	nestern
neşyan	zebûn	nişênayîş	zebûn
nekarbûn	bêhêz	bêhêz	bêhêz
-	ereme	nêştanayîş	biryak
nevê	nizim	nizim	nizim
ne tişt	-	çî nê	-
ketî	-	kewte	-

* iina ku zarok nevine.

neví	Hewramî	Dimilî	Senendajî
nevî	netewe	torrin	netewe
torrin	retewe	-	newade
Newroz	Newroz	Newroz	Newroz
nexuya	penan	pinîtikî	penan
penî	-	nêasaye	-
-	-	xaybane	-
nexwendî	ûmî	nêwende	ûmmî
-	-	cahîl	nexwene
nexweş	neweş	nêweş	besteri
nesax	şeket	nesax	şeket
-	manya	-	kot
-	-	-	kevtik
-	-	-	maxoş
-	-	-	cemam
nexweşî	peşîwe	nêweşî	peşîwe
-	hewl	-	hewl
-	peşuke	-	peşuke
ney	neyçe	ney	ney
neynik	cam	neynik	cam
xodî	-	eynik	ayne
qotî	-	-	-
nezerker	çemhêz	çimpîs	çawhêz
nezêk	nezuk	estewr	nezuk
stewr	-	ziway	
nêçîr	nêçîr	seyd	nêçîr
rav	raw	-	raw
nêçîrga	nêçîrga	cay seyde	nêçîrga
ravga	rawga	-	-
nêçîrwan	nêçîrwan	seydwan	nêçîrwan
ravker	rawçê	seydkar	-
ravçê	-	-	-
nêrgiz	nêrgis	nêrgis	nêrgis
nêv	dilêrasî	navên	naw
nav	beyn	beyntar	bey
hûndir	dilê	mîyan	nawraz

	nîşan		
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
nêzik	nêzik	nizdî	nêzik
nifir	nifrîn	zewtî	nifrîn
nifirîn	-	-	niza
nigranî	pejare	didiley	pejare
dudilî	-	-	-
nimêj	nimac	nimac	niwêj
limêj	-	nimaj	-
nivîn	lîvuyage	livîn	cîgeh
livîn	pagewban	cilî	cîke
nivîk	yakî	-	rex û xaw
cî	-	-	lîv û doşeg
nişadir	nişadir	nişadir	nişadir
nişntewar	war	ware	war
wargeh	laywar	-	laywarik
nişter	nişter	nişter	nişter
nişter kirin	çiznay	nişter kerdiş	çizanin
-	gese	-	geztin
niştiman	niştiman	welat	niştiman
welat	melwen	-	melwen
nivandin	wisnay	hewnakerdiş	xewnanin
xewdakirin	witnay	witnayîş	-
nivîsî	niwîsya	nûsyaye	nusya
nivisîn	niwîsey	nûştiş	nivisîn
nivîş	serecêr	serecêr	serecêr
serjêr	-	veracêr	-
nişûv	lêjî	-	berexwar
nizniz	çirîke	pelik	çirîke
çirçixe	-	zerzeng	çixçixe
nizm	nizm	nizm	nizm
nîlûfer(çîçek)	lawlaw	nîlûfer	nîlûfer
-	-	-	lawlaw
nîsk	mîjuy	mercû	nîsk
-	-	marcî	-
nîşan	nîşan	nîşan	nîşan
xal	xale	xale	xal

nîska

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
şan, ben	-	şanik	-
benek	-	-	-
nîşka	kûtupir	nîşkava	kûtupir
nîşkave	-	-	-
nîşkada	-	-	-
nîşqîn	nizgerey	histikî	nizgere
eyîsik	bernesikê	-	niske
nîv	nîmey	nîme	nîme
nîvik	la	nîm	la
nîyaz	kel	kel*	kel
daxwaz	-	waz	nîyaz
nok	nuwey	nehî/nehê	nok
nola	pêse	hezê	wek
mîna	-	zê	-
bîna	-	sey	-
fena	-	hezey	-
wek	-	sê	-
normal	mîyane	mîyanê	mûtewesît
navanî	-	normal	-
wasat	-	wasat	-
numal	kelûpel	numal	kelûpel
alav	-	kermer	kelupûr
-	-	-	nawmal
-	-	-	espawmal
nûbûk	tarekar	veyveka newa	tazekar
nûha	awexte	anka	awse
ev wext	êse	anûka	êse
nûka	-	nika	lemduwa
-	-	-	ew wext
nûkûl	danûk	nikûl	nûk
dimk	-	nekûl	denûk
nûqte	nûqte	nûqte	nûqte
xal	xal	-	xal
nûzay	taze yawapîne	newe zaya	terza
terzay	-	zaclan	-

* waztiş, arzu kerdiş.

O

			ox
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
oda	yane	oda	berke
wetaq	menegera	dîwan	otaq
çavî	melwen	-	melwen
menzel	-	-	menirge
ordu	hordu	ordî	ordu
arteş	-	-	-
qoşen	qoşen	-	qoşen
orispî	celeb	orispî	celeb
qahpik	-	qahpik	gorêz
ox	oxey	ox	oxey
oxweş	oxeyç	oxeyş	oxeyç

P-p

pa

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
pa	pa	pay	pa
pê	qaç	qaçe	qaç
pî	qol	ling	qol
-	qiç	-	laq
pace	teşabî	paca	teşabî
kûlek	-	paja	kûnarojke
pencere	-	pencera	-
şibak	-	şibak	-
paçal*	paçal	payçal	paçal
zengu	-	çala linge	-
paçe	derqaçe	fekê pancî	derpaçe
devling	-	paçe	-
padaş¹	padaş	heqê destî	padaş
destmêz	êza	heqê ked	êza, siza
-	ecir	-	ecir
-	-	-	miz
padaş²	padaş	-	padaş
ceza	ceza	ceza	ceza
padîşah padîşah	padîşah padîşah		
şah	-	şah	pawîşî
pahn	por	pahn	por
pan	pan	pan	pan
pehn	perdar	-	perdar

* cala binê lingê.

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
pahnî	pajne	paşnek	pajne
pak	pak	pank	pak
paqîş	pakî	pankê	pakîze
-	pûxte	-	-
pal	hêlga	hêga	kêlga
zevî	-	-	pele
palan	kopan	palan	palan
cil	cil	cil	kopan
kurtan	-	-	-
palas	palas	palas	palas
palday	palewday	paldayîş	paldanewe
hêsa	-	asan	-
pale	pale	pale	pale
kirêkar	kirêkar	-	kirêkar
-	-	-	fale
palî	rankê	paldim	paldu
-	-	-	rankî
-	-	-	ranik
panatî	panayî	-	pana
pêşkêş	wer	-	panî
raberî	-	-	ber
arz kirin	-	arz kerdiş	-
ber kirin	-	-	-
papuç	pala	papuç	gale
galik	pawere	sewl	gewç
şimik	xamîne	şimik	-
pêlav	-	-	-
xaruk	-	-	-
paqîş kirin	şaknay	estarişiş	jakanin
maliştin	malay	ritiş	-
parçe	parçe	parçe	parçe
parêz	bostan	bostan	bostan
parêzkar	parêzkar	pawitox	parêzkar
-	-	peye	-
bûstan	-	-	bosyan

parêz kirin			
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
parêz kirin	parêz kerdey	parêz kerdiş	parêzkirin
parastin	laday	pawitiş	ladan
parr	parr	parr	parr
-	-	-	pareke
pars	pars	parse	pars
-	geve	-	hepe
-	were	-	were
-	-	-	heçe
parsu	çeleme	parsu	çeleme
parxan	-	parxan	-
-	-	qabirxa	-
parzûn	palu	parzûn	palu
pasaport	pasaport	pasaport	pasaport
pasur	pasur	-	pasur
paş	dima	dima	duma
-	-	badîna	-
paşdemayî	cîyameney	camende	cîyemen
dudamayî	mene cîka	erey mendiş	daman
dawîmayî	-	tepa mende	bazman
duheval	-	erey kewtiş	-
paşê	dimacar	dima	duwacar
dawîyê	-	badîna	lewdiwa
duwayîyê	-	dima ra	duwayeme
paşgotin	xusp	-	xusp
paşhılanîn	paşday	açarnayîş	paş keft
paşdanîn	-	tepa vistiş	note
-	-	-	nîyate
paşî	dumayîy	dimayê	dumayî
dawî	-	peynî de	perr
dumahî	-	-	-
paşîn	dumayî	peynîyîn	duwagihî
-	-	-	qire
-	-	-	pergîhîn
-	-	axirîn	axirîn
paşîv	parşew	paşîv	parşu
		parşew	parişyu

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	pel Senendajî
paşmayî duheval dumayî	menewe - -	apey mende tepa mende camende	paşmene - -
paşnoke hatî	çîyew demay çîyew lay	anûha ra pey wexto bêro	lemewsa lamewduda
paşve hatin vegerîn -	gêlaywe - -	agêrayîş tepa ameyîş peyser ameyîş	geryanewe helew geryan -
patîk paşûstu şatik	peştew milî poqetew milî -	pey milî patik şeltik	poq mil poqete -
paverîng* rizyayî	warêze rizya	vangêl rizyaye	barin rizyak
pawan acan ajan çavdêr	paseban nekeban ajan -	pawitox bendewar - babançî	pasewan nêkeban pilîse çawyar
paye -	paye -	paye -	paye pa
payedar nemir	payedar -	payedar nemir	payedar nemir
payîz - -	payîz kelarêzan -	payîz - -	payîz kelarêzan xezan
payîze	payîze	payîze	payîze
paymal talan -	paymal - -	paymal talan -	paymal paşil leqeşil
pejmurde şerpeze -	sîsya çirç -	pejmurde şerpeze gelto	sîsyak çirç jakyak
pel laper	la lapere	pel rîpel	la lapere

* fêkîyên ji darê rijyayî.

pelewan

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
sefhe	ru	rî	ru
-	ta	-	ta
-	dîm	-	dîyu
pelewan	palawan	palawan	palewan
-	-	-	pel
pelk	pelk	qapaxê çimdê corênî	pelk
pemû	peme	peme	peme
-	luke	-	luke
pena bi xûda	pena bi xûda	homay bipawo	pena bi xûda
pence	pence	pence	pence
-	çepol	llep	çepul
-	çepok	-	çepok
-	-	-	pencole
pencere	pencere	pencere	pencere
-	orrosî	paca	orosî
-	-	şibak	-
penî	penamekî	limitikî	penamekî
bêdeng	bêdeng	bêveng	bêdeng
-	-	dizdikî	-
penîr	penîr	penîr	penîr
perçîn	perçîn	perçîn	perçîn
percîm	-	-	perc
percan	-	-	-
perçem	pope	bisk	pope
temurî	kilawe	-	kilawe
navçavik	xulamanî	-	-
poçax	-	poçax	-
perçê ganîya*	enam	perçê ganî	pel û po
enam -	-	-	-
perçîn	perçîn	perçîn	perçîn
perde	pêç	perde	pêç
xêlî	xul	xêlî	xul
bad	sur	-	sur
bîçe	pasar	-	girj

* orçanê wîend

			peya(1)
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
perd	awêrîn	hêrsok	ateşî
per girtin	bal girtey	pel girewtiş	balew girtin
-	-	-	perîn
perî	perî	perî	perî
perîşan	perîşan	perîşan	perîşan
-	melul	melul	peker
-	peşu	-	peşu
-	-	-	perîş
-	-	-	perîz
per per	pel pel	pel pel	per per
perre	hereme	perre	hereme
pul	pul	pul	pul
dirav	amîte	-	awîte
têkhel	têkel	-	perrêşan
perr û bask	qaç û qol	perr û bask	qaç û qol
perr û pê	pa û pil	pol û bask	pel û pa
persu	peta	serd girewtiş	peta
zekemî	zûkam	zekemî	zûkam
asirm	-	-	-
şobe	-	-	-
bapêş	-	-	-
pert	pert	vengra	pert
tewş	-	tewş	-
sil	-	-	-
perwane	perwane	perwane	perwane
-	-	perperok	perpole
peşk	qorix	peş	peşk
qorix	-	piş	qorix
peşk kirin	beş kirdey	peş kerdiş	dabeş kirdin
par kirin	beşbeş kirdey	bar kerdiş	beşbeş kirdin
pevketin	têkşîyey	têkewtiş	têkçûn
-	çîyawazî	pêkewtiş	cîyawazî
peya¹	peyade	peya	peya
peyade-	-	peyade	
-	-	-	papyak
-	-	-	pêkare

peya(2)

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
peya² şexs	peya -	peya şexs	peyak -
peyda eşkera dîyar -	eşkera peydar dîyar yoseywe	eşkera peyda dîyar -	eşkera peyda dîyar duzînewe
peyderpey -	peyderpey -	pêpeyra têdima	peyderpey -
peyir pêra	ko -	ko -	ko koh
peyman pêman	peyman -	pêman pê ameyîş	peyman -
peywendî têkilî girêdan	keyn û beyn - -	têkilî - pêra girêdayey	keyn û beyn - -
pêç badan pêçan - tewandin -	pêçazî pêçdayî lul taw waday -	pêç pêştiş lul tadayîş - -	pêçaz badan lul taw, qemç tawdan helpêçanîn
pêda berêkê da peve -	şûn be şûn - -	pêsero cêdima têdima têreyd	piştseryek duwa be duwa -
pêgan îsabet	pêgan -	ca de cay xo girotiş	pêgan -
pêdanîn întîzam	saman seqam	serraşt kerdiş -	saman seqam
pêkhatin¹ aştîkirin	astî kirdey -	aşt kerdiş pê ardiş	aştî kirdin -
pêkhatin² pêkve	sazyay hem qewlî	bîyayîş yew bîyayîş	sazyay destyekî
yekîtî hevrayî	hem desî -	- seycê bîyayîş	yektekî hewdesî

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
pêl	şepol	pêl	şepol
pêman* peyman	peyman -	peymendiş pêameyîş	peyman -
pênce	penca	pancas	penca
pêr	perî	perey**	pêreke
pêşî kolî(cûzam)	kolî -	- -	kolî -
pêş ber wane berge	were werdem velê cilew	vere verê vernî -	werdem ber cilew -
pêşgotin dîbace destpêk	dîbace - -	vatişê vernî - dest bide kerdiş	sereta dîwace -
pêşî girtin rê nedan -	wergîr werbes -	wernî girewtiş vernî bestiş vernî birrnayîş	bergîrî berbir gel
pêşu kelmêş	peşule -	vizik -	tofane
pêşîn¹ pêşî berê - serî	welîn walîn werewe ewel -	verên vernî verê ewil sere	berkin berk lebera ewel ser
pêşîn² dest bi dest -	helekan pêşîn pelepel -	helekan dest bi dest dest de	- -
pêşîya nanê tenur	pêşîyak tenurî	nanê tenur -	pêşyak -
pêşkir	selem	-	sewzixir
pêşmerge	pêşmerge	pêşmerge	pêşmerge
pêşnimêj mele	wernemay -	vernînimaj mela	berniwêj -

* belga bazarê, lihev hatinê, aşitiyê.

** di roî verê emroy

pêşqazî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
pêşwazî*	pêşwaz	dema bêro	berew bêrî
pêşwar	pêşwar	serek	pêşwar
serok	pêşayewe	serok	pêrayî
pêşewa	werewpêrî	-	perewpêrî
-	-	-	pêrî
pêşve	pêşga	rehetî	pêşga
hizur	-	hizur	-
pêt	pitew	pêt	pitew
pît	çeç	pît	çeç
sext	req	-	req
tund	-	tuj	qors
-	-	-	sext
pêvebûn	çespîya	pêra bîyayîş	çespîya
-	-	pêra beste	-
pêvekir	haluçyar	pakerdox	daluçke
-	aluçyare-	awîzan	
-	-	-	bel
-	-	-	beleçek
helawîst	-	-	elqawîs
pêvekirin	lêknay	pa kerdiş	lêkanîn
lê anîn	-	bide ardiş	-
pêwend	pêwend	têkilî	pêwend
pêvedan	day pune	day pede	pêvedan
geztin	gesay	pede dayîş	-
pêxoş	raxim	waştox	xozkar
xwezîkar	-	-	-
pêxûr	pêxwer	pêwer	pêxwer
pêxwas	pawerwa	warwa	papetî
xwas	paxirwa	-	-
piçûk	zarole¹	doman	menal
zarok	zawle ²	tut, qiçek	bebe
gede	werwêrik ³	pitik/gede	werwêrik

* dema bêr.

1. bi tevayî ji bo însan têt xebitandin.

2. bi tevayî ji bo însan têt xebitandin.

3. zarokê nûzavî.

			kegav
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
geda	golale	golale	piçuk
dişke	wirdey	wirdêk/şinik	role
-	beç ⁴	leyîrê teyran	beç ⁴
-	lamij ⁵	-	lamij ⁵
sirsuruke	zerqote ⁶	-	zerneqot ⁶
-	pasari ⁷	-	pasari ⁷
dişkemarr	tulemar ⁸	leyîrê marri	tulamar ⁸
pîrzay	pîreza ⁹	-	pîreza ⁹
-	parokle ¹⁰	gedeyo ke paykewto	paruke ¹⁰
-	kirbeçe ¹¹	leyîrê arweşî	paşîle ¹¹
nozik/nûxur	nolem ¹²	nûxur	bereza ¹²
-	parkole ¹³	-	parukle ¹³
-	heşkole ¹⁴	leyîrê heşe	-
dişkeşêr	şêrkole ¹⁵	leyîrê şêrî	şerkole ¹⁵
şiwilxe	pore ¹⁶	-	pore ¹⁶
-	bazele ¹⁷	-	bazele ¹⁷
kegav	goreke ¹⁸	-	goyreke ¹⁸
-	-	-	pelx ¹⁹
-	-	qeşmer	qeşmer ²⁰

4. çêleyê teyran.

5. zarokê ku şîrê jinekî di vexwe.

6. çêleyê teyrê ku hêj baskê wê derneketîye.

7. çêleyê teyrê ku per neketîye.

8. zarokê jin û mêrê pîr.

10. zarokê ku nû bi lingan digere.

11. çêleyê keroşkê(xirnik).

12. zarokê pêşîn za(nûkiri).

13. zarokê ku nû bi lingan digere.

14. çêleyê hirçê.

15. çêleyê şêr.

16. şitla nû ya mêşa hingiv.

17. ewan çêleyên ku guvrik bûne, li xwe ser dikarin bijîn.

18. golika ku ji şîr ve bûye.

19. çêleyê beraz.

20. çêleyê meymun

piçudank**Kurmancî****piçudank**

qûz

rehîm

piçuktur

-

piçukane

hûrikane

pidu

pidî

çî

pif

-

pif kirin**pîlaw****pile**

pêlik

derece

piling**pincar**

pancar

pindik¹

movik

-

pindik²

gul

xonçe

-

pir**pirç**

pûrt

pirr¹

gelek

zaf

-

Hewramî**piçedan**

-

-

wirdeyter

-

zawlane

-

haru

-

-

pif

faw

faw kerde**pîlaw****pilekanî**

-

-

piling**terebar**

-

serpel

-

-

qopke

gopîte

-

-

pirdî**pirze**

-

pêşu

meşmer

-

-

Dimilî**kiss**

-

rehîm

wirdîkêr

şinikêr

wirdîkane

hûrdîkane

pidû*

pidî

-

pif

-

pif kerdiş**pîlaw****nerdiwan**

paleke

derence

piling**pincar**

-

pind

movik

serpel

pind

vil

vişko

gul

pird**pirç**

pûrt

pirr

gelek

zaf

vêşî

Senendajî**piçedan**

-

-

piçuktur

-

menalane

-

haru

-

-

pif

-

pif kerdin**pîlaw****pile**

pilêkan

-

piling**terebar**

-

qelepope

-

-

weç

wil

-

-

pird**pirze**

pirzole

pêşu

meşmer

-

-

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	pişkoj Senendajî
pirr²	tîskin	pirçin	tîski
herî	tukin	tukin	tukin
-	kolkin	kurikin	kolkin
pirrbêj	mirya	qalzaf	herze çene
çene sist	çenewer	çene sist	firrewêj
çeneketî	çenake	çenekewte	firre
-	delo	-	delo
pirrxwar	firrewer	zafwer	firrexwer
gelexwer	lemdirya	pize diryaye	çilêç
çilek	-	çelek	-
-	-	pîzexişin	-
pirtik¹	pil	-	pil
biryar	-	-	cincik
pirtik²	pil	pirtik	pil
kirp	-	-	-
pirpizek	pitrok	kûzbilikî	pitro
-	-	kozvilik-	
pişpor	axe	zanaye	axe
pişare	şewqat	xelat*	şewqat
dîyarî	deste rêkane	-	deste rêkane
pişik	şoşî	pişik	şoşî
kezeba sipî	-	qesba sipî	-
pişk	pişk	pişk	pişk
beş	beş	beş	beş
par	-	bare	moçe
parçe	-	parçe	parçe
pay	-	bar	-
pişkdar	beşbar	wayîrê bare	beşbar
beşdar	beşdar	beşdar	beşdar
şirîk	moçebar	baredar	moçeber
hîsedar	-	hîsedar	-
pişkoj	dûgme	gojak	dûgme
pişkof	-	zirar	-
qomçe	-	qomça	-
dûgme	-	sedef	-

pîst			
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
pişt¹	mazî	mane	pişt
-	-	mîyane	-
pişt²	şun	pey	şun
dawî	ramal	peynî	rêwal
duwayî	ret	peyra	ret
paş	-	dima	-
pey	-	badîna	-
piştevan	piştîwan	paşmêr	piştîwan
paşmêr	pena	paşgêr	pena
paşgîr	la girtey	paştgir	la girtî
terafgir	-	terafgir	la koşke
piştî	derzelo	derze	pişte
şixre	-	-	şexre
piştîvan	tîrek	pişteka dêsî	şemek
dêreke	-	qaroste	çilmerde
piştwanî	piştwanî	paştî dayîş	piştwanî
piştgermî	-	paldayîşpiştgermî	
paldayîn	-	-	-
sipartin	-	-	-
pîç	zol	bînc	zol
-	-	xilt	molekî
pîn	şeq	paşkil	şeq
zîtik	leqe	loq	leqe
-	-	zîtik	ordeng
pîneçî	pîneçî	pîneçî	pîneçî
pîneduz	-	sewlderz	-
koşkar	-	koşkar	-
pînekirî	şire	pîne kerde	şir
kevn	-	kihan	çek
-	-	keyen	rîpal
pîr¹	pîr	pîr	pîr
kal	-	kal	konsol
kevnesal	-	extîyar	salxûrde
pîr²	kohe	kihên	kohe
(mûzmîn)	-	keyen(qronîk)	pîr

			post(1)
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
pîroz	pîroz	pîroz	pîroz
-	-	bimbarek	-
pîroze	pîroze	pîroze	pîroze
pîs	pîs	pîs	kisîf
xerab	xerab	xerab	xiraw
bedgel	napor	bed	bedteşk
çepel	çepel	-	çepel
genî	genî	bûyin	genî
girêd	nakolokar	gemarî	nakolokar
pîsgo	xerabwac	xerabwac	bedwêj
-	-	xerabvatox	bedgo
-	-	-	xos
pîsî	pîsî	pîsî	pîsî
çepelî	çepelî	-	çepelî
pîvan	sengayî	setiş	sengayî
qas	taqî	-	taqî
-	berawerd	peymawitiş	berawerd
pîvaz	pîyaz	pîyan	pîyaz
pîvek	peywane	peymawane	pîwane
kod	kewçe	kebçe	-
-	-	kod	-
pîyale	pîyale	qedeh	pîyale
kasik	-	-	-
pol	po	dendika mêwî	pol
sikil	sikil	bezre	sikil
pola	pola	pola	pola
poldan	paldawe	pal dayîş	piştan
sipartin	warîs paryay	paştî dayîş	piştan
-	hors paryay	-	-
ponijîn	weriwawî	venek	xewalud
çav lixew	-	-	-
xewar	-	-	-
post²	poz	sitare	şater
çeper	çapar	çeper	çeper
pusî	-	-	-

post(2)

Kurancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
post²	pos	poste	pos
çerm	tokal	çerme	pês
kevil	-	-	-
postîn	kepos	posteyin	kelpos
poşman	poşman	poşman	poşman
potîn	potîn	potîn	potîn
poz	poz	pirnos	poz
vinik	kepoz	vinî	lut
kepu	lut	zincî	kepoz
difn	birnax	pirrnîk	birnax
bêvil	-	-	-
pûç	pûç	pûç	pûç
-	puçel	rizyaye	puçel
-	hurol	helisyaye	holol
-	pêv	-	fîrol
pûng	pune	pûne	punge
pûrt	pûrtke	pûrt	tuk
qij	kij	-	qij
pût	pût	pût	pût
purto	kolkin	kikin	kolkin
pirço	têskin	pirço	têskin
-	tukin	tukin	tukin
-	-	tule	-
pusî	milas	dam	milas
dafik	-	kozîk bestîş	qolax
duzax -	-	-	-
puş	puş	puş	puş
palax	pelaş	palax	pelaş
-	şexal	-	poşal
puşî	rûpene	pûşî	rûpene
perde	pêve	perde	pêvek
puzik	puleke	pelik	puleke
-	-	pulik	pule

Q-q

			qayîş
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
qahpe	cinî	qahpik	qahpe
orispî	sazne	orispî	sazne
ttol	gander	qunda	gander
-	çeqalte	ttol	çeqalte
qaltax	-	qaltax	cone
qalib	qalib	qalib	qalib
qalind	qol	qalind	qol
stûr	-	-	hoz
istûr	-	-	-
qalindî	barsayî	qalindî	barsayî
stûrî	-	-	-
qamçî	taziyane	qamçî	qemçî
qemçî	şelax	qamçî	şelax
şelaq	-	şelaq	-
taziyane	-	-	-
qasek	tan	tayn	tan
gavek	-	gamî	-
tan	-	binê	-
qasid	pîya	qasid	pîyak
-	-	-	belepa
qaş	murxane	murik	neqîm
-	-	qaşa giştirî	-
qayîş	qayîş	qayîş	qayîş
qemçî	duwale	qamçî	qemçî
-	şelax	şelaq	şelax

qaz

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
qaz	qajî	qaz	qaz
qazanç	muçe	qezenc	behre
behre	bare	bare	bare
qebûl kirin	milniyay	qebûl kerdiş	milniyay
mildaber	-	mil ronayîş	-
qedeh	cam	qedeh	cam
-	-	-	wendey
qedr	hûrmet	hûrmet	hûrmet
rûmet	awrûmeny	rûmet	rêz
rêz	-	qedr	-
qefes	qefes	qefes	qefes
qelem	tiwîşotî	qelem	serşur
sertuj	tiwî	-	sertuj, tûjik
-	mîdad	-	mîdad
qelemtiraş	qelemtiraş	qelemtiraş	qelemtiraş
-	qelebirr	-	qelebirr
qelew	çax	qelew	çax
serxwe	goştin	goştin	goştin
xurt	xîpîş	xurt	xîpîşne
-	kîpin	xîpe	kîpne
qeliyay	birjiya	qilênaye	birjiyak
qelandî	-	surkerde	-
qelp	qelp	qelp	qelp
sexte	-	sexte	-
qelûn	qilyandemî	qelûn	sewîl
-	sebîl	-	sebîl
qend*	qen	qend	qen
qeranfîl	qang	qeranfîl	qang
qerebîne*	pemleperî	qerebîne*	pemleperî
qirêj	zirk	qirêj	zirk
çirk	çirk	gemar	çilk
-	dirn	-	dirn
qern	qern	qirn	qern
-	-	az	-

* Şekirê nebat.

			qir
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
qerqîtik	halî	qaxî	hale
-	jêlî	qalî	jêle
qertel	helu	hêlû	helu
leşxur	leşxur	leşxur	leşxur
lorî	holinc	humo	-
hêlû	dal	qertel	-
qest	qirm	qest	qirm
qeşeng	qeşeng	rind	qeşeng
narîn	kelan	narîn	kelan
xuwan	-	-	-
qeşmer	mesxere	qeşmer	delqek
mesxere	-	-	-
qirdik	-	-	-
qet	qet	qet	qet
birr	-	birr	-
-	-	qirt	-
qes	-	qes	-
qetandin	rinay	qerfnayîş	dawêşanin
dirandin	diryey	dirnayîş	diranin
çirandin	helar kerdey	çîrnayîş	piçranin
tîşkirin	tilîşnay	tîş kerdiş	-
qelişandin	-	qelişnayîş	-
qetrekêş	qetreçekîn	karmê bostanan	qetreçekîn
cubirr	hole	ciwbirr	besîlebire
sinik	-	-	aludizek
-	-	-	hole
qedexe	qedexe	qedexe	qaxe
-	-	yasax	-
qeyd	pawen	qeyd	pawen
-	-	-	paben
qeysî	şêlanî	qeysî	qeysî
qeytan	qeytan	qeytan	qeytan
-	-	-	ben
qijik	qijqere	qijik	qijqere
qir(qirbûn)	qir	qir	qir

qirik			
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
qirik	qorqoraçke	qirik	qorqoraçke
gewrî	-	-	-
gilaloçik	-	-	-
qir ketin	-	qir kewtiş	-
qîjîn	qîje	qîjîn	qîje
qîrîn	çîqe	qîrîn	çîqe
qîr	qîr	qîr	qîr
zîft	-	zîft	-
qîrîn	carr	qîrayîş	carr
gazî	coş	gazî	coş
canîn	-	-	bangewaz
hawar	-	hawar	helale
qîyafet	qîyafet	qîyafet	sekut
-	sekut	-	-
qîzîtî	kinaçîyî	keynekê	bin kenêşkî
bakîretî	-	bakîretî	-
qîzanî	-	keynetî	-
qol	qol	qol*	kol
qut	kol	qot	-
-	-	kirr	-
qolinc	qolin	qolinc	qolinc
-	-	-	birk
qotre	hawlerû	dirno	hewlerû
-	rûş	rî bizrikin	-
-	-	hawlerî	-
qu	qu	pîyay**	qu
paşî	-	-	-
qul***	hol	qeraqure	hol
-	-	-	mêrdezime
qumatek	qunaxe	qundax	qunax
quntax	papule	bûxça	papole
poçolik	-	-	-

* boçqol.

** girîşo ke kile gêno çeqmaqê ssîyinî reyde.

*** reşikê şevê.

	qûluz		
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
quncik	kûnc	qûncik	kûnc
qoşe	qoşe	goşe	qoşe
kûncik	kolesuç	kûncik	kûncol
-	suç	-	suç
-	-	-	kolsuç
qur	naretî	teşxele	erbede
qure	-	-	-
keşmekeş	-	-	-
qurban	zaq	qurban	zaq
xêrê	xêrê	xêrat	xêre
-	waq	-	waq
-	-	-	maq
-	-	-	zêt
qure	xere	qûre	xere
xere	fîzin	xwirazî	fîzin
-	keleba	-	keleba
-	-	-	bayhewa
-	-	-	mirqîn
qurnûçik	qolîncê	neqûsikî	niqkûrçik
qirmîçik	-	-	-
niqurçik	-	-	-
qurtik	qulpîne	qurtik	qurpîne
birî	qurpîne	-	-
quwet	quwet	quwet	quwet
hêz	hêz	hêz	hêz
şîyan	gor	şîyan	gor
zor	zor	zor	zor
-	werge	-	berge
-	taw	-	-
quling	qazîqûling	quling	quling
-	-	-	qazîqûling
qumar	qumar	qumar	qumar
qûn	înîne	qîy	komî
qît	-	qin	qink
-	-	-	pîzî

qûş	Hewramî	Dimilî	Senendajî
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
qûş	quşqun	paldim	quşqun
-	paluwe	-	ranekî
qûluz	qox	qûluz	qox
xûz	çemyawe	xûz	çemyakewe
qembur	kiwer	qembur	kom
kuz	-	-	-
qûrt	çor	qût	çor
-	-	-	qum
qûtî	qûtûwe	qûtî	qûtu
sendoq	ceyb	sendoq	ceyb
bahol	bahol	bawil	micrî
-	micrî	-	sendoq
qûz	kûs	kiss	kûz

R-r

			rastbêj
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
ra	ra	rayîr	ra
rê	raga	rahar	rê
rêk	-	-	rêga
rabûn	wirîste	wariştîş	rasewbûn
bilindbûn	horsaywe	warzayîş	berzepabûn
hêzdan	horsey	hêzdayîş	helsan
ragirtin	tewqîf	tewqîf	tewqîf
rakirin	wergirtey	berz kerdiş	laberdin
hilgirtin	horgirtey	hewanayîş	hilgirtin
ram	ram	meram	ram
amac	lênî	mexsed	lênî
meram	wey	amac	gorî
mebest	-	mebest	-
ran	ran	hêt	ran
rahn	-	-	-
hêt	-	-	-
rast¹	-	raşt	ras
dirûst	dirûst	dirûst	dirûs
-	-	-	qîd
rast²	ras	raşt	ras
tîr	qenc	tîr	qenc
qîd	-	-	qîd
rastbêj	raswac	rastwac raswêj	
-	rase	raştok	rase
-	rizin	dirûst	rizin
-	xet	raşt vatox	xet
-	qetar	-	qetar

rastbûn	Hewramî	Dimilî	Senendajî
rastbûn	rasew bîyey	raşt bîyayîş	rasewbûn
qenc bûyin	qencew bîyey	hewl bîyayîş	qencewbûn
qenî	horosey	hewley	sêxbûn
rast gotin	rasawtey	raşt vatiş	ras witin
-	dirûs watey	dirûstey	dirûs witin
rasthatin	ras beramay	raşt ameyîş	rasewbûn
leqayî	dil ameyî	leqa cê bîyayîş	ras derhatin
-	rê kewtey	-	hatin dil
pêrgînî	werkewtey	vera pê kewtiş	helkeft
rastî	rasî	raştî	rasî
rastkirin	rasew kerdey	raşt kerdiş	rasew kerdin
-	hornişnay	-	-
raweşandin	-	weşanayîş	şekanin
rawesten	eremdiray	vindertiş	wêsan
bînvedan	-	arisyayîş	ladan
ray	rawêj	ray	ray
-	-	-	rawêj
-	-	-	ra
raz	razê	sirr	raz
sirr	-	-	-
razyane	razyane	sirr limitoxey	razyane
-	rezel	xorîney	-
ref	refe	ref	refe
dereg	-	dereg	balerefe
texçik	-	-	-
reh	rîşe	rîçik	rîşe
kok	retewe	kok	retewe
bineke	binetu	binya	binetu
resen	resen	-	resen
rêl	rek	reya	-
rehet	asude	asan	asude
hêsan	-	rehet	-
rehetî	asayîş	asaney	asane
hêsanî	weqre	rehetê	berderga
aramî	star	-	tekye
-	siyaywe	-	-

			resim
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
rehîn	rehn	rîhan	rehn
-	barimte	-	barimte
girew	-	girew	girew
rejîdan	zuxaldan	kuçlan	zuxaldan
rejudan	xeluzdan	-	suxaldan
kûçik	-	-	-
remz	remz	remz*	remz
-	-	pinikî	goşe
-	-	-	dirke
renandin	rene kerdey	rende kerdiş	rene kirdin
rendandin	-	neqirnayîş	-
rencber	rencber	rêncber	rencber
-	-	destirman	xerbende
rende	rîş	rende	xeraj
rene	-	-	-
reng	reng	reng	reng
rengîn	rengame	rengin	rengîn
-	-	rengên	rengame
rengreş	reştale	sîyatale	reştal
reşkele	sewze	-	reşkele
-	-	-	sewze
renî	herse	hewrês	herês
aşît	-	newrês	-
benîn	riş kerdey	rende kerdiş	rokanin
terişandin	-	teraşnayîş	kiranin
kotin**	-	kotiş	-
repîn	qîn	xezeb	qîn
xezeb	cehir	-	cehir
resim	resim	resim	resim
bab	baw	-	baw
rê	yasa	-	yasa

* nişanê ke mana yên a limitikî bibo, sîmbol.

** ji aliyê heywanan ve kotina qaşilê(qalîkê) daran.

resayî**Kurmancî****reşayî**

tarî

tarîfî

şevreş

reşandin

-

roşekî**rev**

silik

fîrarî

-

revandin

silikandin

-

-

-

terqîn

-

revok

ttor

rewac

-

rewan

xoşçû

rewş¹

tewrr

tterz

-

-

rewş²

wezîyet

-

-

-

xeber

Hewramî**siyawî**

taema

tapo

-

pijiknay

-

roşokî**rem**

sil

tar

silme

remaywe

silkerdey

silemaywe

tarnay

erfanay

-

-

sirk

tor

rewac

birew

weşrewit

-

resm

yasa

-

-

-

şîwe

çeşn

tehr

baz

deng

xeber

Dimilî**şîyayî**

tarî

tarîyî

şewtarî

pijiknayîş

rişnayîş

reşokî***rem**

-

fîrarî

-

remnayîş

-

-

-

-

terkneyîş

-

remok

remayox

rewac

-

rewan

-

tewrr

-

terz

-

-

şêwe

wezîyet

hal û hewal

-

-

xeber

Senendajî**siyayî**

tarmayî

raşayî

-

pijanin

-

reşokî**rem**

sil

tar

silme

remanin

silkirdin

lîlemîyanwe

taranin

rifanin

tarkirdin

rewdan

sirk

tor

rewac

birew

rawar

-

rewş

tewrr

tterz

resm

yasa/rîwî

şîwe

çeşn

tehr

baz

debg

xeber

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
rest	fîşeklo	rest	rest
-	berg	-	berg
-	-	-	fîşeklo
-	-	-	fanosqe
rez	bax	bax	bax
-	mêwewî	rez	mêwsan
-	baxmêwe	-	baxmêw
rêda	ricuwa	ca de	rewa
cayîz	-	cayîz	-
rêdan	raday	rayîr dayîş	rêdan
rêdarî	rêdarî	rêbirrî	radarî
rêbirrî	-	raybetal	radarane
rê girtin	ber girtry	rayîr birrnayîş	ber girtin
ber girtin	-	vernî girotiş	-
rêk	rêk	serraşt	rêk
rêketin	kewtey bi ra	ray kewtiş	rêketin
-	cimayre	raymendiş	-
rêl	darsan	daristan	darsan
qorî	cengel	qorî	cengel
dehl	-	dehl	-
daristan	-	rêl	-
satar	-	-	-
rênc*	like	wesîn*	lik
rêş	pezmîne	rêso peşmên	peşmîne
rêşî	girze	girze	girze
gurz	lewer	tewe	lewer
rêwî	rawyâr	rayan	rêwkar
rêkar	-	rayon	rêkber
rêxistin	weseweray	rayîr vistiş	rêketin
sazkirin	-	sazkerdiş	rêkirdin
rêxistin	-	rayvistiş-	
rêz	xet	xet	xet
xet	-	rêz	-
rêzîn	rêzin	rêzin	rêzin
qetar	qetar	-	qetar

* kûla gost/girvevê miyanê gostî.

rijandin**Kurmancî****rijandin**

-

rijde**rik**

îsrar

rind**risq**

-

risaw

tirol

rişk**rittam**

littam

telp

têtir

dûrd

lîm

riya

-

riyakar**rizgar**

azad

rîayet

-

rîdîno

-

-

rîşe

rih

rehe

binç

-

-

-

Hewramî**micyay**

mitey

rişte**rik**

-

rind**tefaq**

azuxe

risaw

tiro

rişk**herhesî**

-

-

-

-

-

riya

-

riyakar**rizgar**

riskar

rîayet

-

rîşdar

-

-

rîşe

bêx

rîx

binç

bin

kote

binçe

Dimilî**rişnayîş**

-

rişte**rik**

îsrar

rind**nefaqa**

risq

risaw

tiro

rişk**dûrdî**

-

telp

-

-

-

riya

payedar

riyakar**xelas**

azad

rîayet

-

erîşin

-

-

erîş

rî

erdîş

herdîşe

-

-

-

Senendajî**rijanîn**

weranin

rişte**rik**

-

rind**tefaq**

azuxe

risaw

tiro

rişk**herekulête**

lête

-

-

-

-

riya

rûwaletbazî

riyakar**rizgar**

riskar

rîayet

pas

rîşo

rîşin

rîşdar

rîşe

bêx

binetu

binç

bin

retewe

binçe

			rrut
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
rîx	qerseqole	rêx	qerseqol
ters	sewru	-	senêr
sergîn	sewreqîl	sil	las
robar	awbare	vervay	cubar
beravî	-	verê veya aw	deraw
rodî	ruxle	loqla	êlexaw
rêvî	-	loqrey	-
rohelat	meşriq	rojhelat	rojhelat
rohn	tilîz	awên	awekî
roj	rojîyar	roj	rojîya
-	wer	roc	xwer
-	weretaw	verroj	xweretaw
tav	-	tîjî	afîtaw
-	-	-	xwerşî
rojane	royne	rojane	rojane
yewmîye	-	yewmîye	-
rojî	rocî	roce	rojik
roj lêdan	beremay	roj pirodayîş	rojew bûn
-	werkewtey	roşn bîyayîş	-
ronahî	ronahî	roşnayî	roşnayî
-	roşnayî	roşney	-
-	aso	roşin	aso
-	diruşe	-	diruşe
-	soma	-	soma
rondik	hesrî	hesrî	firmîsk
histirî çav	-	estirî	-
ronî	roşer	roşin	roşer
rojname	rojname	rojname	rojname
ronîkirin	roşen kerdey	roşin kerdiş	roşen kirdin
rovî	riwas	lî (lûy)	rîwî
rozî	rozî	rizq	rozî
-	risq	-	risq
rrut	rut	rut	rut
rrik	-	bame	rrik
tazî	-	viran	bêperde

ruv	Hewramî	Dimilî	Senendajî
ruv	wer	rumî	zehir
birzik	banega	berzik	banega
binzik	şermga	-	şermga
şermga	-	-	zarga
rû	rûwe	rî	rû
serûçav	sekut	-	sekut
-	beçek	-	beçek
rû bi rû	rû be rû	rî bi rî	rû be rû
-	çene be çene	veracê	beraber
rûdar	rûdar	awa rî şîyayîş	rûdar
cilq	perrû	bêar	perrû
çors	-	-	-
rû dayin	ruweday	rî dayîş	qomyan
-	qomyan	-	-
rûh	rûh	rûh	rûh
rû girtin	rû girtey	rî girotiş	rû girtin
rûkêş	rûkêş	berber	rûkêş
rûnas	rû nîyas	rî nas	rû nîyas
rûreş	rûsiyaw	rîsiya	rûreş
-	-	-	rûçerek
rûmet	awru	rûmet	seng
qedir	nigîn	ercîyaye	nigîn
bawer	bawer	bawer	-
rûn	rûn	riwen	run
tam	tam	tam	tam
-	cerbî	dohn	çewrî
rûnî	runey	riwenin	runî
rûsipî	rûçermî	risipî	rûsipî
rûş	qolteşe	sextekar	ruş
zexel	-	zexel	qolşe
rût¹	rut	rut	rut
xizan	rutle	xizan	rutle
feqîr	qut	feqîr	qut
-	-	çinîbîyaye	qutel
-	-	-	petî

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	rûtirs
rût²	rût	rût	rût
-	qot	qot	qot
-	qotel	-	qotel
-	rûtel	-	rûtel
rûtirs	rûdirş	rûtirs	rûdirş
rûçiqirî	luteluteker	rîçiqiryaye	pilulutker

S-s

sabûn

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
sabûn	sabûn	sabûn	sabûn
sade	petî	sade	petî
pak	pak	pank	pak
paqij	sepol	-	sepol
xwerû	-	-	sade
li xwerû	-	-	-
saf	sa	saye	sa
-	sayeke	saf	sayeke
sal	sal	serr/m	sal
salane	salane	serrane	salane
-	-	qezencê serr	-
sala tê	sala weter	serrna	salêtir
sarinc	-	sarinc	awsark
siwarî	siwarî	siwarî	siwarî
sax	sax	sax	sax
xweş	xweş	weş	xweş
zînde	zîne	zînde	zîne
saye	tapo	saye	tapo
xêr	-	xêr	tarmayî
saz¹	saz	saz	saz
hazir	teyarek	tedarek	teyarek
amade	-	hadre	-
xir	-	-	-
saz²	tan	saz	tan
-	-	tanbur	-

	serbilind		
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
sazkirin	tamîr	tamîr	tamîr
lêkdanîn	-	sazkerdiş	-
dirist kirin	-	dirist kerdiş	-
saz lêdan	sazjay	saz cenayîş	saz lêdan
sebeb	espaw	sebeb	espaw
semed	espab	semed	espab
sedem	-	-	ewzar
esbab	-	-	-
sed(100)	ssed	se(100)	ssed
seku	seku	serku	seku
dik	-	dik	-
selête*	selête	cenîya bêar	selête
-	kawle	şiltek	kawle
-	demzem	-	demzem
semawer	semawer	semawer	semawer
semêş	mêş seganî	meysa kûtikan	mêşe sekane
mêş se	-	-	sek megaz
sepêşî	-	-	-
sendoq	sendoq	sendoq	sinoq
bikirr	micrî	sandoq	micrê
-	xerîdar	-	xerîdar
-	hezarpîşe	-	-
sendox	bisîn	girotox	bistîn
mişterî	-	mişterî	-
senet	binçax	senet	binçax
seqetî	topay	topalî	seqetî
topalî	-	seqetî	topîn*
lengî	-	lengayîş	-
kulekî	-	kulekî	-
ser	ser	ser	ser
-	ban	ban	ban
serav	seraw	seraw	seraw
serbilind	serbulen	sereberz	serbulen
serfiraz	serfiraz	-	serfiraz

serdan

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
serdan	ser dayune	ser bide kerdiş	serda
-	-	ser piro dayîş	-
serde	peyce	nerduwan	peyce
merdiwan	-	nerdîwan	-
derence	-	derence	-
pêlik	-	-	-
serjêr	serwecêr	seracêr	serewjêr
berjêr	lêj	acêr	serewlêj
berwar	xiz	ver be cêr	lêj
-	-	-	xiz
serjêrî	serewcêrî	seracêrî	serewjêrî
berjêrî	lêjî	acêrî	serewlêjî
berwarî	xizî	ver be cêrî	xizî
-	-	-	lêjî
serencam	serencam	servîyartî	serencam
serborî	-	xatirat	sernixun
serhatî	-	-	-
serêş	serêş	seredej	serêş
sergerdan	sergerdan	sergerdan	sergerdan
vêleme	tefre	-	tefre
-	tuna	-	tuna
sergerm	sergerm	sergerm	sergerm
-	xerîk	-	xerîk
sergêjî	serkêçe	sergêjî	sergêce
sergîn	peyne	sergîn	peyîn
peyîn	sewro	sillo	-
kêle	qerseqol*	sil*	qerseqol*
terde	-	rêx**	las**
serhed	serhed	serhed	serhed
serhildan	toqe	sere hewanayîş	toqe
serkêşî	horemay	serkêşî	serkeşî
serî	qelepope	serepelik	qelepope
tîtalek	serpope	lewe	pope

* sergîna hesp.

** sergîna ga.

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
zîrme	kel	sere	kele
poz	-	pirnos	perzî
-	-	-	lewe
serjinik*	kinaçlereng	jino	jinereng
-	-	-	bileknaçî
serkanî	serçeme	serçime	serçawke
serçavî	-	-	-
serkêş	serkêş	serkêş	serkêş
sermaye	sermaye	sermaye	sermaye
maye	-	sermîyan	maye
sermil	kopan	serpol	kohan
kolekan	-	kolî	-
sernivîş	serese	serenizm	serevkere
sernixun	nunyawe	sernux	nixun
serrad	keme	serradî	seren
serrad kirin	keme kerdey	serradî kerdiş	seren kirdin
serserî	serserî	serserî	serserî
-	hako	-	hako
-	nahal	veradaye	nahal
-	newerd	mîyandew	newerd
-	çetun	-	çetun
sitargah	sitargah	sitaregah	sitargeh
qarargah	qarargah	qarargah	qarargah
-	hewar	hewar	hewar
seterenc	şetorec	seterenc	şetorinc
şetrenc	şetorunc	-	-
sewda	for	sewda	for
bayê sewdayê	-	vay sewda	-
sewul¹	awder	peyşîyayîş	awder
-	kenaw	ragnayîş	kenaw
sewul²	mileke	şîp	awrêz
-	kîye	-	-
sêgoşe	yere goşe	yerê goşe	sêgoşe
-	yerepalu	hîrê goşe	sêpalu

* mêrê jin xwîy.

sêl	Hewramî	Dimilî	Senendajî
sêl	binkir	dewq/m	binkir
-	sac	tewq	sac
sêpê	yerepa	hîrêpay	sêpaye
sêling	-	hîrêling	dîspa
sêşeme	yereşeme	sêşeme	sêşeme
-	-	yerêşeme	-
sêv	sawî	say	sêv
sêvik	sêwe zemînî	sayek	sêva zemînî
sêzde	seyngize	hîrês	sîyangize
-	-	des û hîrê	-
sibe	ban	siba	ban
-	serûbanû	-	banmal
-	kelk	-	kelk
sifre	sifre	sifre	sifre
sike	sike	sike	sike
silq	çunerî	silq	çuner
çikindir	-	terew	-
sim	sim	sim	sim
simaq	simaq	simaq	simaq
simêl	simêlî	simêlî	simêlo
-	-	zimbêlî	-
sinbil	simil	sinbil	sûmbil
-	simletêf	-	simletêf
sindan	dezga	dezgeyo asinên	dezga hesinî
ûrsa çilingîr	-	-	-
sing*	xîxaxûr	qazux	mîxaxur
-	mîxtewel	mihîn	mîxtewel
seke	golmîx	sîke	golmîx
-	wawaşî	-	binkeş
-	bindes	-	bindes
-	-	-	hingil
-	-	-	axiye
sipariş	sipariş	sipariş	sipariş
pinxam	-	-	siparişt

* - sîngê keş - sîngê dîwar

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
sipartin	esparî	şendiş*	sipardin
sipartî	esparay	şendaye	esparde
-	-	dusnaye	siperde
-	-	-	siperyak
sipeng	şeng	şeng	şeng
dîlber	-	dîlber	-
şeng	-	-	-
sira	qetar	qat	qetar
ssef	ssef	qor	ssef
rêz	rêzin	rêz	rêzin
sist	sis	sist	sis
şil	şil	-	şil
-	fil	-	fil
-	silp	-	silp
sistî	sisî	sistî	sisî
sitemkar	zalim	zalim	zalim
zorba	-	zorba	sitemkar
sitewr	-	estewr	neşor
-	-	hêstewr	-
sitil	sitil	sitil	sitil
satil	-	satil	-
sitûn	koleke	hestun	koleke
istun	paye	istun	paye
pêşmal	tîrek	tîr	teje
-	şemek	pirde	paçke
-	-	-	çilmerd
sitûr	barsayî	qalind	barsayî
istur	koloftî	-	koloftî
qalin	qalet	-	qilet
sivik^{1**}	sepul	sivik	sepul
pexme	pexme	qeşmer	pexme
dîn	serûsepol	dîno	çil
-	-	-	fil

* yew çî bi yewna çî şendiş.

* merivê sivik.

<u>sivik(2)</u>			
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
sivik²	siwik	sivik	siwik
sivikbar	siwikbar	barsivik	barsiwik
barsivik	-	-	-
sivikî	siwikî	sivikî	siwikî
siwar	siwar	siwar	siwar
-	-	aspar	-
siwax	siwax	siwax	siwax
seya	sawîye	sawite	awîye
-	benenaw	-	benenaw
-	-	-	kagil
siwaxkirin	siwaxday	siwax kerdiş	siwax kirdin
seyandin	sawiyeday	sawitiş	awîye kirdin
-	nawan	sawitiş	-
-	goleban kerdey	sawitine	-
siwekar	sewade	sewaxkar	basewa
seyandox	-	siwax kerdox	xewnewar
basewat	-	siwaxkar	-
siwil	awrêj	-	awrêj
-	kîye	-	awrêz
siwut	siwu	faîz	siwu
sî	sey	sey	saye
sih	sîber	seyver	sîwe
sîle	şexlax	şexmaq	şexpale
şirmaq	şexpale	şîlpa	şexlax
şileqê	şex	leqmat	şex
-	-	sîla	zîle
-	-	lapa	şexqezîle
sîng	palu	sîne	palu
sînî	sînî	sînî	sînî
necem	-	-	-
sîr	sîr	sîr	sîr
sîper	senger	sîper	qîyanpena
senger	-	-	canepena
tape	qelxan	-	qelxan
sîsirk	sîsirk	karmikê hemamî	sîsirk
-	-	-	sîfrehire

			<u>sunet</u>
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
sîwan	sayewan	seywan	sayewan
çetir	çetir	şemsîya	çetir
so	nijand	neseb	nijad
nijad	-	cis	-
sobe	sobe	sobe	sobe
-	-	-	buxarî
sofî	sofî	sofî	sofî
soll	pala	sewl	kewş
pêlav	-	çekal	-
soldirûn	palawraz	sewlderz	kewşduz
koşkar	-	koşkar	-
sole	xamîne	sap	qewş
sap	pawerî	pûş	kale
puş	babêrî	palax	-
palax	pala	palax	-
qewş	-	-	-
kalik	-	-	-
spas	spas	spas	spas
spîde	seher	şefeq	seher
elind	-	-	-
sse	tute	kutik	sek
kuçik	gemal	-	gemal
ssinît	beremu	ssinît	beremu
pendero	-	şimay	berje
ssond	qesem	siwend	qesem
ssor	ssor	sur	ssor
-	-	-	qirmiz
ssorbûn	ssorew bîyey	sur bîyayîş	ssorewbûn
-	kîsnaye	sur bîyaye	-
ssorik	sorley	sorik/m	sorîçe
sune	sune	werdeg	sune
sux	alişte	qir	zuqim
qir	-	-	-
suxar	-	-	-
sunet	xetene	sunet	sûnet
-	-	-	xetene

Ş-Ş

şabaş

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
şabaş	şabaş	şabaş	şawaş
şagirt	şagirt	şagirt	şagirt
berosta	çakir	-	çakir
şahî	şahî	şahî	şahî
şahîn*	şahîn	şahîn	şahîn
-	-	hurhur	-
baz	-	margêr	-
şal ¹	şal	şal	şal
şotik**	bêbin	-	piştwin
şal ²	şal	mûndî	şal
piştewan	piştewîn	-	piştwin
-	piştben	-	piştben
şan***	şane	şan	şan
mil	-	-	şane
şanê hingiv	kojawî	şanê hingimênî	henguje
-	-	-	hemuje
şans	amedî	şans	amedî
bext	bext	bext	bext
hat	hat	-	hat
-	migiyan	-	amew
-	nigîn	-	îqbal
şaqul	şaqul	şaqul	şaqul

* teyrê nêçîrê.

** şalê bi qayîş.

*** şana hingiv.

			şeqdar
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
şareza	şareza	şareza	şareza
zana	aşna	zanaye	aşna
-	belet	-	belet
şax	şax	şax	şax
şefeq	şeweq	şefeq	şewek
nevreqe	roşnayî	roşnayî	roşnayî
şeh	şane	şane	şane
şehwet	şehwet	şehwet	şehwet
-	-	-	mirx
şekil	şekil	şekil	şekil
sikum	çeşin	-	çeşn
ceneb	-	-	ceneb
dirûv	-	dirûv	sequt
şekir	şeker	şeker	şeker
-	şukir	-	şukir
şel	şel	şel	şel
çolax	-	çorax	-
milqot	-	-	-
şelale	qelwez	çirre	awşar
şîp	-	şîp	abşar
-	-	-	qelewez
şem	şeme	şeme	şeme
roj	-	roj	-
şene	lawec	narbe	bincil
narb	xane	xifle	binlik
xifle	paroş	xilf	pacoş
şeq¹	şeq	şeq	şeq
rrep	rep	rrep	rep
rreq	rreq	rreq	rreq
şeq*²	serenaz	şeq	serenaz
kenare	-	şax	kenare
-	-	-	lakêş
şeqdar	şeqdar	qosp	şeqdar
lûh	pirêgedar	lûh	birêqedar

şeqil

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
qûtor	werîşedar	-	werîşedar
şeqil	şeqil	şeqil	şeqil
dac	-	ebre	-
şer¹	wey	şer(ezîyet)	wey
êş	-	dej	-
şer²	debqire	şerr	şer
qirên	-	pêrodayîş	demqire
-	-	lej	-
şerab	şerab	şerab	şerab
şerît	tirînc	şerît	tirînc
kindir	tîrce	kindir	tîlme
şerm	şerm	şerm	şerm
fedî	terêq	-	terêq
bor	-	-	-
şerrt	şerrt	şerrt	şerrt
pêwîst	-	-	mere
şev	şan	şan	şew
-	-	şew	-
şeva çû	pîreşewê	abîşew	pîreşew
şevane	şewane	şewane	şewane
şevkor	şewkor	şewkor	şewkor
-	-	-	gerekor
şevîn	şewlewer	şevîn	şewlewer
şevşevok	şanşemekore	şewşewik	şemşemekore
şevye	tarmayî	sîyayî	tarmayî
reşî	tapo	sîyayê	şewe
şewat*	cilê	veşate*	cile
şewata dil	qirçew dilê	zerr veşayîş	çoqey dil
-	kezew dilê	zerr kiziryayîş	kizey dil
-	kolew dilê	pîze veşayîş	koley dil
şewata lêdanê	duje	dej	duje
şelaq	kize	şelaq	kize
-	kawe	kutiş	kawe

* şewata birinê/veşatey birîne.

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	şimitin Senendajî
şewq	şewq	şewq	şewq
çiris	werîşe	roşney	werîşe
piriş	zirîwe	çiris	dirîşe
-	-	beriq(beriqyayîş)	berîqe
şeytan	şeytan	şeytan	şeytan
gêw	dirinc	-	durinc, dêw
-	-	-	ehrîmen*
şeytanî	şeytanî	şeytanî	şeytanî
şeytanok	şeytankile	şeytanok	şeytanok
-	naxune şeytan	goşê şeytanan	-
şêlik	desrêj	şêlik	desrêj
şên	sewzelanî	şên	sewzelanî
şêwir	pirsure	mişewiryayîş	pirsure
-	rawêj	şêwir	rawêj
şidandin	sift	şidênayîş	sift
-	rawêj	-	sext
şik	dudilî	şik	dudilî
dudilî	-	guman	-
şikandin	maray	şiknayîş	şikanin
şikeft	merre	zag	eşkeft
nawûs	-	nawûs	-
-	-	mexara	-
şikence	şikence	îşkence	şikence
îşkence	-	êskence	eşkele
-	-	dejênayîş	mawij
-	-	-	çiyoçile
şikestî	mirya	şikyaye	şikyak
-	qirp	-	qirp
şimşat	şimşal	şimşat	şimşal
şimitin	xizay	sirmityayîş	xizay
şiqitîn	xişyay	şuşbiyayîş	xişyan
zelîn	-	guvbîyayîş	xilişkiyan

* Li gorî bawerîya ola **Zerduşt** (B. Z. 3000sal), li dinyê du hêzên sereke hene ku herdem bi hev ra şer dikin: Yek **Hûrmûz** e, yê din jî **Ehrîman** e. Hûrmûz, Xudayê qencî, asîman û ronahî ye. Ehrîman jî Xudayê neqencî(nebaşî) û tarîti ye. Her dem di nav Hûrmûz û Ehrîman da, yanî di nav qencî(başî) û neqencî(nebaşî) da şer heye. Zerduşt alikarê Hûrmûz e û kitêba wî ya

şirşir			
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
şirşir	çoreçore	şirşir	çoreçore
xurxur	-	xurxur	şoreşore
limlim	-	-	-
şitil	şetle	şitle	şitle
-	kane	şitil	kane
şitilge	yeke şitil	cay şitlî	cîkê şitil
cî şitil	-	herunda şitlî	-
şivan	şiwane	şiwane	şiwane
gawan	-	gawan	gawan
şiyane	werge girtey	xoverodayîş	şiyane
berxwedan	-	şênayîş	berge girtin
-	-	-	taw hawirdin
-	-	-	tawîşt hawirdin
şî	tawîşt	şê(şênayîş)	tawîşt
hêz	hêz	hêz	hêz
şîyîn	werge	-	hara
şîn	go	-	go
tab	-	-	gêr
şîlav	paşaraw	-	paşaw
-	çilkaw	çilkaw	çilka
-	paşuraw	-	paşuraw
-	-	-	paşew
şîn¹	şîwene	şîn	perse
serxweşî	çilkaw	-	çilkaw
tazîye	pasuraw	tazîye	paraw
hewarî	-	-	-
reşk	-	-	-
şîn²	awî	awî	awî
-	kemle	kiho	asîmanî
-	kewe	kewho	kewek
şîne	zîl	zîl	zîl
zîl	wec	zingilok	wec
çixzê	çuze	xirxir	çûze
zîx	gopke	-	cûzele
-	gomîte	-	çekere

	soraw		
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
şîre	şîre	şîre	duşav
duşav	duşav	-	-
şîrêz	daqaq	şîrêz	deqaq
debûş	-	zonq	ahar
-	-	-	aş
-	-	-	şo
şîren	şîren	şîren	şîren
şîrenî	şîrenî	şîrenî	şîrenî
şîş	zerg	şîş	zerg
sîx	sêx	sêx	sêx
zîx	-	-	-
şît	şît	şît	şît
-	-	vît	-
şîwe	şêwe	şêwe	şîwe
taswîr	-	-	-
şîyan	tîn	qebul	tîn
taw	-	-	tar
şiyandin	kîyasey	erşawitiş	henardin
henardin	-	şawitiş	henaryak
şobe	peşukiyan	serd girotiş	peşukiyan
asirm	şêwyay	asirm	şêwyan
bapêş	-	-	jilwiyan
şoberber	melewan	asnawber	awbaz
soberber	-	asnawer	melewan
şolexî	hera	gurrî	hera
hengame	koben	hengame	koben
-	-	halagumî	helela
şop	yakepa	şop	ciyê pa
rêç	-	rêç	pey
şûn	-	herund	şun
-	-	-	eter
şor¹	solin	solin	şor
şor²	şor	nêweşî	şor
şoraw	paşore	solaw	paşore
şorak	-	şorike	-
avxwev	-	-	-

şorbeşîr**Kurmancî****şorbeşîr****şoreş**

werger

-

-

-

-

-

-

-

şoreşger**şoreşgerane**

-

-

-

şûjin**şûm**

bêoxir

xerab

-

şûn

nîşan

eser

şop

rînc

şûşe(şuşa avê)

-

-

-

şûştin

-

şûştî**şûv**

-

-

-

Hewramî**şitbirinc****xoroş**

gelekome

aşup

peşîwe

şerûşor

bişîwe

ajawle

aşu

-

şeraşu**pêşune**

weyşume

kolebine

koleweywa

goçewenî**şum**

weyşum

-

-

şunî

wirg

-

-

-

lîwan

awwerî

kuzele

-

şitey

-

şorya**şuw**

-

-

-

Dimilî**şitbirinc****şoreş**

-

-

-

-

-

-

-

-

şoreşgêr**şoreşgerane**

-

-

-

goçîn**bêxêr**

bêoxir

xerab

bêyom

herund

nîşan

eser

şop

-

şuşa aw

-

-

-

şitiş

-

şite**filhan**

-

-

-

Senendajî**şîrbirinc****şoriş**

gelekome

aşup

peşîwe

şerûşor

bişîwe

ajawle

aşu

xoroş

şeraşu**pêşune**

weyşume

kolebine

koleweywa

sujin**şum**

weyşum

xerab

-

şun

su

eser

alk

mahek

lîwan

awxwerî

kuzele

kilîne

şitin

şordin

şoryak**şêf**

çift

hêş

wirde

T-t

			talan
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
ta¹	ta	ta	ta
heta	heta	heta	heta
-	-	-	herta
ta²	ta	beşne	ta
bejn	duwele	-	dule
-	deq	-	deq
-	-	-	qed
-	-	-	muç
ta³	emta	ta(yew ta)	hawliv
fer	hemçift	fert	-
tabût	tabut	tabût	tabut
darbest	dare term	darbest	dare term
sendirîk	-	-	-
tac	tac	tac	tac
tacir	tacir	tacir	tacir
bazirgan	-	bazirgan	bezirgan
ticar	-	ticar	zewdager
tajî	tanjî	tanzî	tanjî
tule	tutekole	tajî	tutekole
-	-	-	tulesek
tal	tal	tal	tal
-	-	call	tel
-	-	-	têzik
talan	talan	talan	talan
-	tarac	-	tarac
-	çepawe	-	çepawe

tam			
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
tam¹	tam	riwen	tam
tam²	tam	tam	tam
-	çeşke	bêkemanî	çeşe
-	milak	-	milak
tan*	teşer	qamir	teşer
qamîz	-	qarîş	-
qaruş	-	qanaş	-
zil	-	zîl	-
cul	-	-	-
taqî	taqî	îmtîhan	taqî
-	berawed	-	berawerd
îmtîhan	-	-	azmayîş
taqî kirin	zimnay	îmtîhan kerdiş	zimî
tarî	tarîk	tarî	tarîk(tar)
-	notek	-	notek
-	rimil**	-	rimil**
-	tem	-	tem**
tarr	tarr	tarr	tarr
tas	tas	tas	tas
taştê	çaştê	taştî	çaştê
-	qawetum	arayî kerdiş	qawetu
-	-	-	berqilyanî
taw	taw	tîj	taw
tavehîv	mangeşewq	şewqê mange	mangeşewq
hîveron	bancêle	roşneya aşme	bancêle
şaşîn	werhêwanî	tîja aşme	meytawî
eqan	-	-	mataw
tawan	binew dara	tawan	seqif
qatî	-	qapax	-
ban	-	ban	-
tawe	tawe	tawe	tawe
miqlik	-	miqlik(miqlê)	-

* qamîşê ku dibe sazê lêdanê(jendinê).

** ji tarîbûna çav ra têt gotin.

***ji tarîbûna çav ra têt gotin.

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	telîs Senendajî
tawle	tawîle	tewle	tawîle
pag	gewr	giwer	istepil
tawus	tawus	tawus*	tawus
tax	koçye	mewqî	kuçyê
herêm	gerek	mehla	-
navçe	-	-	-
taybetî	taybetî	salixî	taywetî
teze	teze	teze	teze
nûke	newe	newe	-
tecrube	tecrube	tecrube	tecrube
ceribandin	taqî	ceribnaye	taqî
tedbîr	rawêj	tedarik	rawêj
tafawit	tewfîr	ferq	tewfîr
ferq	-	cîyayê	-
cihêtî	-	-	-
tegel	tegel	tegel	tegel
êlintî	beqîye	êlintî	taqye
beqye	-	kortegel	-
girdirûn	-	têleştîş	-
derîpandin	-	-	-
tehdîd	hereşe	hêreşe	hereşe
gef	koreşe	gef	koreşe
tek	tak	tek	tek
tenê	tenya	tenya	tenya
-	-	tena	-
teker	çerx	teker	çerx
tekye	tekya	tekya	tekya
dergah	-	dergah	xeneqa
telafî	telafî	telafî	telafî
-	qerebo	-	qerebo
-	-	-	çîre
telaş	telaş	telaş	telaş
helez	teqala	teqize	teqala
telîs	gonî	telîs	gonî

* naxos yanî tawus e, le ûrêdîyon, gê nîyon e û ûrêdî, taw yanê Melakê Tawus.

tellp			
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
tellp	terçik	tellp	terçik
tîrp	tîrt	-	tort
tort	-	-	-
temam	temam	temam	tewaw
gişt	gird	heme	gişt
gi	-	-	qir
temaşe	temaşe	temaşe	temaşe
seyran	-	seyran	seyran
tembekî*	temaku	tombekî	temaku
tembel	temel	tembel	temel
teral	kehal	teral	kehal
-	-	-	pelxe
-	-	-	çaxesêwerî
tembûr	temur	tembûr	temur
teneke	teneke	teneke	teneke
-	-	-	put
tenê	tenya	tenya	tenya
tek	tenha	tena	tenha
-	-	tek	tek
-	-	-	tak
-	-	-	taq
tenêtî	tanyayî	tenayî	tenyayî
tenêyî	tenêyî	tenayê	tenêyî
tenêkî	-	-	-
tenêbûn	-	-	-
tenezul	tenezul	tenezul	tenezul
pax	kotewarî	-	ift
teng¹	teng	teng	teng
-	tesk	-	tesk
teng²	qeyase	binpîzik	teng
navteng	-	-	qeyase
tengasî	tengane	tengane	tengane
tenganî	sextî	tengayî	sextî
tenik	tenik	tenik	tenik
xir	tenî	pahn	tûnik

			terzî
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
tenişt	tenişt	kişte	tenişt
newq(nevq)	kawil	newq	kawil
kêlek	keleke	kalek	keleke
xalik	palwo	-	palwo
-	halêga	-	halêga
-	engil	-	engil
-	sîbal	-	lakawl
-	-	-	potega
-	-	-	xalêga
tenûr	tenûr	tenûr	tenûr
tepe	tepe	lewe	tepe
gir	tep	til	tep
poz	koga	qot	koga
-	tepulek	-	tepulke
-	-	-	paxwa
teplex	lesere	-	lasere
-	çenax	-	gêlgêle
teqandin	tereknay	teqnayîş	teqanin
-	tiliştay	-	tiliştay
-	-	-	terekanîn
terazî	terazî	terazî	terazu
şehîn	mîzan	qapan	mîzan
terg	tewr	torg	tegir
zîpik	wiluşe	zîpik	tosal
xişik	gîzêje	-	kelaperwêş
teriştandin	horpaçay	teriştayîş	helpaçîn
-	-	taştîş	dapaçîn
-	-	-	dadan (ji bo qelem)
terk	terk	terk	terk
-	ase	-	terx
-	texî	-	-
terr	terr	terr	terr
-	-	awin	awekî
terxane	terxêne	terxane	terxêne
terzî	xeyat	terzî	xeyat
-	cilwiraz	-	-

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
tesk	tesk	teng	bankle
kêmber	-	kemver	kember
teşî	letere	rêsta	teşî
-	-	-	dox
teşt	teşt	teşt	teşt
teşxîs	fîz	teşxîs	fîz
tevay	girdê	pêro	gişt
gişt	-	-	-
hemu	-	heme	-
tevlihev	awête	têmîyanek	awête
têkel	têkel	têkil	têkel
tevneger	çola	çulak	tevneger
tevnekar	-	tevneker	çola
çolak	-	mazman	-
tevin	helawew mamalê	tevin	kaklemuşan
tevşo	tireşte	qedum	tireşte
tevr	tewer	kulbe	tewr
tevez kirin	têz	qeşmerî	têz
qeşmerî	galte	gelto	-
tewş	tewş	tewş	tewş
-	sirk	-	sirk
-	-	-	tor
texe	dese	deste	dese
baqe	baqe	baxe	baqe
deste	-	-	çepke
qevd	-	qevd	qoçyak
şimêl*	-	şimêl	qol
mil**	-	-	-
bermil***	-	cele	jinyak
gurz	-	girze	-
texmîn	gotire	texmîn	texmîn
bîr	bîre	vîre	bîre

* tiştê ku bi milekî bête hilanîn.

** tiştê ku bi du milan bête hilanîn.

***tiştê ku bi du milan bête hilanîn.

			tifingçi
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
-	-	gûman	gotire
-	-	zen	webre
beraverd	-	-	beraverd
texsîr	texsîr	texsîr	texsîr
kêmbîn	-	-	-
text*	ket	seder	ket
sedir	-	-	textwûxaw
textenan	pine	sifre	pine
-	-	textey nanî	-
teyr	pelewer	teyr	pelewer
-	mel	-	mel
-	-	-	perene
-	-	-	malene
teze	teze	teze	teze
nû	-	newe	-
têkilî	têkel	têkilî	têkel
têjhev	hamîte	-	qatî
-	-	-	devite
têl	tel	têl	tel
-	sîm	-	sîm
têr(têr xwarî)	têr	mirrd	têr
-	tesel	-	tesel
têrbûn	têr bîyey	mirrd bîyayîş	têrbûn
-	bêzay	-	bêzay
têxe	têxe	perdedês	têxe
perde dîwar	-	-	-
tif	tîf	tu	tif
gilêz	gilwêz	gilêz	lîk
-	awdemî	-	-
tifing¹	tifing	tifing	tifing
tifing²	hisike	hisike	hisike
hesike	-	-	-
tifingçi	tifingçi	tifingçi	tifingçi

* textê razanê.

tije			
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
tije	perr	pirr	pirr
dagirtî	têkme	degirote	têkme
lêvelêv	liçan	lewalew	lêçan
kîp	lîp	kîp	lîpan
cimcimikî	cemkût	cimcimnaye	cemkût
-	çêwkot	serqûç	pilawpiye
-	lîpan	fekafek	liçanlıç
-	-	lewe	lepe
-	-	-	keferêj
tije kirin	per kerdey	pirr kerdiş	pirr kerden
dagirtin	eregiryak	degirotiş	dagirtin
-	jeneyane	-	tapanin
-	-	-	axnîn
tiliya mezin	eşpije kujî	gişta pîl	sipe kuje
berane	-	engişta berane	engose gewre
tiliya navîn	bala berze	gişta mîyanêne	bala berze
-	-	gişta ortî	zerneqot
tiliya qilicik	bolçele	gişta qilanc	bertute
-	golalî	-	-
tiliya şadetê	-	gişta eşhede	engose şadet
-	-	-	dîjawemje
tirane	kaylê	kaylê	kayeklê
pêleyz	-	-	bazîçe
tîrar	kewçîs	-	awgerdan
tiraş	taş	tiraş	tiraş
-	-	teraş	taş
tiraşin	taşay	taştiş	taşîn
terişandin	-	teraşnayîş	-
tîrb	gewr	tîrb	qewr
qebr	qebre	qebr	aramgah
mezel	ziyaret	mezel	sitargah
gor	gor	gor	gor
tîrî	tîrî	engûr	-
-	hengurî	hengûr	hengur
tirozî	tirozî	ecûr	tirozî
ecûr	-	tirozî	-

	tîn		
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
tirp	tirpay	terew	tirp
dûver	-	-	-
tevir	-	-	-
tirr	tirr	tirr	tirîn
tirrîn	tirrîn	tirrîn	-
-	wa ber kerdey	va ver kewtiş	ba derkirdin
-	-	ttîz	-
tirs	tirs	ters	tirs
sav	sam	saw	sam
pêrwa	enîş	-	bîm
-	kêmxwa	-	kêmxwa
-	paxav	-	perwa
-	heras	-	hîwet
-	-	-	pek
tirsok	tirsonek	tersonek	tirsenek
tirsonek	tirsezal	tirsok	-
bizdok	-	-	-
tirş	tirş	tirş	tirş
tirşî	tirşî	tirşî	tirşî
tiryak	tiryak	tiryak	tiryak
panzehîr	-	-	-
tiryakî	tiryakî	tiryakî	tiryakî
-	-	kêfçî	-
tişt	çîş	çî	çit
-	-	neha	-
tika	tika	rica	tika
rica	-	-	-
tîbûn	tejnay	teyşanê	tîngî
tînî	-	-	tîhnî
têhnî	-	-	têng
ticaret	şarûbere	ticaret	şarûbere
dabûbise	dabûbise	dayişûgirotiş	-
tîn	tîn	tanî	tîn
germî	germayî	germayê	germî
germayî	-	-	-

tîqtîq**Kurmancî****tîqtîq**

hîqhîq

-

tîre

-

-

tîredar

tîrenan

dartîr

verdêne

tîtalek

-

tîx

gûzan

tofan**tol**

heyf

tolaz

cindebaz

tom

berşoşik

dindik

top***topçî**

serbaz

topeyz

leyztop

topkirin

çînîn

toraq

hîze

torr¹

şebek

Hewramî**tîrîqe**

pirîkohor

qaqa

rekez

hoz

gora

werdêne

tîrenan

-

perpope

pope

kafirman

-

tofan

-

cinebaz**tom**

-

-

top**topçî**

-

topanî

topkar

çîneyey

-

torax

-

torr

-

Dimilî**tîqtîq**

hîkhîk

-

qebîla

bab

barix

tîra nanî

-

-

serpelik

-

estere

-

tofan**qesas**

heyf

tolaz

-

nepix

-

-

top**topçî**

-

topa kay

-

çînayîş

topkerdiş

toraq

tantûr

torr

-

Senendajî**tîrîqe**

pirîkohor

qaqa

tîr

hoz

gora

werdêne

tîrenan

-

serpope

qelepope

tîx

kafirman

tofan**întîqam**

-

cûnebaz

xanimbaz

tom

-

-

top**topçî**

-

topan

topkar

çînîn

kenewe

torax

-

torr

-

* topa şer.

	tule		
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
torr²	torr	zaf hêrs bîyaye	torr
pirr hêrs	aluz	xezebkar	aluz
tewş	toş	tewş	toş
xezebkar	-	-	-
toz	toze	toz	toz
xubar	gerd	mux	gerd
ttar	sewz	ttar	sewz
-	-	sewze	-
tter	tter	tarn	tter
hêwî	fîs	awkin	fîs
hêmî	-	hutin	tilîs
ttevir	niwêl	zengne	niwêl
kuling	-	-	-
ttevizîn	tewsa	ttevizyayîş	ttez
ttevizandin	tewsaywe	teviznayîş	gotî
tto	toy	qeymax	ttez
serşîr	-	-	tojik
sermast	-	-	tojal
tomast	-	hêlîm	
ttoşil	tokil	qaşil	tokil
ttovil	tok	-	tok
-	petrok	-	petrok
ttov	tom	bezre	bizir
toxum	bineto	toxum	bineto
bizir	-	dendik	to
dane	-	-	dane
-	-	-	binetum
ttutî	ttutî*	ttutî*	ttutî
tu	tu	tî	tu
tuj	tun	tund	tun
sert	-	tuj	-
tule	tutekole	tule**	tule
-	-	-	tutekole
-	-	-	tutik

* namey yew bêj teyrî.

tun	Hewramî	Dimilî	Senendajî
tun	eyîrga	lojin	tun
mixêyrî	awêrga	locin	ateşxan
pixêrî	-	rojin	-
tund	terx	wişk	sîr
ture	ture	cellok	ture
hêrsok	-	hêrsok	-
esebîtî	-	esebiyê	-
kerbî	-	-	-
sil	-	-	-
tûr	tureke	tewrik	tureke
torbe	-	torbe	-
cem	-	-	-
cemdan	-	-	-
tûreş	tife siyawî	tîy sîyay	tureş
tûl	dewax	dîwax	dîwax
xêlî	-	xêlî	-
perdetent	-	temezî	-
qemtik	-	-	-

Û-U*

			<u>uzûr</u>
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
û**	û**	û**	û**
ûcreta qasid	pamiz	ûcretê qasidî	pamiz
ûf	-	ûf	ûfe
of	-	of	-
umid	humid	umid	ûmîd
hêvî	-	hêvî	humîd
umir	ûmir	umir	ûmir
utî	ûtî	utî	ûtî
uzûr	biyank	uzir	biyan
bergerîn	berperiç	vera gêrayîş	berperiç

* di zimanê Kurdî da ‘û’ peywira hevgerêdanê dibîne.

** Ew çavkanîya ku ji bo zaravayê Hewramî û Senendajî me ji wî feyde dît, di wî de kelîmeyê(gotinên) ku bi tîpa “u” dest pê bikin, tunebûn. Ji ber vê yekê, di zaravayê din de jî tenê Kurmancî û Dimilî nivîsandin kêrê me nedihat, lewma me vala hişt.

V-v

vala

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
vala	wela	veng	hele
berela	berela	mon veng	berela
nav vala	qirol	mîyan veng	qirol
goşad	holol	ven ûvarit	goşa
-	hela	-	xort
-	pêv	-	dertan
-	goşa	-	berze
varik	warok	warik	warok
vekirin	kerdeywe	akerdiş	kirdnewe
-	remnay	-	remanin
veşartin	şarya	limitiş	şaryak
veşarî	şeryawe	nimite	-
veşarîn	-	-	nadyar
penî	penam	penitiki	penam
bezir	-	-	-
vexwarin	werkornay	şimitiş	xwardinewe
daqurtandin	horloşnay	daqurtayîş	helqoranin
-	aşmay	-	-
vêga	hêse	anka	zêhêse
hêjî	-	hema zî	-
ta nûka	-	nika zî	-
vêleme	wêl	tewşey	wêl
şoşotî	-	tewş gêrayîş	hele
vêleme	dile	çim veyşan	xweyrî
çavbirçî	xêrî	-	-
xêro	-	-	-
virr	wir	virrî	yawe
derew	-	zurî	-

W-w

			wendakirî
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
way!	way!	way!	way!
wey!	wey!	wey!	wey!
wî!	wî!	wî!	wî!
wek	wêne	sey	wek
mîna	pêse	zey	wêne
bîna	-	zê	asa
hewa	-	hewa	asayî
fena	wek	fina	gone
nola	manen	zî	manen
-	cor	-	cor
wekîfî	teqala	texlîd	lasayî
teqlîd	-	-	-
wekok	mîsal	mîsal	mîsal
nimune	-	sey	-
welam	cewab	cewab	cewaw
cewab	-	ciwab	welam
bersiv	-	-	-
welat	memleket	memleket	memleket
war	-	ware	-
weten	-	welat	-
wenda	noqu	vinîbîyaye	noqum
nadîyar	nadîyar	nêasaye	nadîyar
berze	noqmeser	-	noqmeser
wendakirî	nayayrî	vinîkerdax	pes
durandî	durniyî	dûrîvistox	danyak
xîşbûyî	-	zirarkerdax	naxte
topavêtî	-	-	bazene

werger			
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
werger	dêlmac	tadayox	dêlmac
dêlmac	-	açarnayox	-
werîs	werîse	resna	barpêç
şerît	şerît	şerît	şerît
barpêç	-	-	-
qenap	-	-	gûrîs
kenef	-	-	pet
tenef	-	-	tenef
werm	mas	mas	mas
perçewt	penam	werm	werhem
bad	pa	werimyaye	werem
-	-	-	penam
-	-	-	amas
-	-	-	bawerem
-	-	-	xamba
-	-	-	pîş
wext¹	wext	wext	wext
dem	dem	demey	dem
gav	ga	gam	-
kat	-	-	taw
qas	-	çax	car
wext²	wîçam	wext	wîçam
pêvajok	perdew	-	perdej
-	sunge	-	sunge
wezîfe	ratu	wezîfe	ratu
wêna	werçim	verçim	çewen
dîmen	berçewen	temaşegah	berçewen
pêşdarî	temaşaga	-	-
wêrabûn	zale	ewtanayîş	zale
cesaret	zat	cesaret	zat
wêrekî	zeneq	cûrhed	zeneq
-	etreş	aftanayîş	etrex
-	-	-	zawer
wêran	nuqum bîyey	wêran bîyayîş	nîsbûn
-	-	-	serzewîn

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	wihakî Senendajî
wêrane (enqaz)	xapur	xopan	xapur
xopan	-	wêran, xirbe	-
wiha	pase	anhawa	wiha
ewa	-	ena hawa	awa
wilo	-	ahawa	-
wisa	-	-	-
werre	-	-	-
wihakî	pase	ena hawa	awa
ewa	-	ahawa	-
-	-	înanayên	-
-	-	winayên	-

X-x

xal

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
xal	lalo	xal	lalo
xalî	qaliye	xalî	qalî
mafîr	-	-	-
xalîçe	xalîçe	xalîçe	xalîçe
xanedan	xanedan	xanedan	xanedan
tîre	tebar	-	tîre
-	qingeze	-	qingeze
-	regeze	-	tewar
-	-	-	bineçîne
xanim	xatûn	xatûn	xanim
xatûn	-	xanim	-
xanî	bane	ban	xane
war	banî	ware	xanewar
ban	-	xane	-
mal	-	keye	mal
avayî	-	kîye	-
xanxanî	tayfegerî	derebegî	xanxanî
derebegî	-	xanedanî	derebegî
xapandin	xiletya	xeletya	xeletyak
-	-	xapênayîş	-
xarin	çaştî	werdiş	aş
-	çişt	-	çişt
-	perpule	-	perpule
xav	şil	kal	şil
kal	fiş	-	fiş
sul	-	-	-

		xemil	
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
xayîn	xayîn	xayîn	xayîn
xeber	xeber	xeber	xeber
nûçe	-	hewadîs	-
dengûbas	-	vengûbas	-
xefe	xefet	xem	xefet
fikar	pejare	-	pejare
-	tem	-	tem
-	xose	-	xose
xela	qir	qir	qir
-	qat û qir	xela	qat û qir
xeleluk	jêr çeneke	gerdenê qirik	xepxep
girral	-	-	-
xelat	xelat	xelat	xelat
xelek	elqe	teqalik	elqe
helqe	helqe	helqe	helqe
-	pepolî	gilor*	axle*
-	-	kilor	pepke*
xelk	xelk	xelk	xelk
gel	ehl	ehl	ehl
-	-	şar	xelq
xem	xem	xem	xem
derd	xeft	derd	pejan
xemgîn	xembar	xembar	xembar
-	xefetbar	-	xemgîn
-	xemyîn	xemin	xemyîn
-	temîn	-	xetbar
-	dij	-	peşyu
-	-	-	pejyu
-	-	-	temyîn
xemil	xişil	xişil	xişil
xêz	tiraz	xemil û xêz	tiraz
teraz	doxe	xemil	zîwer
sûs	-	sûs	-

* kibrbûna marr.

xemilandin

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
xemilandin deqdan	raznay deqdan	xemilnayîş deqnayîş	razanin deqdan
xemilîn deq -	raznaywe raznaweyî -	xemilnayîş - -	razanin arayışt bezek
xençer	xençer	xençer	xençer
xeniqandin -	tasnay -	xeniqnayîş -	xeniqandin tasanin
xeniqandî xeniqî	xefe tasya	xeniqnaye -	xefe tasyak
xerabe wêrane wêran xopan kavil	xerabe kelarey - - -	xerabe wêrane wêran xopan hilweşyaye	wêrane kelawe - - -
xerac girtin -	bac sey -	bac girotiş erdî girotiş	bac ses -
xeraj garaj	xeraj -	xeraj garaj	xeraj -
xerc	hesure	xerc	xerc
xerdel	xerdel	şingirîq	xerdel
xeriqî noqbûn	xerq bîyey -	xerq bîyayîş -	xerqbûn noqbûn
xesandin -	xesnay -	xesênayîş -	xesandin xesanen
xesu	hesirwe	visterû	xesu
xew	werim	hewn	xew
xewn xew dîyin	werim dîyey -	hewn dîyayîş hewn vînayîş	xew dîyin -
xewrevî xew herimî -	werim piray zirnay -	hewn remayîş hewn herimyayîş -	xew perîn xew zirîn xewt texîn
xewşîrîn -	şîrînxew -	hewnşîrîn -	şîrînxew kirxew
xeyzambar	xeyzambar	sermîyan	xeyzambar

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
xezeb	qîn	xezeb	qîn
qehr	tor	qehr	tor
-	cunik	-	cunik
xezal	ahu	xezal	ahu
ask	eske	-	ceyran
-	qîşqere	-	qîşqere
xezur	hesure	vistewre	xezur
xêr	xasî	xêr	xasî
qencî	-	başî	xase
xêş*	kes	mêrdimayî	kes
-	-	-	xwêş
xêz	xeta	xet	xeta
xet	xeyt	xêz	xeyt
çixêz	-	çixêz	-
xirbeyî	melahî	erbab	xibreypî
-	-	-	melahî
ximçê	rengkar	rengrêz	rengrêz
resam	-	resam	-
xirab	xirab	xirab	xirab
pîs	pîs	pîs	genî
çepel	betref	pillint	çepel
genî	kelale	boyin	kelale
-	-	-	tewa
xirabî	xirabî	xirabî	xirabî
xirar	selîte	xeşya	selîte
kawlî	-	xirar	kawalî
deraşo	-	-	-
xirxal	xirxal	xirxal	xirxal
xislik	tîsik	zonqile	tîsk
zembol	-	-	-
xîşin	zirro	xîşin	xeşin
gir	-	gird	-
mezin	-	pîl	-
xîşir	xîşil	emaret	xîşil

xiyal	Hewramî	Dimilî	Senendajî
xiyal	xeyal	xiyal	xeyal
xiyar	xiyar	xiyar	xiyar
xiyara tovî	xiyara tomî	xiyar toximî	kalya
xiyarok	xiyare	vergorim	xiyarek
xizêm	lutewane	xizêm	lutewane
xizmetkar	xadim	xizmetkar	xizmetkar
destirman	-	destirman	xadim
xizne	xezne	xizna	xezane
xîpe	xertele	qospikin	xertele
xîret	pîyawetî	xîret	piyagetî
xo(ûnsiyet)	xo	xo	xo
-	xwedî	wayîr	goro
xweyî	xweyê	-	-
xoce	xoce	xoce	xoce
mamoste	mamusa	mamusa(e)	-
xodxwa	xodxwa	xwirê xwirê	xodxwe
çavbirçî	-	çimveyşan	-
xorîk	hewle	hawle	hawle
-	hewlî	bizrik	hewle
xortim	lot	xortim	xortim
xopeyt	wijmî	venekyayîş	hojim
honijîn	-	-	-
xoşkok	zarîf	weşik	qeşeng
şîrîn	-	şîrîn	şîrîn
xoştam	weşmeze	weştam	xweştam
xox	heştaylu	xox	hestaluy
xwestemayinî	wesey	emanet	xwestemenî
êretî	-	-	êretî
emanet	-	-	-
xugî	rişwet	rişwet	rişwet
bertîl	bertîl	bertîl	bertil
rişwet	-	xugî	-
xolam	noker	xulam	noker
-	benne	-	benne
-	piya	-	piyak
-	-	-	berde

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
xunav	toke	xunav	toke
-	topewnen	rişîş	topewnen
xurc	xurcîn	heqîbe	xurc
xurcîk	-	tewre	xurcîn
-	-	-	paşko
paşzîn	-	-	paşxurc
xurde	wirde	wirdî	wirde
-	çoke	xurde	çoke
-	tolaş	hûrdî	tolaş
xurik kut	helewî ko	derzîna hawle	hawle kutanin
-	-	pirodayîş	hawle kutanin
xuriravan	wênima	-	xunima
tezahur	-	-	-
xurxur	pirxe	xirxir	xurxur
-	mirxe	-	mirxe
-	-	-	pirxe
xuşk	waylê	way	xuşk
xweng	ware	wara	abicî
xwey	dîde	waye	-
-	hewşîre	wake	hewşîre
-	hemşîre	-	-
xuşrîk	dirêle	sorgul	dirêle
xuy	xu	xuy (ehlaq)	xu
adet	xidî	adet	xê
-	kirdewe	-	kirdewe
-	kirdar	-	kirdar
-	refdar	-	refdar
xuz	kum	qulûz	kom
kuz	kumir	-	-
qulûz	-	-	-
xuda	xûda	humay	xûda
xwedê	-	homa	-
xunav	şewnem	qirawî	şewnem
qirr	-	qirr	-
avî	-	-	-

xulorîk**Kurmancî****xulorîk**

-

xurandin

-

xuşîn**xûrek**

xwarin

xwerak

xûsusî

taybetî

xwar

çewt

xwarî

çewtî

xwarinî**xwarz****xwe**

xud

xwazkar

-

xwedî

xudan

xwefiroş**xwebîn**

xodbîn

xojîn

xwelî

arî

-

-

xwendane

şagirt

xwendekar

xweser

li xweser

bi xweser

Hewramî**welêne**

mirore

weryay

kilaşyay

xişyan**xwerak**

werdey

-

taybetî

-

lar

çeft

larî

çeftî

wardemenî**xwarza****xwi**

xud

xwazkar

papey

xawen

-

wêwires**wêwîn**

-

-

bole

jêlî

sotik

-

derswen

şagirt

qutabî

milhur

keleba

-

Dimilî**xûrolk**

xilêre

wurnayîş

kenayîş

xûşî**wer**

-

pêwer

xûsusî

xisusî

çewt

-

çewtî

-

pîzexişin**warza****xwi**

xo

waştox

-

wayîr

-

xo rotox**qûre**

xorazî

-

wele

-

-

-

derswendox

şagiirt

qutabî

xoser

xoser

-

Senendajî**welêre**

xilêre

xûrandin

kilaşanin

xişyan**xwerak**

xwardin

pêwer

bertawyetî

nexwazela

lar

çefî

larî

çefî

xwardemenî**xûşkeza****xud**

-

papeyxuazkar

-

xawen

-

xodfiroş**xodbîn**

-

-

bol

bolemir

sotik

xolemir

qutawî

şagirt

-

milhur

xodser

keleba

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
xwestin	wazey	waztiş	xwestin
xwazin	-	waztox	grekbûn
xweşek	çapluz	dekbaz	çapluz
çapluz	-	şalûz	-
çalus	-	çalûz	-
xweşekî	çapluzî	dirîyey	çapluzî
alosî	-	dekbazey	-
dirûtî	-	-	-
xweşav	xweşaw	xoşaw	xweşaw
xweşî	xweşî	weşî	xweşî
saxî	weşî	saxê	-
xwey	mekî	sole	xwa
xweydan	hareq	areq	areq
xwezî	weyley	waztiş	xwezîka
xwezîka	kaş	xwezîka	xwezkay
xweziya	-	werekna	-
xwezîla	-	-	-
xwerû	saf	saf	saf
sade	-	sade	-
xas	-	xas	-
xwîn	winî	gûnî	xwîn
-	-	gonî	-
xwîngerm	wingerm	gûnîgerm	xungerm
xwînî	winî	gûnîyin	xwînî
xwînsar	winîserd	gûnîserd	xunserd

Y-y

yadîgar

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
yadîgar	yadîgar	yadîgar	yadîgar
yar	yar	yar	yar
yaxî	yaxî	serewişkey	yaxî
serkêş	-	-	serkêş
serhişk	-	serewûşk	-
yek	tel	yew	tel
tek	tak	tek	tek
tenê	tenya	tenya	tak
fer	-	ferd	-
êk	-	jew	-
yekcar	keretyu	rayde	yekcarîka
yekparçe	yekyu	yewparçe	yekparçe

Z-z

			zarxweş
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
zayîn	peyabiyey	zayîş	peyabûn
nûzan	-	bîyayîş	-
nûbûn	-	-	-
nûhatin	-	-	-
zanist	zanist	zanaye	zanist
-	-	zanayox	-
zarokî	zawleyî	wirdêkê	minalî
gedetî	-	gedeyê	-
mindalî	-	tifalê	-
-	-	domanê	-
zarbêj	tirewrawê	ziwanweş	terewrawê
xetîb	qereçnax	xetîb	qereçnax
-	çeton	-	çeton
-	herzeçene	-	wirac
-	firrerês	-	firrewêj
zarî	zar	qîrîn	zar
san	san	-	san
qîrîn	car	-	car
zarîn	zarîn	zarîn	zarîn
qîrîn	lale	qîrîn	lale
hawar	-	hawar	pare
zerkeçî	kenaçey	keynekî	binkenîşkî
perdekeçî	-	bekaretî	-
zarxweş demter	zarweş	demter	
zarşîrînweşkelam	weşqal	tereziwan	
-	çêvaj	ziwanweş	ziwanbaz
-	-	-	ziwandar

zava			
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
zava	zema	zama	zava
-	-	zoma	-
zayîn	zay	zayîş	zayîn
-	wînay	-	dîyin
-	westeywe	-	-
zebeş	henî	hendî	henî
şimtî	-	-	lorasî
zekem	zikam	serd girewtîş	zikam
bapêş	peta	nezle	peta
persî	miqaw	zekem	baper
şobe	-	-	miqaw
asirm	-	-	-
zelal	zelal	zelal	zelal
zelu	zalu	zêlî	zalu
zêru	-	zêlû	-
zelzele	bumelerze	zelzele	bumelerze
zeman	zeman	zeman	zeman
wext	wext	wext	wext
zemîn	zemîn	zemîn	zewîn
erd	-	erd	-
zembîl	zembîl	zembîl	zembîl
selek	-	selik	zemîl
sepet	-	sepet	-
zencîr	zencîr	zencîr	zencîr
-	-	rêzil	-
zend	meçek	zend	meçek
zendik	-	-	-
zengil	zeng	zengil	zeng
zengilok	zengolî	zengilok	zengole
zengu	wêzengî	zengu	wizengî
zer	zer	zerd	zer
zerar	asîw	zerar	asîw
xisar	qort	xusar	qort
-	narehtî	-	tewere
-	-	-	asîb

	zêw		
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
zerav	zeraw	zerdaw	zehraw
nêm	zuxaw	rêm	zuxaw
kêm	araw	kêm	ara
zerdik	zerdî	zerdik*	zerdî
-	-	-	zirişk
zerqet	zerdewale	zilqit	zerdewale
zermêş	-	zirqit	soremoze
qirtik	-	mozeqerte	-
zerrf	zerf	zerrf	zerf
aman	defer	-	qaw
zexel	zexel	zexel	zexel
sexe	fêl	sexe	fêl
kelek	kelek	kelek	kelek
xwar	-	çewt	çaçule
-	-	-	daw
-	-	-	doz
zexim	qot û qol	bi quwet	qol
bihêz	-	bi hêz	bi hêz
-	-	-	begor
zêde	ziyade	ziyade	ziya
gelek	firre	gelek	firre
pirr	bêşu	pirr	bêşu
zêdebûn	ziya bîyey	ziyade bîyayîş	ziyabûn
-	-	vêşî bîyayîş	
zêde kirin	ziya kirdin	ziyade kerdiş	ziya kirin
-	-	vêşî kerdiş	pêşu kirdin
zêdetir	firetir	ziyadetir	ziyatir
pirrtir	-	pirrêr	firetir
-	-	zafêr	-
-	-	vêşêr	-
zêrker	zerînker	zerênker	zerker
zêr û zibil	zêr û ziwêl	zibl û zegal	zêr û zival
-	-	gend û gemar	-
zêw	gelekome	-	gelekome

* zerdikê bekan

zik			
Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
zik	leme	pîze	zik
zikçêrîn	leme wernay	pîze çerênaye	zik lewernay
zikmak	awleme	-	awleme
zikperest	newsin	nefsin	newsin
nefzek	çilês	çilek	çilês
zikûza	zawezê	barix	zikûza
malbat	-	bab	zawûzu
êl	-	êl	zawele
zilik	danbejan	dasî	poşdiyan
dirankok	-	qirş	-
ziman	ziman	ziwan	ziman
zimanbaz	zimanbaz	ziwanbaz	zimanbaz
zimanşît	demewer	-	demewer
zimanşayik	-	-	-
zimandirêj	ziwan	ziwanderg	zimandirêj
-	demewer	-	demewer
-	-	-	bilebilker
zimhêr	dexl û dan	zexîra	dexl û dan
zimher	-	-	-
zimzime	zemzeme	zimzim	zemzeme
nêwirandin	hure	-	hure
nêwirîn	more	gimgim	more
zirav	barîk	barî	barîk
nazik	nazik	nazik	tesk
ziravî	barîkî	barîyî	barîkî
zireng	girjûkol	şidênaye	girj
çost	bizyu	çetin	gorç
zirin	tenûtîj	xwisero	tunûtîj
çapik	çapik	-	biziw
çeleng	-	-	tun
-	-	-	tîj
zirne	sirnawî	zirna	sirna
-	-	-	sûrna
zirnebêj	sirnawjen	zirneçî	sirnejen

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	zîrek Senendajî
zirnix	zirniq	kerkut	zirniq
kukurt	-	kûkurt	-
zirrbar	bêwar	ocaxkor	bêwar
kordunde	berî	-	berî
-	-	-	bêbeş
zirrav	zerdaw	zerdawik	zerdaw
zafiran	zuxaw	zafiran	zuxaw
-	şêlane	-	şêlane
zirrkkurr	heneza	xort*	henezak
zirx	zirê	zirx	zirê
zitik	leqe	zitik	leqe
çift	-	çifte	çifte
ttîzik	-	paşkul	ttîzik
pîn	-	-	-
cotik	-	-	-
zivêl	şexel	zibêl	zift
zift	zift	zift	
-	-	-	çeftziwêl
qetek	-	-	-
zivirandin	wergêlnewe	agêrnayîş	dane duwane
dagerandin	horgêlnaywe	açarnayîş	helew geranîn
peyvedan	-	tadatîş	-
şûnvedan	-	qelibnayîş	-
zivistan	ziwistan	zimistan	zimistan
zîn**	zîn	zîn	zîn
zîndan	zînan	zîndan	zînan
dusax	dusax	-	dusax
girtîxane	-	hepîsxane	ben
zîrek	zîrk	zîrek	zîrek
jîr	girş	biaqil	girş
gorç	gorç	-	gorç
-	qoçax	-	zirk
-	-	-	bizêw

* pî ra laj (law).

** zînê siwarî.

zîv

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
zîv	sîm	sêm	sîm
zîwane	zêwar	zîwane	zêwar
-	lêwar	-	lêwar
-	keme	-	dem
zîyanker	ziyane xûrû	ziyankerdox	ziyane xûrû
zirardar	zererder	zerardar	ziyan hawer
ziyan zirar	ziyan	ziyan	ziyan
-	wey	ziyan zirar	wey
zor¹	tof	zor	tof
zulum	sitew	zulum	gorewerî
cewr	cewr	-	sitew
xwînxwarî	gonewerî	gunîfir	-
zor²	zor	zor	zor
şiyar	werge	şinayîş	şiyar
tevanayî	tew	-	berge
desthelat	deselat	desthilat	deselat
-	-	-	taw
zoran	zoranî	gulaş	zoran
pijan	-	-	-
zorbêj	zorgo	ziwangiran	zorbêj
keke	-	dekirnayox	-
zordar	zordar	zordar	zordar
zorakî	zorakî	zorakî	zorakî
zor gotin	zor watey	zor watiş	zor witin
zorkêş	cewrkeş	zorkaş	mezlum
mezlum	-	mezlum	-
zorzan	firrezan	zaf zanaye	firrezan
zana	-	zanaye	-
şareza	-	şareza	-
zozan	benen	zozan	benen
bêr	êlaq	ware	leylax
zuha kirin	awdir	ziwa kediş	awdir
-	kemaw	-	kenaw
-	-	-	awdirke

Kurmancî	Hewramî	Dimilî	Senendajî
zûlf	zûlf	gûlf	zûlf
-	qijî*	gês	qij*
-	pop*	top*	pop*
-	xola	-	xolamane*
-	mane*	-	egrêçe*
zzen	şike	şik	şik
guman	guman	guman	guman
şik	-	zan	zzen
zzil	xirepel	fos	xirekoçik
xirek	-	-	-
siyalok	-	-	-

Çavkanî-Çime

- Doqtor Muhammed Taqî Por*: Vajname: Farisî-Kurdî
(Senedajî, Hewramî, Kurdî şîmal)
- Yusuf Ziyadedîn Paşa*: Kûrtçe-Türkçe Sözlük, İlk basım:
Şirketî Mürettibye Matbaası, 1894, İstanbul, kinci
basım: Çıra Yayınları, Kasım1978, İstanbul.
- Malmisanij*: Ferhengê Dimilkî-Tirkî, weşanên Jîna
Nû,1984
- Vate* (kovara kulturî) Lehçeya Hewramkî (Gorankî) Ra,
No: 7, Wisar-1999
- D. İzolî* :Ferheng: Kurdî-Tirkî û Tirkî-Kurdî
- S. Verroj*: Ferhengê Kurmancî-Dimilî/Zazakî-Tirkî

Zimanê Kurdî yek ji zimanê Rojhelata Navîn e. Di nav rêza malbata zimanên Hînd-Awropayî de, şaxekî zimanê Arî yanî Îranî ye. Di bingeh û temelê xwe de eslê zimanê Arî, di xwe de, ji tevî şaxên zimanê arî bêtir dipê. Jiber ku neketîye cedel û dîyalektîka resmî û qelemê. ...

Ji dervayê civakê, ji dervayê têkilîyên mirovan ji xwe ve yan jî bi serê xwe ziman nîne, ancax ziman bi têkilîya navbera mirovan peyda dibe. Ferd, tenê weke endamekî xwezayî yê civakê, dê ziman wekî zimanê xwe bibîne. Lewra axaftin bi xwe jî berhemê têkilîya navbera mirovan e, yanî berhemekî civakî yê dîrokî ye. Her zimanê ku alîyê wî yê dîrokî hebe, ji bo axaftevanê wî, zimanê zikmakî ye.

Zimanê ku mirov di destpêkê de hîn dibe zimanê wî yê zikmakî ye. Zimanê ku herî zêdetir tesîr bi çêbûna şexsîyetan dike, zimanê ku li destpêkê hîn bûye yanî zimanê zikmakî ye. Ziman, bi peydabûna netewetîyê tête rewşa potansiyeleke sîyasî, ev jî berhemê sîyaseta neteweyî ye. “Ziman, bi tevî dewletan zêde dibin; an ku dewlet bi zimanan zêde nabin.” Yanî zimanê zikmakî nebe zimanê fermî û dewletê, nabe zimanê neteweyî.

Her wekî zimanên din, di zimanê Kurdî de jî hin zarava û devok hene. Heta îro liser hemû zarava û devokên zimanê Kurdî xebatên bi serûber û têgihiştî bi dest me neketine, xebatên wesa gelek kêr in, yan jî çênebûne. Lêbelê em dizanin ku rêya pêşveçûn û standartîze kirina zimanekê yekgirtî, ji alîkî ve bi lêkolîn, nêzandin û berhevdana zarava û devokan ra derbaz dibe. Jiber vê yekê, kêr be jî, me bi îmkanên xwe yên teng û nebes dest bi xebatê kir û FERHENG-VAJNAME yê Kurmancî-Hewramanî-Dimilî-Senendajî pêk anîn. ...